

Evropska
komisija

Športna vzgoja in šport

v šolah v Evropi

Poročilo Eurydice

Izobraževanje
in usposabljanje

Športna vzgoja in šport

v šolah v Evropi

Poročilo Eurydice

Izobraževanje
in usposabljanje

To publikacijo je v angleščini (*Physical Education and Sport at School in Europe*) prva izdala Izvršna agencija za izobraževanje, avdiovizualne vsebine in kulturo (EACEA, Eurydice in podpora politikam).

Education, Audiovisual and Culture Executive Agency
Eurydice and Policy Support
Avenue du Bourget 1 (BOU 2)
B-1140 Brussels
Tel.: +32 2 299 50 58
Faks: +32 2 292 19 71
Elektronski naslov: eacea-eurydice@ec.europa.eu
Spletna stran: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/>

Prosimo, citirajte to publikacijo kot:

Evropska komisija/EACEA/Eurydice, 2013. Športna vzgoja in šport v šolah v Evropi. Poročilo Eurydice. Luxembourg: Založba Evropske unije.

ISBN 978-92-9201-465-0

doi:10.2797/31031

Publikacija je na voljo samo na spletnih straneh EACEA Eurydice <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>

in na spletnih straneh Eurydice Slovenija
<http://www.eurydice.si>

Besedilo je bilo končano marca 2013.

© Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2013

Študijo v slovenskem prevodu izdaja Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (2013).

Delni ponatis vsebine publikacije je dovoljen, če ne bo v tržne namene in se pred povzetkom navede „omrežje Eurydice“ ter datum izdaje dokumenta. Prošnjo za ponatis celotne publikacije je treba poslati na naslov EACEA Eurydice in podpora politikam.

Izdalo: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
Za izdajatelja: Aleš Ojstršek
Prevajanje: Saša Ambrožič Deleja
Jezikovni pregled: Petra Tomše
Uredila: Barbka Kresal Sterniša
Ljubljana, december 2013

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.3:796(4)(0.034.2)
37.016:796(4)(0.034.2)

ŠPORTNA vzgoja in šport v šolah v Evropi [Elektronski vir] : poročilo Eurydice / prevajanje Saša Ambrožič Deleja ; uredila Barbka Kresal Sterniša. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2013

Način dostopa (URL): http://www.eurydice.si/images/publikacije/Sportna_vzgoja_in_sport_v_solah_v_Evropi_splet.pdf. - Prevod dela: Physical education and sport at school in Europe

ISBN 978-961-6101-78-3 (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, pdf)
ISBN 978-92-9201-465-0 (Eurydice, e-knjiga)
1. Kresal-Sterniša, Barbara
271219968

VSEBINA

Vsebina	3
Kazalo slik	5
Uvod	7
Skupni povzetek	11
1. poglavje: Nacionalne strategije in pomembne pobude	13
1.1 Nacionalne strategije	13
1.2 Pomembne pobude	15
1.3 Spremljanje nacionalnih strategij	15
2. poglavje: Kurikularna vsebina	17
2.1 Nacionalni cilji	17
2.2 Učni izidi	18
2.3 Položaj dejavnosti športne vzgoje	20
2.4 Zdravstvena vzgoja	21
2.5 Strateški razlogi za izbiro določenih obveznih dejavnosti	22
2.6 Oprostitev sodelovanja pri športni vzgoji	23
3. poglavje: Priporočeni čas pouka	25
3.1 Priporočila za čas pouka v obveznem izobraževanju	25
3.2 Spremembe časa pouka med leti 2006/2007 in 2011/2012	26
3.3 Delež časa pouka športne vzgoje v kurikulumu	28
4. poglavje: Preverjanje in ocenjevanje učencev	31
5. poglavje: Učitelji	35
5.1 Raven specializacije učiteljev	35
5.2 Začetno izobraževanje in izobrazba predmetnih učiteljev	37
5.3 Stalni strokovni razvoj	37
6. poglavje: Interesne gibalne dejavnosti in šport	41
6.1 Oblasti in drugi organi, vpeti v izvajanje interesnih dejavnosti	41
6.2 Glavne ciljne skupine	42
6.3 Glavne oblike dejavnosti	43

7. poglavje: Načrtovane reforme	47
7.1 Na poti do novih nacionalnih strategij in pomembnih pobud	47
7.2 Reforme osrednjih kurikulumov	48
7.3 Reforme v povezavi z učitelji	49
7.4 Izboljšave v športni opremi in objekti	49
Pojmovnik, statistična klasifikacija in viri	51
Dodatek	55
Dodatek 1: Nacionalne strategije in pomembne pobude, 2011/2012	55
Dodatek 2: Priporočeni čas pouka	66
Zahvale	69

KAZALO SLIK

1. poglavje: Nacionalne strategije in pomembne pobude	23
Slika 1.1: Obstoj nacionalnih strategij in pomembnih pobud za spodbujanje športne vzgoje in gibalne dejavnosti v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012	14
Slika 1.2: Spremljanje nacionalnih strategij v primarnem (ISCED 1) in nižje sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012	16
2. poglavje: Kurikularna vsebina	17
Slika 2.1: Kvalitativni in kvantitativni učni izidi v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012	19
Slika 2.2: Dejavnosti v osrednjem kurikulumu/usmerjevalnih dokumentih v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012	20
Figure 2.3: Položaj zdravstvene vzgoje v osrednjem kurikulumu/usmerjevalnih dokumentih v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012	21
Slika 2.4: Posebni strateški razlogi za izbiro obveznih dejavnosti v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012	22
Slika 2.5: Oprostitev sodelovanja pri športni vzgoji v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012	23
3. poglavje: Priporočeni čas pouka	25
Slika 3.1: Trendi v povezavi z minimalnim priporočenim številom ur pouka športne vzgoje v teoretičnem letu v primarnem in rednem obveznem sekundarnem izobraževanju, 2006/2007 in 2011/2012	26
Slika 3.2: Minimalni čas, razporejen za obvezni predmet športne vzgoje kot delež skupnega časa pouka v primarnem in rednem obveznem sekundarnem izobraževanju, 2011/2012	28
4. poglavje: Preverjanje in ocenjevanje učencev	31
Slika 4.1: Preverjanje in ocenjevanje pri pouku športne vzgoje v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012	32
5. poglavje: Učitelji	35
Slika 5.1: Priporočila za specializacijo, potrebno za poučevanje športne vzgoje v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012	36
Slika 5.2: Stopnja začetnega izobraževanja predmetnih učiteljev športne vzgoje v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012	37
Dodatek	55
Priporočeno minimalno število ur pouka športne vzgoje kot obveznega predmeta v rednem obveznem splošnem izobraževanju, 2011/2012	66

UVOD

S športno vzgojo v šoli nudimo otrokom in mladostnikom odlično priložnost za učenje in vadbo spretnosti za boljšo vseživljenjsko telesno pripravljenost in dobro zdravje. Te dejavnosti lahko vključujejo dnevni tek, plavanje, kolesarjenje, plezanje ter tudi bolj strukturirane igre in športe. Z zgodnjim obvladanjem osnovnih znanj in spretnosti lahko mladi lažje izvajajo in razumejo, kako zelo so te dejavnosti pomembne pozneje v izobraževanju ali v času odraslosti pri delu in v prostem času.

Športna vzgoja ni omejena na razvijanje gibalnih spretnosti in je več kot le rekreacijska dejavnost. Z vključevanjem v gibalne dejavnosti širimo znanje ter spoznavamo različna načela in koncepte, kot so „pravila igre”, fair play in spoštovanje, razvijamo taktično mišljenje in dožemanje lastnega telesa ter socialno ozaveščenost, in sicer prek osebne interakcije in skupinskega prizadevanja v večini športov. Cilji, ki so širši od športne vzgoje in športa – kot so dobro zdravje, zdrav osebni razvoj in socialna vključenost, dodatno osmišljajo umestitev tega predmeta v šolski kurikulum. V mnogih različnih dokumentih Evropske komisije je izpostavljen tudi družbeni pomen športne vzgoje in športa.

Komisija je v Beli knjigi o športu (European Commission, 2007a) poudarila, da lahko čas, posvečen športu ali med šolsko športno vzgojo ali med interesnimi dejavnostmi, pomembno in ugodno vpliva na izobraževanje in zdravje.

S *Smernicami EU* o „športni vzgoji za spodbujanje zdravja” (Delovna skupina EU „Šport in zdravje”, 2008) so osvetlili predvsem težave telesnega in duševnega zdravja, ki so posledica vedno slabše gibalne dejavnosti mladih in spremljajočima vedno bolj sedečim načinom življenja in debelostjo. V *Smernicah* je podatek, da je do osemdeset odstotkov šoloobveznih otrok gibalno dejavnih le v šolah in da bi morali otroci izvajati vsaj eno uro enostavnejših gibalnih dejavnosti na dan. Zadostno število ur, namenjenih športni in gibalni dejavnosti v šoli v rednem kurikulumu ali v okviru interesnih dejavnosti, je lahko najpomembnejši prispevek k bolj zdravemu življenjskemu slogu.

Evropska komisija dolgo ni imela pravne podlage za nadaljnje proučevanje na tem področju, saj so bile države članice izključno odgovorne za izvajanje ukrepov v povezavi s športno vzgojo in športom v šoli. Te dejavnosti tudi niso bile zajete med ključne kompetence za vseživljenjsko učenje v Evropskem referenčnem okviru (Evropska komisija, 2007b). Zato usmerjalni dokumenti, kot so omenjene Bela knjiga in Smernice EU, niso imeli nobene pravne oziroma regulativne osnove. Prav tako tudi ni bilo aktualnih informacij o tem, kako v državah članicah opredeljujejo in kakšno vlogo namenjajo športni vzgoji in gibalnim dejavnostim, ali o tem, kako so njihove usmeritve in politike na tem področju povezane s trenutnim razvojem na področju zdravja, izobraževanja in športa.

Z določilom 165. člena Lizbonske pogodbe ⁽¹⁾ se je leta 2009 stanje rahlo spremenilo, saj je z njim Evropska unija dobila pravno podlago za novo pristojnost v športu, v okviru katere zdaj določajo ukrepe za razvoj evropske razsežnosti na področju športa. Pogodba daje Evropski uniji pravico za „spodbujanje evropskih športnih tem” in prepoznavanje socialne in vzgojno-izobraževalne vloge športa. V okviru te širše pristojnosti je Evropska komisija v svojem sporočilu o razvoju evropske razsežnosti športa (Evropska komisija, 2011) upoštevala razmisleke držav članic EU o kakovosti programov športne vzgoje in izobrazbe učiteljev športne vzgoje.

(1) Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije, OJ C83, 30. 03. 2010, str. 47–199.

Pričujoče poročilo Eurydice lahko štejem za prvi poskus Komisije, da bolj podrobno opredeli te pomisleke in prikaže trenutno stanje športne vzgoje in športnih dejavnosti v šolah v Evropi. Ugotovitve iz poročila bodo morda podlaga za vključevanje bolj konkretnih ukrepov s tega področja v Delovni načrt EU za šport in program Erasmus+.

Metodologija

Poročilo o športni vzgoji v šolah so v omrežju Eurydice pripravili v tesnem sodelovanju z Generalnim direktoratom za izobraževanje in kulturo pri Evropski komisiji. Gre za prikaz stanja, ki zajema primerjalne podatke tridesetih držav omrežja Eurydice.⁽²⁾ Eurydice in Enota za podpor politikam pri EACEA sta odgovorni za pripravo poročila. Poročilo so preverili in potrdili v vseh nacionalnih enotah, ki so pripravile svoj prispevek k poročilu.

Zbiranje podatkov je temeljilo na kratkem vprašalniku, ki so ga pripravili v Eurydice in izpolnili predstavniki zadevnih nacionalnih enot, in sicer za šolsko leto 2011/2012. Vprašanja so zajela primarno in nižjo sekundarno raven izobraževanja (ISCED 1 in 2).^(*) Informacije o času pouka – zbrane in objavljene na spletni strani Eurydice – se nanašajo na redno obvezno splošno izobraževanje.

Struktura poročila

Na začetku poročila je povzetek, v katerem so strnjeno navedene glavne ugotovitve in zaključki te strnjene preslikave stanja.

V **1. poglavju** obravnavamo nacionalne strategije in pomembne pobude v povezavi s športno vzgojo in športnimi dejavnostmi. V njem so tudi informacije o spremljanju nacionalnih strategij.

V **2. poglavju** proučujemo kurikule, tudi nacionalne cilje, učne dosežke, dejavnosti, opredeljene v osrednjem kurikulumu in usmerjevalnih dokumentih, ter oprostitev sodelovanja od športne vzgoje. Krajši del smo namenili zdravstveni vzgoji.

V **3. poglavju** proučujemo priporočen čas pouka športne vzgoje in spremembe teh priporočil, sprejete v zadnjih petih letih. Analiziramo tudi deleže časa pouka v primerjavi z drugimi predmeti.

V **4. poglavju** predstavimo glavne metode preverjanja in ocenjevanja pri pouku športne vzgoje. Predstavimo osrednja orodja za vrednotenje, oblikovana posebej za športno vzgojo. Poleg tega odgovorimo na vprašanje, ali so izidi učencev pri tem predmetu zajeti v letnem spričevalu.

V **5. poglavju** smo se posvetili učiteljem športne vzgoje. Ugotavljamo, kdo poučuje predmet, razredni učitelji ali predmetni učitelj, analiziramo izobrazbo specialistov, potrebno za poučevanje športne vzgoje. V poglavju obravnavamo tudi možnosti za stalni strokovni razvoj (CPD) učiteljev.

V **6. poglavju** o interesnih gibalnih dejavnostih in športu smo zapisali več primerov dobrih praks in priporočil o tem, kako je možno obseg gibalnih dejavnosti razširiti prek obvezne športne vzgoje.

V **7. poglavju** obravnavamo načrtovane reforme v povezavi s športno vzgojo in športnimi dejavnostmi. Povzamemo najbolj pogoste oblike reform, kot so nacionalne strategije za spodbujanje športne vzgoje, spremembe v povezavi s kurikulumu in učitelji ter izboljšanje športne infrastrukture na šolah.

(2) V poročilu ni prispevkov Luksemburga, Nizozemske in Švice.

(*) Opomba ur.: Po ISCED-97 se izobraževanje v Sloveniji razvršča takole: osnovnošolsko izobraževanje od 1. do 6. razre da na 1. raven (ISCED 1), od 7. do 9. razreda na 2. raven (ISCED 2), srednješolsko izobraževanje na 3. raven (ISCED 3).

Poročilo ima dve prilogi. V prvi je izčrpen pregled nacionalnih strategij in pomembnih pobud za športno vzgojo in gibalne dejavnosti v Evropi, skupaj s kratkimi opisi in spletnimi povezavami. V drugi je pregled priporočenega časa pouka športne vzgoje v rednem obveznem splošnem izobraževanju.

SKUPNI POVZETEK

V vseh evropskih državah prepoznavajo pomembno vlogo športne vzgoje v šoli. Predmet športna vzgoja je del vseh osrednjih kurikularnih okvirov in je obvezen v primarnem in nižjem sekundarnem izobraževanju po vsej Evropi. Vsi se tudi strinjajo, da sta gibalna dejavnost in šport koristen način preživljanja prostega časa.

V okoli polovici izobraževalnih sistemov z nacionalnimi strategijami spodbujajo razvoj športne vzgoje in gibalnih dejavnosti (1. poglavje), medtem ko v dveh tretjinah izobraževalnih sistemov to področje pokrivajo pomembne pobude. Stanje jasno odraža politično voljo za nadaljnji razvoj in promocijo teh dejavnosti, ki lahko pomembno prispevata k socialnemu blagostanju in zdravju. V usmerjevalnih dokumentih o športni vzgoji splošni cilji zajemajo telesni, osebni in socialni razvoj učencev (2. poglavje). Zdravje in zdrav način življenja sta pogosta poudarka nacionalnih ciljev in učnih izidov pri športni vzgoji, medtem ko je zdravstvena vzgoja v nekaterih državah samostojni šolski predmet. V nekaterih državah so določene dejavnosti športne vzgoje obvezne, medtem ko se v drugih šole same in samostojno odločajo o dejavnostih. V majhnem številu držav obvezne dejavnosti in šolska avtonomija sobivajo.

V povezavi s priporočili za minimalni čas pouka športne vzgoje (3. poglavje) so med državami velike razlike. Na splošno velja, da se čas pouka ne spreminja občutno v primarnem izobraževanju in se giblje od 50–80 ur na leto; to je razporeditev, ki je ostala večinoma nespremenjena v zadnjih petih letih. V primerjavi z ostalimi predmeti pa je takšno število ur pouka sorazmerno majhno, saj predstavlja manj kot deset odstotkov skupnega časa pouka ali okoli polovico časa, posvečenega matematiki.

V skoraj vseh državah vrednotijo osebni napredek in dosežke pri športni vzgoji, čeprav v prvih letih šole učencev ne ocenjujejo formalno (4. poglavje). V primarnem in nižjem sekundarnem izobraževanju preverjajo učence tako formativno (sprotno) kot sumativno (končno), vendar je sumativno vrednotenje nekoliko bolj običajno. Sistem ocenjevanja je običajno enak sistemu ocenjevanja drugih obveznih predmetov. Na Malti, v Romuniji, Sloveniji, na Švedskem, v Združenem kraljestvu (Anglija in Wales) ter na Islandiji so oblikovali lestvice za vrednotenje dosežkov pri športni vzgoji na nacionalni ravni. V Franciji so v šolskem letu 2012/2013 začeli poskusno uporabljati nacionalno lestvico vrednotenja. Takšna oblika standardiziranega orodja ima dvojni namen, tj. da podpira vrednotenje, ki ga opravijo učitelji, in gradi okvirje za nacionalne primerjave učnih dosežkov. Nacionalno preverjanje znanja pri športni vzgoji so opravili samo v Sloveniji leta 2009.

V povezavi z učitelji športne vzgoje (5. poglavje) ugotovimo, da predmet na primarni ravni poučujejo razredni učitelji ali predmetni učitelj. V več državah se šole same odločijo, ali bodo za ta namen zaposlile razredne ali predmetne učitelje. Na nižji sekundarni ravni praviloma poučujejo športno vzgojo ustrezni predmetni specialisti. Na primarni ravni imajo predmetni učitelji diplomu prve stopnje (*Bachelor*), v nižjem sekundarnem izobraževanju pa je število držav, v katerih zahtevajo, da ima predmetni učitelj diplomu druge stopnje (*Master*), skoraj enako številu držav, ki zahtevajo, da ima ta učitelj prvostopenjsko diplomu (*Bachelor*). Priložnosti za stalni strokovni razvoj (CPD) na področju športne vzgoje imajo tako predmetni učitelji športne vzgoje kot razredni učitelji in predmetni učitelji drugih predmetov. Na ta način se spodbujata medpredmetni način poučevanja športne vzgoje in vključevanje redne gibalne dejavnosti v druge predmete.

Športna vzgoja se izvaja v okviru rednega pouka. Interesne dejavnosti dopolnjujejo ali širijo obseg gibalnih dejavnosti (6. poglavje). Interesne dejavnosti so pogosto usmerjene v tekmovanja in druge dogodke, ki

jih organizirajo šole ali šolski klubi oziroma v sodelovanju z drugimi subjekti. O zanimivem premiku v konceptu športnih tekmovanj so poročali iz Grčije in s Finske, kjer dajejo načelu sodelovanja prednost pred načelom tekmovalnosti. Iz obeh držav so poročali, da je sicer pomembno motivirati učence, toda učenci morajo znati ceniti tudi čisti užitek in zadovoljstvo same vključenosti v šport. Velja prepričanje, da s takšnimi dogodki dodatno zavirajo nasilje in ustrahovanje na šoli. V več državah poskušajo vpeljati več gibalnih dejavnosti v dnevno šolsko rutino in jih izvajajo prek celega dne, med odmori ali celo na poti v šolo.

V okoli tretjini sodelujočih držav načrtujejo pomembne reforme v povezavi s športno vzgojo (7. poglavje). Na Portugalskem in Finskem načrtujejo izboljšanje gibalnih dejavnosti s povečanjem števila ur pouka športne vzgoje, medtem ko v Grčiji in na Madžarskem načrtujejo razširiti pouk organizirane športne vzgoje na šoli. Nacionalne reforme predvidevajo tudi izboljšanje pogojev poučevanja tega predmeta in spodbujanje izobraževanja in usposabljanja učiteljev športne vzgoje.

1. POGlavJE: NACIONALNE STRATEGIJE IN POMEMBNE POBUDE

Spodbujanje športne vzgoje v šolah zajema uvajanje in prilagajanje politik in usmeritev, katerih namen je dvigati ozaveščenost o vseživljenjskem socialnem in izobraževalnem pomenu gibalne in športne dejavnosti. V več državah takšen ukrep zahteva strateški in racionalni pristop k mladim, da prepoznajo pomen tega načela, ter ustvarjanje nadaljnjih možnosti za sodelovanje mladih v gibalnih dejavnostih. Z reformami na tem področju na poseben način sporočamo izobraževalni skupnosti, da velja določeno vprašanje za prednostno nalogo vlade. Nacionalne strategije lahko zajemajo ukrepe, kot so kurikularna reforma, pomoč učiteljem, pregled **financiranja**, različne regionalne ali lokalne pobude ter druge ustrezne ukrepe. Običajno jih pripravijo osrednje oblasti (kot so ministrstva za izobraževanje in šport ali ministrstva za zdravje). Vseeno pa so pogosto rezultat tesnega sodelovanja različnih teles in skupin, to so lahko športna združenja in zveze, olimpijski komiteji, učitelji, učenci in partnerji iz zasebnega sektorja.

Pomanjkanje nacionalnih strategij je lahko pokazatelj stanja, v katerem so osrednje oblasti prepričane, da so lokalne oblasti ali same šole najbolj primerni izvajalci ukrepov. Drugod se je morda nacionalna strategija iztekla ali jo razvijajo (glej 7. poglavje). Poleg tega so nekatere države oblikovale pomembne centralno koordinirane pobude za promocijo športne vzgoje in gibalne dejavnosti, in sicer tudi tam, kjer ni nacionalne strategije za to področje.

V tem poglavju so opisani načini razvijanja nacionalnih strategij. Preverili smo, ali obstajajo pomembne pobude, ki v nekaterih državah nadomestijo ali dopolnjujejo strategije. Na koncu pa odgovorimo na vprašanje, ali in v kakšnem obsegu spremljajo uresničevanje takšne strategije. V prilogi 1 je zbir uradnih naslovov in povezav na spletne strani, na katerih so objavljene trenutne strategije in pomembne pobude s področja kurikularnih in interesnih dejavnosti.

1.1 Nacionalne strategije

V evropskih državah se odločajo za različne načine, kako razvijati strategije za spodbujanje športne vzgoje in gibalne dejavnosti. Nacionalne strategije, ki so v uporabi, pogosto temeljijo na rezultatih predhodnih strategij ali na projektih oziroma izsledkih raziskav s področja športne vzgoje. Ponekod so strategije rezultat posvetovalnih postopkov, v katerih so sodelovali različni deležniki, kot so strokovna telesa ali strokovnjaki s področja športa. V vseh strategijah, ki so trenutno v uporabi, niso opredeljeni konkretni cilji, ampak prej nakazujejo smeri in področja, na katerih so potrebne spremembe in izboljšave. Na ta način predvidijo pripravo in izvajanje konkretnih ukrepov ali dejavnosti na določenih področjih.

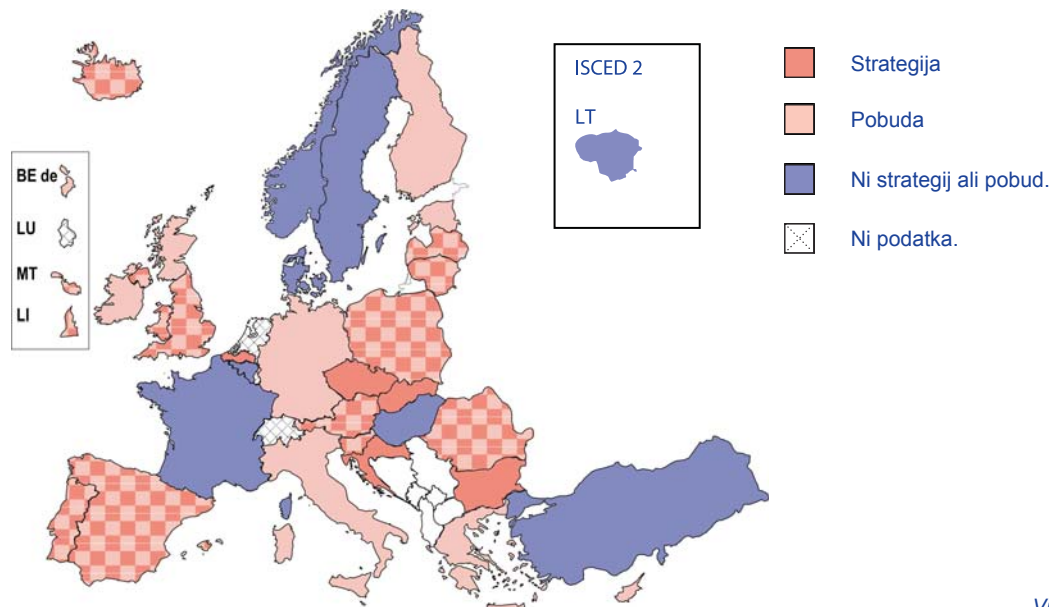
Strategije so ponekod osredotočene na športno vzgojo v šolah, ponekod pa so usmerjene širše na družbo kot celoto, medtem ko so ukrepi istočasno ciljno usmerjeni posebej za šolske otroke. Strategija pogosto zgradi skupen okvir za razvijanje športne vzgoje in gibalne dejavnosti. Konkretni cilj je lahko opredeljen neposredno v strategiji ali pa ga oblikujejo pozneje ob upoštevanju splošnih ciljev (glej razdelek 1.2).

V državah, v katerih niso pripravili tovrstnih strategij ali pomembnih pobud, pogosto navajajo nacionalne okvire in kurikule kot osnovne dokumente, s katerimi usmerjajo športno vzgojo. Čeprav ne gre za strategije, so ti dokumenti lahko zelo izčrpni in pokrivajo vsa vprašanja v povezavi z oblikovanjem obveznih ali interesnih dejavnosti športne vzgoje na šoli. V poglavju obravnavamo le formalne strategije. O kurikulu poročamo v 2. poglavju. In na koncu, čeprav ponekod politike in usmeritve o športni vzgoji

določajo zakoni, ki urejajo izobraževanje in šport, takšne zakonodaje na tem mestu nismo upoštevali.

V skoraj polovici obravnavanih izobraževalnih sistemov so sprejeli nacionalne strategije za spodbujanje in razvijanje športne vzgoje in gibalne dejavnosti v šoli (glej sliko 1.1). Naslovi teh strategij, časovni okviri in kratki opisi so zajeti v prilogi 1, skupaj s povezavami na spletne strani z dodatnimi informacijami.

◆ ◆ ◆ **Slika 1.1: Obstoj nacionalnih strategij in pomembnih pobud za spodbujanje športne vzgoje in gibalne dejavnosti v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012**

Vir: Eurydice.

Opomba k podatkom države

Danska: nova strategija, ki so jo predstavili leta 2012, se začne v celoti uporabljati 2013/2014.

Obseg in ciljne skupine

V sodelujočih državah obravnavajo športno vzgojo na primarni in nižji sekundarni ravni v okviru skupne strategije, ki zajema večje skupine prebivalstva, kot to velja za Latvijo in Slovenijo, ali pa so se osredotočili bolj neposredno na mlade, kar velja za Združeno kraljestvo (Anglija). Ponekod pa so strategije oblikovali posebej za športno vzgojo in šport v šoli, tj. v Bolgariji, Španiji in na Hrvaškem.

Strategije zajemajo ali športno vzgojo v celoti ali le določene ravni izobraževanja. Zelo pogosto strategije ciljno usmerijo na sekundarno izobraževanja v celoti, tj. nižje in višje ravni.

V nekaterih državah so v strategije vključili ukrepe oziroma politike in usmeritve, usmerjene na določene ciljne skupine. Skupine, o katerih se je največ poročalo, segajo od učencev s posebnimi potrebami in učencev s primanjkljaji do deklic in nadarjenih mladih športnikov.

Cilji

Cilji nacionalnih strategij se razlikujejo od države do države, in sicer so odvisni od prednostnih nalog na političnem, gospodarskem in socialnem področju. Iz držav so največkrat poročali o naslednjih ciljih: povečati udeležbo mladih v športnih dejavnostih, izboljšati ozaveščenost o pomembnosti športne vzgoje, razvijati pozitiven odnos do gibalnih dejavnosti in spodbujati mlade k vseživljenjskemu izvajanju gibalnih

dejavnosti. Veliko strategij poudarja pomembno vlogo gibalne dejavnosti in športa pri promociji zdravja in zdravega življenjskega sloga ter tudi njun širši vpliv na telesni, osebni in socialni razvoj.

Vseeno pa velja, da so druge nacionalne strategije bolj usmerjene na konkretna vprašanja, in sicer le na uresničevanje enega ali morda nekaj več splošnih ciljev. Zdravje in zdrav razvoj učencev sta na primer osnovna cilja trenutnih strategij v Avstriji, Romuniji, Sloveniji in Združenem kraljestvu (Wales). Poudarek nekaterih strategij je ustreznost športnih objektov in opreme – v Latviji in na Hrvaškem. Na splošno strategije izpostavljajo potrebo po izboljšanju kakovosti in dostopnosti športne infrastrukture za učence in širšo javnost.

Strategije običajno obsegajo tako kurikularne (glej 2. poglavje) kot tudi interesne dejavnosti (glej 6. poglavje).

1.2 Pomembne pobude

Devet izobraževalnih sistemom brez formalne nacionalne strategije za spodbujanje športne vzgoje in gibalne dejavnosti je uvedlo pomembne osrednje koordinirane pobude za spodbujanje in razvijanje gibalnih dejavnosti (glej sliko 1.1). V štirinajstih izobraževalnih sistemih, v katerih so sprejeli nacionalne strategije, le-te spremljajo pomembne pobude oziroma takšne pobude nastajajo znotraj uresničevanja strategij, in sicer za pospeševanje uresničevanja enega ali več ciljev strategij. Takšne pobude so običajno programi ali projekti z določenim časovnim okvirjem, proračunom, ukrepi in deležniki.

Na splošno, osrednje koordinirane pobude vodijo organi, odgovorni za spodbujanje športne vzgoje in gibalne dejavnosti. Podpirajo šole, mlade in druge deležnike, ki razvijajo in spodbujajo športne in druge gibalne dejavnosti. Najbolj pogosta oblika podpore je podeljevanje sredstev šolam in drugim deležnikom v športni vzgoji v okviru programov in projektov. Za njihovo izvedbo pogosto imenujejo koordinatorje ali svetovalce iz šol oziroma javnih služb, nacionalnih športnih zvez ali drugih združenj.

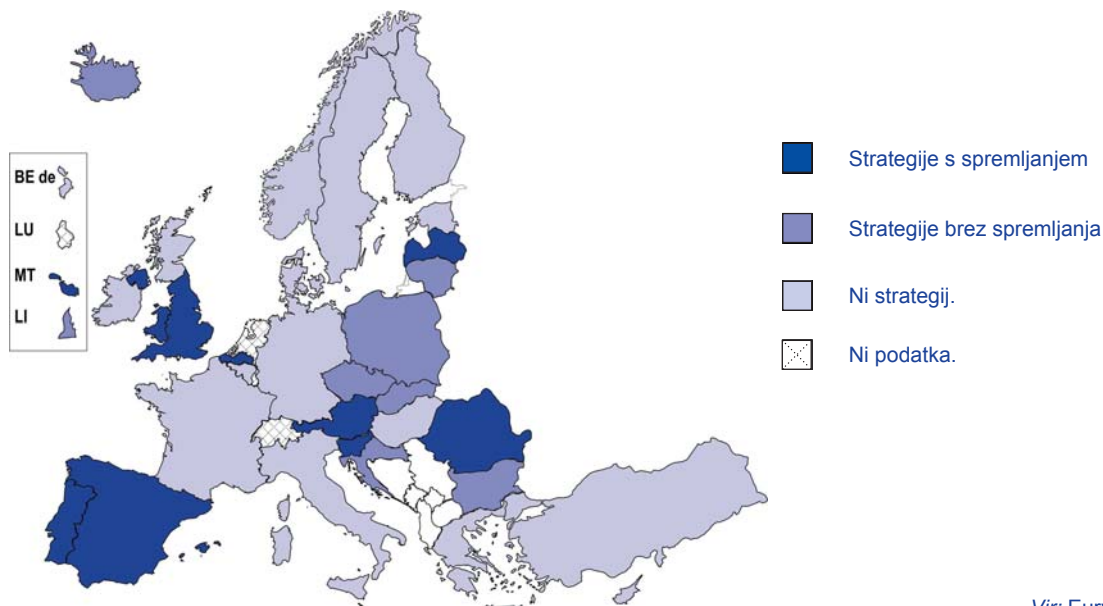
Podobno kot s strategijami tudi s pomembnimi pobudami skrbimo tako za kurikularne kot tudi interesne dejavnosti. V povezavi z vsebino sta težišče takšnih pobud dva vidika. Prvič, spodbujajo in podpirajo izvajanje visokokakovostne športne vzgoje in gibalne dejavnosti v šoli za vse učence; drugič, spodbujajo in pozivajo učence k udeleževanju v takšnih oblikah dejavnosti.

1.3 Spremljanje nacionalnih strategij

V vseh evropskih državah z redno notranjo ali zunanjo evalvacijo (ali obema) – pri čemer običajno sodeluje šolska inšpekcija – spremljajo skoraj vse vidike šolskega izobraževanja, tudi športno vzgojo. Vendar v tem poglavju ne proučujemo redne evalvacije te oblike, ampak osrednje organizirano spremljanje nacionalnih strategij, obravnavanih zgoraj.

Slika 1.2 kaže, da v enajstih od devetnajstih izobraževalnih sistemov spremljajo uresničevanje svojih strategij. Načini spremljanja se razlikujejo od države do države. V procesu sodelujejo nacionalni, regionalni ali lokalni organi, odvisno od države, ter tudi same šole.

◆◆◆ Slika 1.2: Spremljanje nacionalnih strategij v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012

Vir: Eurydice.

Rezultat spremljanja je običajno poročilo, ki ga praviloma pripravijo organi, odgovorni za nacionalno strategijo. Osrednje oblasti na podlagi poročila prepoznajo vse vidike potrebnih sprememb politik in usmeritev ali izboljšanja porabe finančnih in drugih sredstev. Praviloma pristojni organi objavijo poročila na svojih spletnih straneh.

V Belgiji (flamska skupnost), Španiji, Avstriji, Romuniji in Združenem kraljestvu (Severna Irska) so oblasti sprejele drugačne načine spremljanja. V Belgiji (flamska skupnost) so imenovali odbor za spremljanje, ki preverja izvajanje šolskih športnih dejavnosti v sofinanciranih organizacijah. V Avstriji podobno izvaja spremljanje usmerjevalni odbor. V Španiji so sprejeli kazalnike za obdobje 2016–2020 in ustanovili višji svet za šport (*El Consejo Superior de Deportes*). V Romuniji so ustanovili nacionalno skupno komisijo za spremljanje in pregledovanje strategije. V Združenem kraljestvu (Severna Irska) so opravili enkratno osnovno raziskavo predmetnika športne vzgoje v šolah na primarni in sekundarni ravni.

2. POGlavJE: KURIKULARNA VSEBINA

Športna vzgoja je obvezni predmet na primarni in nižji sekundarni ravni v vseh anketiranih državah. V povezavi z zasnovo tega predmeta obstajajo med državami mnoge podobnosti in tudi nekaj razlik. V poglavju so najprej povzeti splošni cilji športne vzgoje, kot so opredeljeni v osrednjih usmerjevalnih dokumentih. V nadaljevanju so opisani pričakovani učni dosežki in zbrane obvezne in izbirne gibalne dejavnosti, ki jih poučujejo na šolah, ter podani razlogi za umestitev med obvezne dejavnosti. Poglavje proučuje, ali je zdravstvena vzgoja samostojni predmet ali del drugih predmetov. Na koncu poglavja je kratek pregled možnosti za oprostitev sodelovanja pri športni vzgoji. Povzetek načrtovanih reform nacionalnih kurikulumov se nahaja v 7. poglavju.

2.1 Nacionalni cilji

V vseh državah so predelili glavne cilje športne vzgoje v šoli, ponekod so jih dopolnili z opredelitvijo na nacionalni ravni. Športna vzgoja ne sme biti omejena le na izboljšanje gibalnih sposobnosti, saj zajema veliko širši spekter spretnosti in znanj, tudi čustvenih in socialnih, kot tudi kognitivne procese, motivacijske in moralne koncepte. Tako skoraj v vseh državah prepoznavajo telesni, osebni in socialni razvoj mladih kot glavne cilje.

2.1.1 Telesni razvoj

Narava športne vzgoje je takšna, da pri pouku športne vzgoje običajno prednostno razvijajo telesne in gibalne spretnosti. Otroke in mlade učijo, kako razvijati svoje gibalne spretnosti za boljše lastno koordinacijo, hitrejše odzivanje, večjo hitrost, vzdržljivost, gibčnost, izboljšano lastno ravnotežje in moč. V Litvi in na Madžarskem upoštevajo tudi zaželeno dodatne spretnosti in znanja, kot sta pravilna drža in dihanje. Cilj pouka je tudi razvijanje gibalnih spretnosti v povezavi s točno določenimi športi in igrami. Nadalje pri športni vzgoji poskušajo nadoknaditi vpliv sedenja pri večini drugih predmetov ter poskušajo odvrniti učence od sedečega načina življenja.

Telesni razvoj je tesno povezan s spodbujanjem zdravja in zdravega življenjskega sloga, tudi z vseživljenjskim udejstvovanjem v gibalnih dejavnostih in vadbi. V skoraj vseh državah poudarjajo, kako pomembno je prepoznati takšno dejavnost, če želimo živeti zdravo in zato bolj kakovostno. Mladi morajo v šoli dobiti priložnost, da se naučijo več o dejavnostih, ki učinkujejo na njihove gibalne zmožnosti. In na koncu, pri športni vzgoji samostojno preverijo svojo telesno pripravljenost in preizkusijo več dejavnosti, da jih lahko po želji izvajajo v svojem prostem času.

2.1.2 Osebni razvoj

Športna vzgoja lahko pomembno vpliva na osebno rast mladih tako, da jim pomaga razviti fizično ozaveščenost in zaupanje v lastne gibalne zmožnosti, splošno dobro počutje in s tem izboljšano samopodobo in samospoštovanje. Pri športni vzgoji razvijajo voljo, občutek odgovornosti, potrpljenje in pogum. Hkrati jim pomaga, da se začnejo zavedati svojih resničnih gibalnih in drugih zmožnosti ter sprejemajo uresničljive odločitve in pravilneje ravnajo; na ta način se naučijo sprejemati sami sebe in spoštovati drugačnost pri drugih.

Tudi koristi, ki jih imajo gibalne dejavnosti za zdravje, prispevajo k uravnovešenim odnosom. Cilj športne vzgoje je razvijati samostojno odločno ravnanje v različnih situacijah ter omogočiti mladim, da razpravljajo in odkrivajo načine za konstruktivno spoprijemanje z negativnimi čustvi in stresom.

Poleg tega v več državah – Latvija, Madžarska, Malta in Združeno kraljestvo (Anglija) – poudarjajo, kako športna vzgoja v šoli daje nekaj tekmovalne prednosti v osebostnem razvoju. Učenci sodelujejo na športnih tekmovanjih ali dogodkih, na katerih se naučijo tekrovati in se soočijo z različnimi izzivi. Naučijo se tudi načrtovati, uresničevati in ocenjevati ravnanja, ideje in rezultate. Učenci se lahko preizkusijo v različnih vlogah, kot so igralci, sodniki, organizatorji ali gledalci, ter strateško in taktično načrtovati. S Finske pa so poročali o drugačnem načinu, pri katerem spodbujajo razvoj spretnosti in znanj tako za samostojno kot skupinsko delo, vendar brez poudarka na tekmovalnosti.

2.1.3 Socialni razvoj

Socialni razvoj zajema zelo široko paleto spretnosti in znanj. V nekaterih državah govorijo o usvajanju „mehkih spretnosti in znanj“, kot sta komunikacija in konstruktivno ter enakovredno sodelovanje z drugimi.

V mnogih državah poudarjajo, kako zelo pomembno je vključevanje mladih v družbo ter spodbujanje in razvijanje njihovega občutka za solidarnost, družbeno interakcijo, skupinsko delo in moštveni duh, *fair play*, spoštovanje pravil in drugih, in sicer kot del družbenega razvoja osebnosti v celoti.

Nekaj držav je jasno opozorilo na širše človeške vrednote in vrednote, povezane z okoljem. Na Islandiji je zelo pomembna odgovornost do živih bitij in okolja, medtem ko na Danskem poudarjajo, da bi se morali otroci in mladi pri športni vzgoji naučiti odgovornosti za svoje življenje in kako se socialno vključevati v skupnost. V nekaterih državah gredo celo dlje in poudarjajo pomembno vlogo, ki jo ima šport pri preprečevanju nasilja.

V nekaterih državah poudarjajo pomembnost športne vzgoje za šport in družbo. Na Češkem, v Estoniji in na Madžarskem izpostavljajo, da športna vzgoja mlade spodbuja k spremljanju in sodelovanju na športnih dogodkih ter k rednemu informiranju o športu. V Lihtenštajnu velja šport za kulturni sestavni del v družbi, zato ga obravnavajo kot javni interes.

2.2 Učni izidi

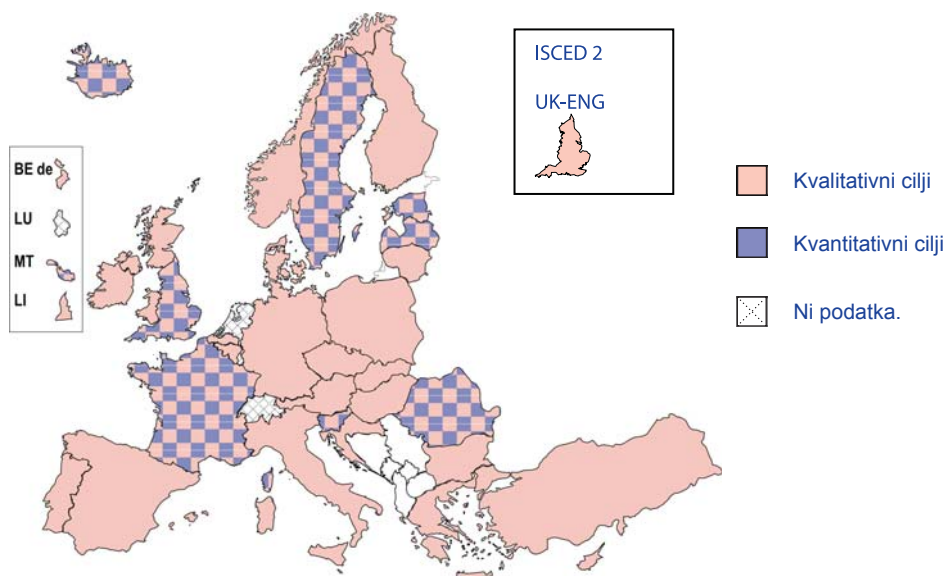
Države se odločajo za različne načine definiranja učnih izidov pri športni vzgoji v šoli. Večina opisuje splošne, kvalitativne cilje, ki jih postavlja v ospredje (glej sliko 2.1). Razlika med nacionalnimi cilji in učnimi izidi pri športni vzgoji ni povsem črno-bela in iskanje ločnice med njimi ni vedno povsem enostavno.

Podobno kot nacionalni cilji učni izidi običajno pokrivajo znanja in spretnosti v povezavi s telesnim, osebostnim in socialnim razvojem ter postavljajo v ospredje zdrav življenjski slog. To velja predvsem za države, v katerih se šole avtonomno odločajo in izvajajo dejavnosti športne vzgoje, ki najbolj ustrezajo kvalitativnim ciljem. V nekaterih državah, ki določijo kvalitativne cilje, upoštevajo med učnimi izidi tudi gibalne dejavnosti v športih, kot je gimnastika ali atletika (glej poglavje 2.3).

Poleg znanja in spretnosti ter zmožnosti, opredeljenih v nacionalnih ciljih za športno vzgojo, so cilji v povezavi z učnimi izidi bolj podrobno razčlenjeni kot splošni cilji oziroma širijo njihov obseg. Na primer, vprašanja v povezavi z zdravjem in vseživljenjskim pozitivnim odnosom do gibalnih dejavnosti so zajeta tako v nacionalnih ciljih kot – v skoraj vseh državah – tudi med učnimi dosežki. Vseeno pa natančnejši vpogled pokaže, da gre za reševanje težave z debelostjo in poučevanje o hranilnih vrednostih in dietni prehrani. Poleg tega želijo s športno vzgojo razvijati osebno higieno, preprečevati nesreče, izboljševati ozaveščenost in znanje o tveganjih in ukrepih za varnost kot tudi učiti mlade, kako se pravilno odzvati v nujnih primerih.

Med državami, v katerih so opredelili kvalitativne učne dosežke, vidna skupina poroča o tem, da so opredelili tudi kvantitativne učne dosežke, kot kaže slika 2.1. V teh državah od učencev pričakujejo, da tečejo določen čas, preplavajo določene razdalje ali opravijo določene športne naloge v posameznih športih.

◆◆◆ **Slika 2.1: Kvalitativni in kvantitativni učni izidi v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012**

Vir: Eurydice.

Metodološko pojasnilo

Učni izidi so zelene resnične ravni doseženih znanj, spretnosti in kompetenc. Lahko so kvantitativni ali kvalitativni.

Iz držav, ki so označene, da imajo kvantitativne cilje, so poročali o vsaj eni dejavnosti, za katero je določen kvantitativni cilj.

Opombe k podatkom držav

Slovenija: kvantitativni cilji so določeni le za tek (atletika), plavanje in pohodništvo.

Švedska in Islandija: kvantitativni cilji so določeni le za plavanje.

Združeno kraljestvo (ENG): kvantitativni cilj je določen za plavanje in le na ravni ISCED 1.

Nekateri učni izidi so povezani tudi s predmeti, ki niso del športne vzgoje. V državah, kot so Nemčija, Portugalska, Združeno kraljestvo in nordijske države, poučujejo predmet v šoli medpredmetno, pri čemer za predmet veljajo jasno določeni cilji, vendar v povezavi z ostalimi predmeti. Učenci imajo priložnost spoznati, kako se športna vzgoja dopolnjuje z naravoslovjem in družboslovjem, ter proučiti praktične vezi med njimi.

Na primer, iz nordijskih držav so poročali, da se učenci naučijo uporabljati zemljevide in druge pripomočke za orientacijo v naravnem okolju. Na Češkem, Norveškem in v Nemčiji so prometni predpisi za pešce in kolesarje del učnega načrta za športno vzgojo, enako pa velja za prvo pomoč v več drugih državah. Ni presenetljivo, da Grčija, a tudi Češka in Poljska poudarjajo pomembno vlogo seznanjanja mladih z olimpijskimi vrednotami in simboli.

V Latviji, Avstriji, Sloveniji in na Finskem izvajajo ukrepe za spodbujanje vseh učiteljev k vključevanju športne vzgoje v različne šolske predmete.

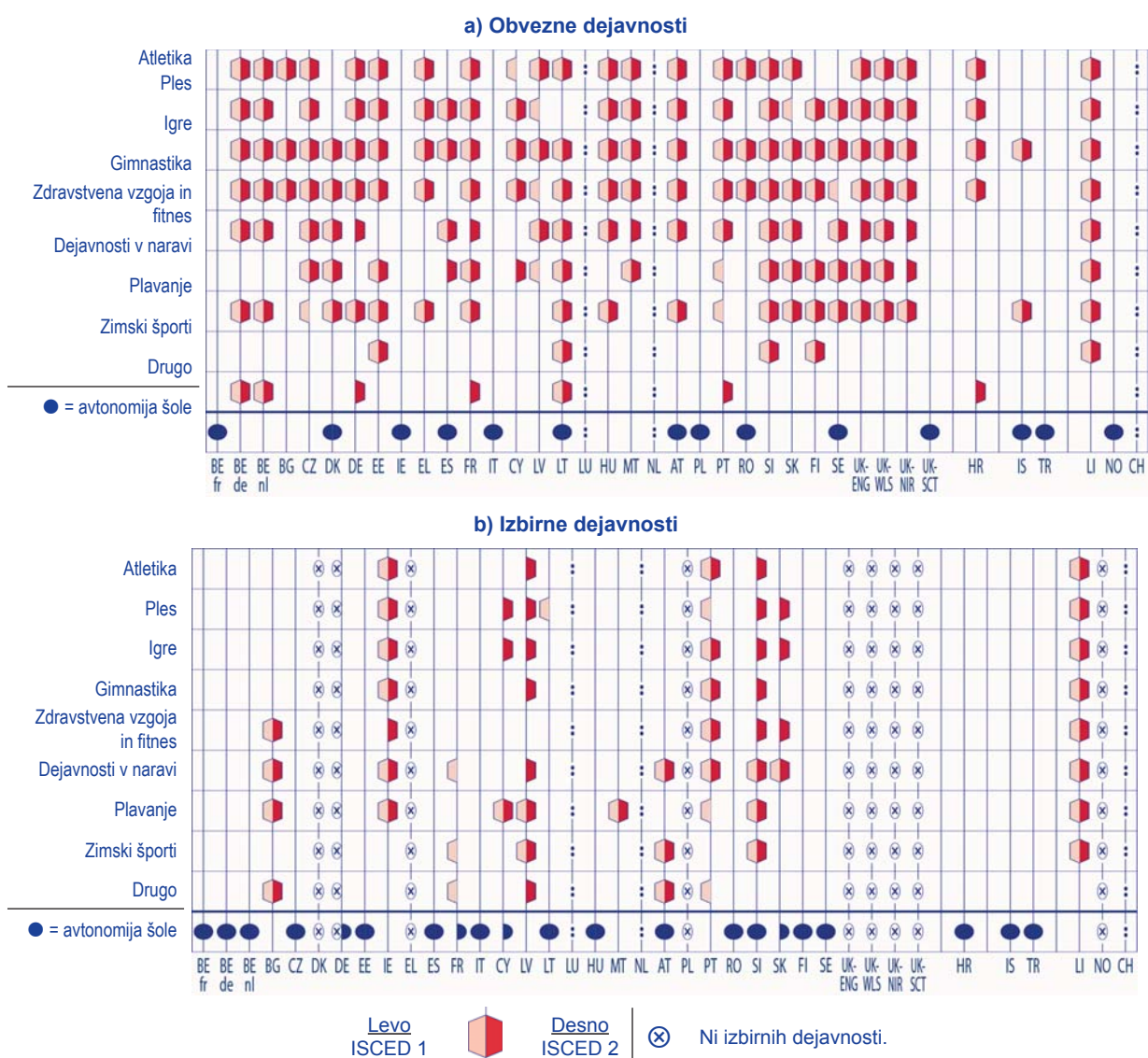
Latvijsko ministrstvo za izobraževanje je podprlo projekt za poučevanje za zdravo držo v primarnem izobraževanju ter sodelovalo pri organizaciji programov nadaljnega usposabljanja učiteljev o problemu skolioze. Učitelji različnih predmetov danes z učenci med poukom izvajajo aktivne ali dinamične odmore, ki trajajo 2–5 minut.

V Sloveniji učni načrt za športno vzgojo priporoča izvajanje *minute za zdravje*, ki spodbuja učitelje drugih predmetov, da občasno prekinajo pouk v razredu, prezračijo prostor in predlagajo učencem, da skupaj opravijo nekaj gibalnih dejavnosti ter se sprostijo za nekaj trenutkov.

2.3 Položaj dejavnosti športne vzgoje

Osrednje oblasti v mnogih državah vključujejo v kurikulum v prvih razredih primarnega izobraževanja osnovne gibalne dejavnosti, kot so hoja, tek, skakanje in metanje. Te osnovne dejavnosti v kurikulumu postopoma nadgrajujejo in spodbujajo razvijanje gibalnih spretnosti otrok z izvajanjem športnih panog. Najbolj pogoste so prikazane na sliki 2.2, z jasno ločnico med obveznimi in izbirnimi dejavnostmi, ki jih šole nekaterih izobraževalnih sistemov lahko prosto same določajo. Nadalje, ni pomembnih razlik med primarnim in nižjim sekundarnim izobraževanjem.

◆◆◆ Slika 2.2: Dejavnosti v osrednjem kurikulumu/usmerjevalnih dokumentih v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012

Vir: Eurydice.

Metodološko pojasnilo

Dejavnost je navedena, če se jo poučuje vsaj eno leto na ravni ISCED 1 ali 2.

V skoraj tretjini izobraževalnih sistemov šole na obeh izobraževalnih ravneh prosto odločajo o tem, katere dejavnosti so obvezne. Šole in učitelji se tako odločijo za gibalne dejavnosti, s katerimi bodo najverjetneje uresničili želene učne izide. Čeprav v nekaterih državah velja zelo visoka raven avtonomije šol, imajo v teh državah tudi predpisane, priporočene ali običajno izvajane obvezne dejavnosti, zato so označene na sliki 2.2. To velja za Dansko, Španijo, Litvo, Avstrijo, Romunijo, Švedsko in Islandijo. V preostalih državah gibalne dejavnosti urejajo s kurikulumom.

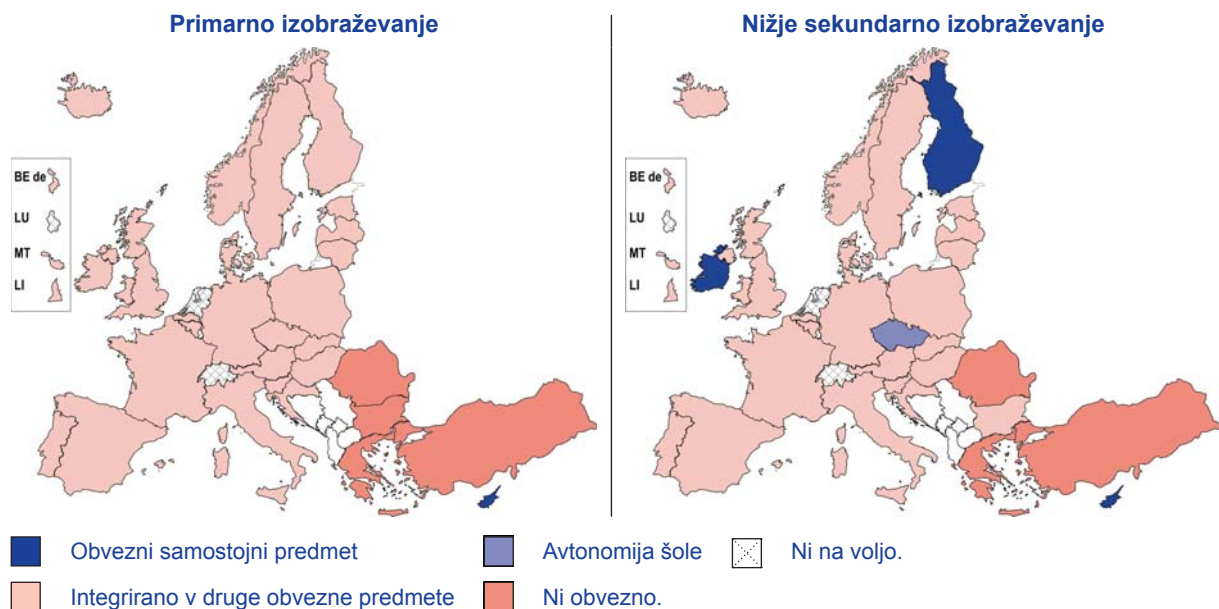
Med obveznimi dejavnostmi športne vzgoje v šoli so igre najbolj pogosta dejavnost. Iz nekaterih držav so poročali o igranju uveljavljenih iger – značilno iger z žogo. Spet iz drugih so poročali o „igrah“ na splošno, pri katerih pa opredelijo spretnosti in znanja, ki jih poučujejo, kot so odbijanje, prenašanje, metanje, podajanje in lovljenje. „Igram“ sledijo gimnastika, atletika in ples. Dejavnosti, ki niso zajete na sliki 2.2, o katerih je poročalo le nekaj držav, so bile povezane z borilnimi veščinami in vodnimi športi.

Osrednje oblasti v nekaterih državah določijo izbirne gibalne dejavnosti. Vendar se šole same odločijo, ali bodo poučevale te dejavnosti; in če da, katere dejavnosti. Po poročanju imajo šole avtonomijo skupaj v sedemnajstih izobraževalnih sistemih na primarni ravni in v enaindvajsetih na nižji sekundarni ravni.

2.4 Zdravstvena vzgoja

Države pogosto omenjajo zdrav življenjski slog med splošnimi cilji športne vzgoje v šoli. Poleg tega sta zdravstvena vzgoja in fitness pogosto izvajani dejavnosti, kot kaže slika 2.2. V mnogih državah vključujejo različne vidike zdravstvene vzgoje v pouk drugih predmetov, kot so biologija in družboslovni predmeti.

◆◆◆ Slika 2.3: Položaj zdravstvene vzgoje v osrednjem kurikulumu/usmerjevalnih dokumentih v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012

Vir: Eurydice.

Metodološko pojasnilo

V državah, v katerih zdravstveno vzgojo poučujejo kot obvezni samostojni predmet, to poučujejo vsaj eno šolsko leto.

Opombe k podatkom držav

Romunija: zdravstvena vzgoja je izbirni predmet v primarnem in nižjem sekundarnem izobraževanju na nacionalni ravni; šole se odločijo, ali bodo izvajale pouk zdravstvene vzgoje ali ne.

V nekaj državah je zdravstvena vzgoja obvezni samostojni predmet v kurikulumu. To velja za Ciper in v nižjem sekundarnem izobraževanju za Irsko in Finsko. V skoraj vseh ostalih državah je zdravstvena vzgoja sestavni del drugih obveznih predmetov.

V šolah na nižji sekundarni ravni na Češkem odločijo, ali bodo poučevali vsebine zdravstvene vzgoje kot samostojni predmet ali kot sestavni del drugih predmetov.

Kot so poročale sodelujoče države, zdravstvena vzgoja tipično zajema eno ali več naslednjih vsebin: telesno, osebno in socialno blagostanje; zdravje in preprečevanje bolezni; higieno, varnost, spolno zdravje; prehrano in prehranjevanje; zdravje in škodljivo rabo (alkohola, tobaka ali drog).

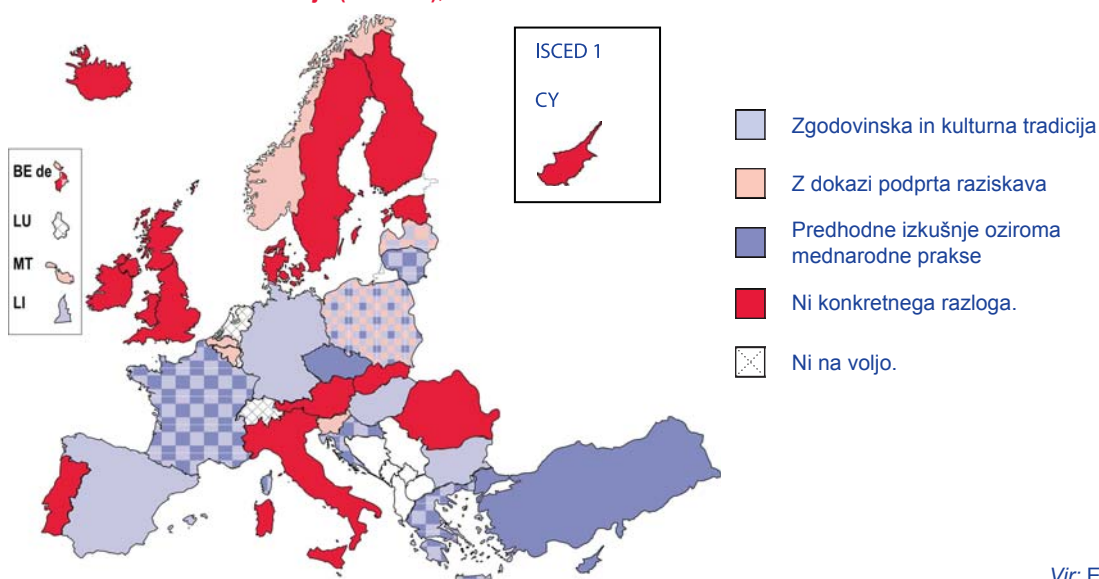
2.5 Strateški razlogi za izbiro določenih obveznih dejavnosti

Čeprav šole že več deset let vključujejo nekatere gibalne dejavnosti in športne panoge v kurikule, pa razlogi za to niso povsem jasni. Države značilno poudarjajo, kako pomembno je dolgotrajno izvajanje gibalnih dejavnosti. S športno vzgojo spodbujajo otroke in mlade, da preizkusijo različne dejavnosti, saj jih želijo navdušiti za uživanje v vseživljenjskem izvajanju gibalnih dejavnosti.

Ponekod stvarni dejavniki odločilno vplivajo na izbiro določenih obveznih dejavnosti, ki jih nudijo šole. Šole morajo zagotoviti ustrezne prostore in opremo za enourni pouk športne vzgoje. V skupnosti, kjer je na voljo športna infrastruktura, so boljše priložnosti za organizirane gibalne dejavnosti in izboljšano kakovost izvajanja.

Medtem ko osrednje oblasti v nekaterih državah predpišejo obvezne dejavnosti za športno vzgojo, imajo šole v drugih avtonomijo odločanja o takšnih dejavnostih; spet v tretjih veljata oba načina (glej razdelek 2.3). Vseeno pa v vseh državah izberejo obvezne dejavnosti po določenih merilih. Ko smo jih vprašali o utemeljitvah usmeritev ali razlogih za izbiro, so se skoraj v vseh državah sklicevali na kurikularne cilje in učne izide. Ne glede na to, ali na osrednji ravni ali na ravni šole, povsod izberejo gibalne dejavnosti, ki po prepričanju najbolj ustrezajo določenim namenom. V nekaj državah pa so le navedli določene posebne razloge za izbiro posameznih obveznih gibalnih dejavnosti.

◆◆◆ Slika 2.4: Posebni strateški razlogi za izbiro obveznih dejavnosti v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012

Najbolj pogosto se za določene šolske gibalne dejavnosti odločajo na podlagi zgodovinske in kulturne tradicije. To se odraža tudi pri pouku tradicionalnih plesov in iger, ukoreninjenih v kulturo družbe. V Španiji obravnavajo določene gibalne dejavnosti, ki jih poučujejo na šoli, v povezavi s pričakovanimi učnimi izidi, vendar poročajo tudi, da večina avtonomnih skupnosti med obvezne dejavnosti v kurikulum vključuje svoje tradicionalne športe in igre.

Dolgoletne gibalne dejavnosti in športne panoge s tradicijo zasedajo svoje mesto v športni vzgoji na šoli. Vseeno pa tudi novi in priljubljeni športi spodbujajo učence h gibalni dejavnosti. V Latviji in Litvi so poleg tradicionalnih priljubljenih iger v športno vzgojo uvedli tudi nove športe, kot sta nogomet in frizbi, s katerimi pri mladih še bolj razvijajo pozitiven odnos do športa.

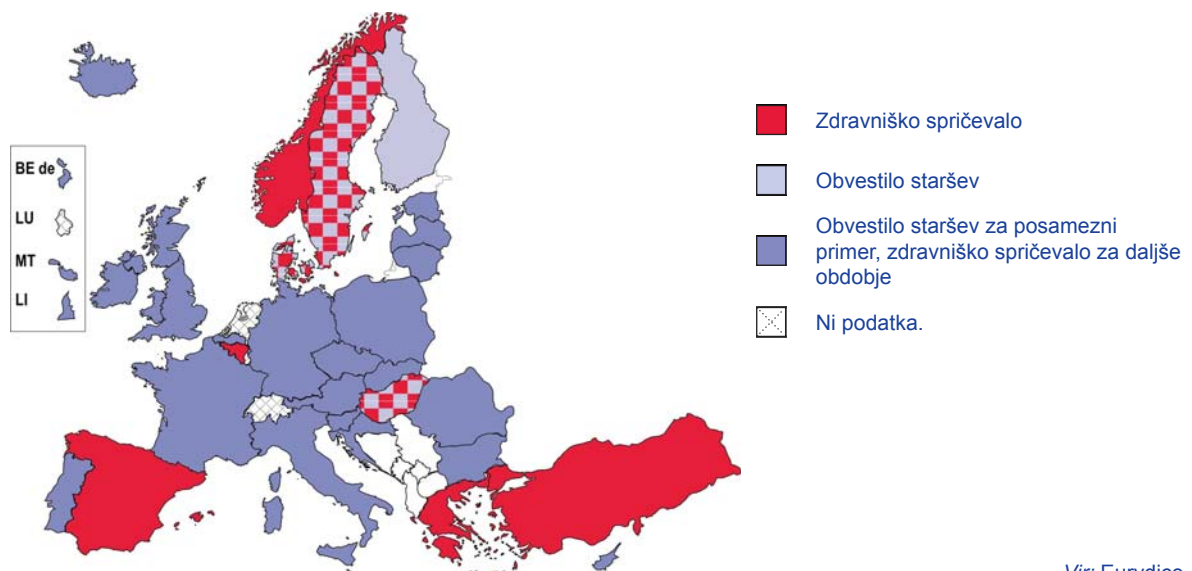
V osmih izobraževalnih sistemih izpostavljajo, da izberejo ustrezne šolske gibalne dejavnosti na podlagi objavljenih izsledkov in ugotovitev raziskav, ki so jih opravili strokovnjaki.

In končno, tudi predhodne izkušnje in mednarodne prakse enako vplivajo na odločitev o gibalnih dejavnostih v nižjem sekundarnem izobraževanju na Cipru ter na primarni in nižji sekundarni ravni na Češkem, v Grčiji, Franciji, Litvi, na Poljskem, Hrvaškem in v Turčiji. Na Poljskem imajo enako težo vsi trije razlogi (kot kaže slika 2.4).

2.6 Oprostitev sodelovanja pri športni vzgoji

Zaradi različnih zdravstvenih težav se učenci zmeraj niso zmožni udeleževati v športni vzgoji. Takšni učenci so lahko trajno ali začasno oproščeni sodelovanja pri športni vzgoji. Če so zmožni izvajati vsaj nekaj načrtovanih dejavnosti, so delno oproščeni, v nasprotnem primeru pa so oproščeni sodelovanja pri športni vzgoji v celoti.

◆◆◆ Slika 2.5: Oprostitev sodelovanja pri športni vzgoji v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012

Vir: Eurydice.

Metodološko pojasnilo

Oprostitev je lahko delna ali popolna, začasna ali trajna.

V državah, zajetih v poročilu, veljajo različni postopki za oprostitev. V nekaterih državah so učenci dolžni posredovati zdravniško potrdilo, s katerim dokazujejo svojo nezmožnost izvajanja dejavnosti športne vzgoje; v tem primeru sporočilo staršev ne zadostuje. Spet v drugih državah običajno zadostuje pisno sporočilo staršev za oprostitev, čeprav v večini držav to velja le za posamezne primere. Ponekod je za dolgotrajno oprostitev treba predložiti zdravniško potrdilo. Iz Belgije (flamska skupnost) so poročali, da lahko zavrnejo zahtevo staršev, če obstaja dvom o upravičenosti zahteve, medtem ko so šole zdravniško potrdilo dolžne upoštevati. Na Danskem, Madžarskem in Švedskem imajo šole avtonomijo odločanja o tem, ali zadostuje pisna prošnja staršev ali je treba predložiti zdravniško potrdilo.

Učenci, oproščeni sodelovanja pri športni vzgoji zaradi poškodbe ali bolezni, običajno opravijo dejavnost, ki je temu primerna. Če je učenec delno oproščen sodelovanja pri športni vzgoji, to pomeni, da lahko varno izvaja nekatere gibalne dejavnosti kljub poškodbi ali šibkemu zdravju. Spet v drugih primerih učenci izvajajo teoretično oziroma v osnovi negibalno dejavnost, povezano s športno vzgojo, npr. priprava poročila, kot to velja za Belgijo (francoska skupnost), sojenje, posredovanje povratnih informacij ali beleženje rezultatov, kot to počnejo učenci na Irskem in v Italiji. Na takšen način učenci nekaj pridobijo pri pouku, kljub temu da so manj aktivno udeleženi. Prav tako učence odvrnejo od izostajanja od pouka športne vzgoje tako, da delajo domačo nalogo ali se pripravljajo za druge predmete.

3. POGLAVJE: PRIPOROČENI ČAS POUKA

V vseh evropskih državah, v katerih je športna vzgoja obvezni predmet ves čas rednega obveznega izobraževanja, ima športna vzgoja pomembno mesto v kurikulumih. Vseeno se čas pouka, predpisan za športno vzgojo, znatno razlikuje od države do države. V prvem razdelku pričujočega poglavja proučujemo minimalen čas pouka, priporočen za primarno kot tudi splošno sekundarno izobraževanje. V drugem razdelku je pregled sprememb teh priporočil, narejenih v letih 2006/2007 in 2011/2012. Na koncu za boljšo predstavbo, kako v posameznih državah sprejemajo športno vzgojo v primerjavi z drugimi predmeti, v tretjem razdelku proučujemo delež časa pouka, namenjenega športni vzgoji v kurikulumu na obeh zadevnih ravneh izobraževanja.

3.1 Priporočila za čas pouka v obveznem izobraževanju

V približno dveh tretjinah evropskih držav osrednje oblasti določijo minimalno število ur za vse razrede oziroma letnike rednega obveznega izobraževanja (glej dodatek 2). Vseeno pa v nekaterih državah šole lahko prosto odločajo o razporeditvi časa, namenjenega pouku športne vzgoje. V Estoniji, na Poljskem, Slovaškem, Finskem, Islandiji in Norveškem določijo priporočeni čas pouka za vsako stopnjo izobraževanja v okviru ravni izobraževanja, medtem ko na Švedskem priporočijo skupni obseg za celotno obdobje obveznega izobraževanja. V Belgiji (nemško govoreča skupnost), Italiji in na Portugalskem (1.–4. razred) določijo fleksibilni čas pouka športne vzgoje le na primarni ravni. V Belgiji (flamska skupnost), na Nizozemskem in v Združenem kraljestvu uradna priporočila za čas pouka veljajo za vse šolske predmete skupaj. Šole imajo avtonomijo odločiti o obsegu pouka za posamezni predmet glede na lastne okoliščine. Čeprav v teh državah ne velja natančno predpisan čas pouka, so v nekaterih pripravili strategije ali priporočila za obseg pouka, namenjenega gibalnim dejavnostim v okviru kurikula. V skladu s takšnimi smernicami učenci v Belgiji (nemško govoreča in flamska skupnost) in Združenem kraljestvu (Wales) izvajajo organizirane gibalne dejavnosti in šport vsaj dvakrat na teden.

Če gledamo celotno časovno obdobje obveznega izobraževanja, se v nekaterih državah čas pouka, določen za športno vzgojo, ne spreminja pomembno, medtem ko se v drugih državah znatno spreminja od razreda do razreda (glej dodatek 2). Tako je obseg pouka v državah brez večjih sprememb stalno relativno velik, kot velja za Francijo in Združeno kraljestvo (Škotska), ali nasprotno stalno majhen, kot velja za Irsko in Latvijo. V državah s pomembnimi nihanjem med razredi se določeni obseg pouka zmanjša v prvih štirih do šestih letih obveznega izobraževanja, kot v Nemčiji, Španiji, Luksemburgu, na Malti in Hrvaškem ter v Turčiji. Nasprotno se v nekaj državah obseg pouka poveča, na primer na Danskem, Cipru in v Grčiji.

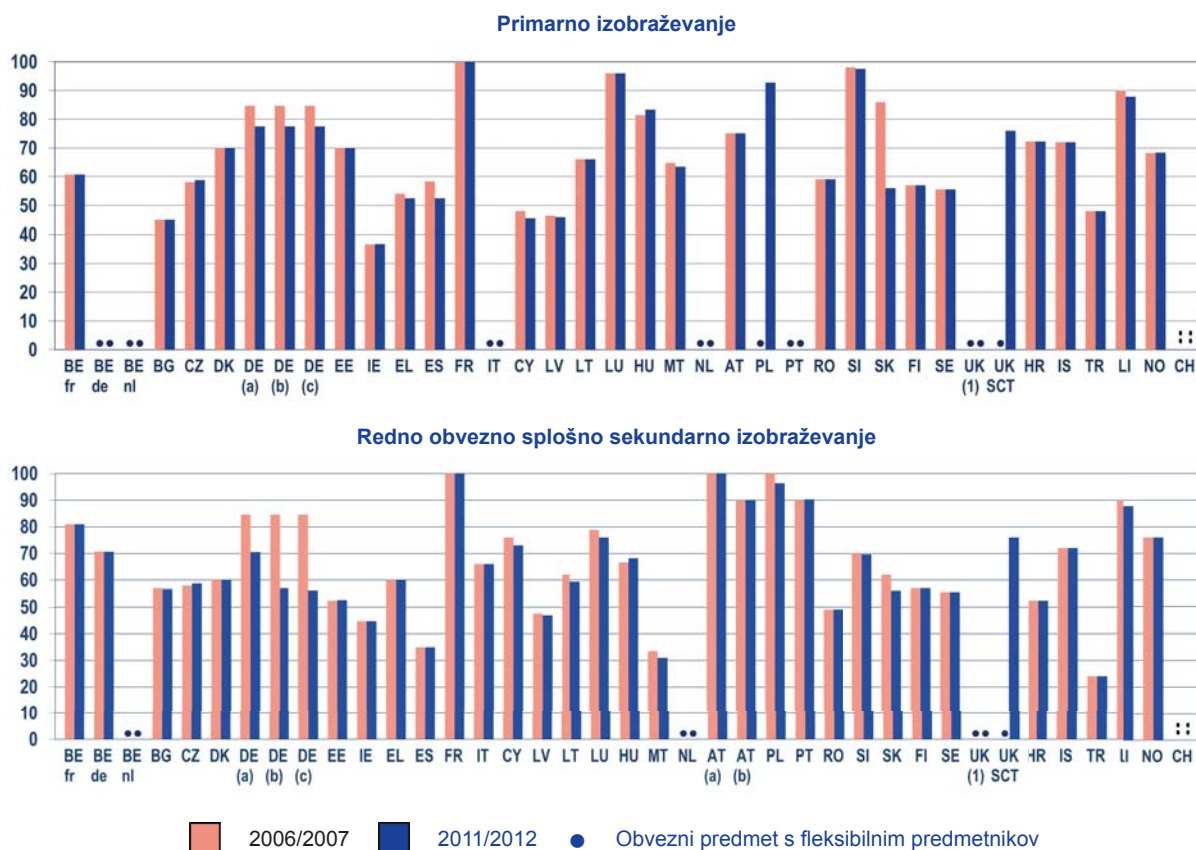
Če primerjamo čas pouka, določen za športno vzgojo na primarni in splošni sekundarni ravni, so med državami znatne razlike (glej sliko 3.1). V primarnem izobraževanju v šolskem letu 2011/2012 je povprečen čas pouka, ki je temeljil na priporočenem minimalnem obsegu na teoretično leto, nihal med 37 urami na Irskem in 108 v Franciji. Na sekundarni ravni se te vrednosti gibljejo med 24 in 35 urami v Španiji, na Malti in v Turčiji ter med 102 in 108 urami v Franciji in Avstriji (*Allgemeinbildende Höhere Schule* – AHS).

3.2 Spremembe časa pouka med leti 2006/2007 in 2011/2012

Med šolskimi leti 2006/2007 in 2011/2012 v večini evropskih držav niso spreminjali letnega obsega pouka športne vzgoje. V nekaterih državah so sicer neznatno spreminjali obseg pouka, te spremembe pa niso bile neposredno povezane z organizacijo športne vzgoje, temveč z nihanjem v številu šolskih dni na leto oziroma dolžine ur, na primer na Češkem, Cipru in v Lihtenštajnu. V Nemčiji je reforma, s katero so skrajšali sekundarno izobraževanje, seveda učinkovala na čas pouka, namenjenega športni vzgoji, ki se je občutno skrajšal med referenčnimi leti.

Le na Slovaškem so pomembno spremenili čas pouka, namenjenega športni vzgoji, in sicer zaradi drugačne organizacije poučevanja predmeta. Čas pouka na primarni ravni se je med šolskimi leti 2006/2007 in 2011/2012 občutno skrajšal.

◆ ◆ ◆ Slika 3.1: Trendi v povezavi z minimalnim priporočenim številom ur pouka športne vzgoje v teoretičnem letu v primarnem in rednem obveznem sekundarnem izobraževanju, 2006/2007 in 2011/2012

Vir: Eurydice.

UK (1) = UK-ENG/WLS/NIR

Podatki (slika 3.1)

	Primarno		Redno obvezno splošno sekundarno			Primarno		Redno obvezno splošno sekundarno	
	2006/07	2011/12	2006/07	2011/12		2006/07	2011/12	2006/07	2011/12
BE fr	61	61	81	81	NL	●	●	●	●
BE de	●	●	71	71	AT – <i>Volksschule</i>	75	75		
BE nl	●	●	●	●	AT – AHS (a)			102	102
BG	45	45	57	57	AT – <i>Hauptschule</i> + PTS (b)			90	90
CZ	58	59	58	59	PL	●	93	110	96
DK	70	70	60	60	PT	●	●	90	90
DE - <i>Grundschule</i>	85	78			RO	59	59	49	49
DE - <i>Gymnasium (a)</i>			85	71	SI	98	98	70	70
DE - <i>Hauptschule (b)</i>			85	57	SK	86	56	62	56
DE - <i>Realschule (c)</i>			85	56	FI	57	57	57	57
EE	70	70	53	53	SE	56	56	56	56
IE	37	37	45	45	UK-ENG/WLS/NIR	●	●	●	●
EL	54	53	60	60	UK-SCT	●	76	●	76
ES	58	53	35	35					
FR	108	108	108	108	HR	72	72	53	53
IT	●	●	66	66					
CY	48	46	76	73	IS	72	72	72	72
LV	46	46	48	47	TR	48	48	24	24
LT	66	66	62	59					
LU	96	96	79	76	LI	90	88	90	88
HU	81	83	67	68	NO	68	68	76	76
MT	65	63	34	31	CH	:	:	:	:

● Obvezni predmet s fleksibilnim predmetnikom

Vir: Eurydice.

Metodološko pojasnilo

Slika 3.1 kaže priporočeno minimalno število polnih ur (60 minut), namenjenih obveznemu pouku športne vzgoje v primarnem in rednem obveznem sekundarnem izobraževanju, ki temelji na nacionalnih minimalnih priporočilih v kurikulumih za posamezno referenčno leto. Za potrebno pojasnilo o metodah izračuna glejte „*Recommended annual taught time in full-time compulsory education in Europe 2011/2012*” (EACEA/Eurydice, 2012a).

Za določitev **teoretičnega leta** smo razdelili skupno učno obveznost v urah v primarnem in rednem obveznem sekundarnem izobraževanju po številu let, ki ustrezajo trajanju izobraževanja na posamezni stopnji. Za natančen obseg pouka (v urah), kot ga dodelijo na letni ravni za posamezno šolsko leto v času trajanja rednega obveznega splošnega izobraževanja, glejte prilogo 2.

Redno obvezno splošno izobraževanje se običajno konča ob zaključku nižjega sekundarnega izobraževanja (ISCED 2) oziroma enovitega izobraževanja (ISCED 1 in 2), razen v Belgiji, Bolgariji, Franciji, Italiji, na Madžarskem in Nizozemskem (VVO in HAVO), Slovaškem ter v Združenem kraljestvu, v katerih je del ali cela raven ISCED 3 sestavni del rednega obveznega splošnega izobraževanja. Za več informacij glejte publikacijo „*The structure of European education systems 2011/2012: schematic diagrams*” (EACEA/Eurydice, 2011).

Za definicijo pojma „**fleksibilni predmetnik**” glejte pojmovnik.

Opombe k podatkom držav

Belgija (BE de, BE nl) in **Združeno kraljestvo (WLS)**: čeprav ni uradnih priporočil za čas pouka športne vzgoje, v praksi predmetu razporedijo 61, 59 in 76 ur na teoretično leto. V nemško govoreči skupnosti v Belgiji to velja le za primarno izobraževanje.

Poljska: v rednem obveznem sekundarnem izobraževanju se podatki za leto 2006/2007 nanašajo na dejanski obseg pouka športne vzgoje v šoli v teoretičnem letu, medtem ko se podatki za 2011/2012 nanašajo na minimalen obseg.

Portugalska: v 1. do 4. razredu primarnega izobraževanja športno vzgojo poučujejo kot del predmetnega področja „gibalni izraz” (*expressão físico-motora*); samemu predmetu ne razporedijo ur pouka. V 5. in 6. razredu je letni obseg pouka športne vzgoje 81 ur.

Švedska: čas pouka športne vzgoje razporedijo skupaj za celotno redno obvezno splošno izobraževanje.

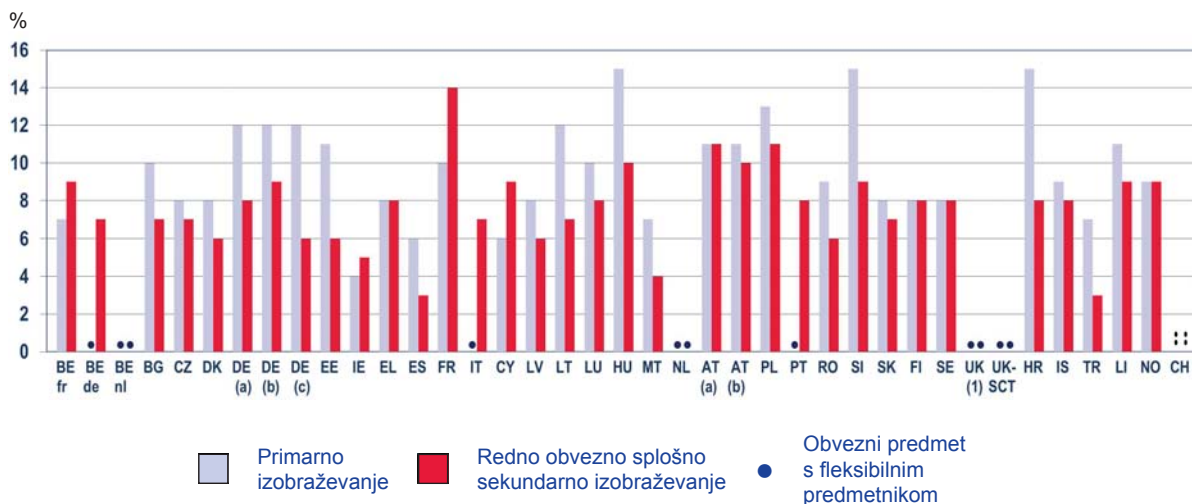
Turčija: čeprav v turškem izobraževalnem sistemu formalno ni ravni 2 ISCED, lahko za namen primerjave z drugimi državami upoštevamo obdobje od 1. do 5. razreda za ISCED 1 in od 6. do 8. za ISCED 2.

3.3 Delež časa pouka športne vzgoje v kurikulumu

V veliki večini držav, kjer imajo priporočila za čas pouka športne vzgoje, je sorazmerni delež časa, razporejenega za ta predmet, glede na skupni čas pouka večji v primarnem kot v sekundarnem izobraževanju (glej sliko 3.2). V polovici držav v primarnem izobraževanju obvezna športna vzgoja predstavlja 9–10 odstotkov skupnega časa pouka. Na Madžarskem, v Sloveniji in na Hrvaškem je ta delež tudi 15 odstotkov, medtem ko je na Irskem le 4 odstotke.

◆◆◆ Slika 3.2: Minimalni čas, razporejen za obvezni predmet športne vzgoje kot delež skupnega časa pouka v primarnem in rednem obveznem sekundarnem izobraževanju, 2011/2012

Primarno izobraževanje
 Redno obvezno splošno sekundarno izobraževanje
 Obvezni predmet s fleksibilnim predmetnikom

UK (1) = UK-ENG/WLS/NIR

	Primarno (%)	Redno obvezno splošno sekundarno (%)		Primarno (%)	Redno obvezno splošno sekundarno (%)
BE fr	7	9	NL	●	●
Bede	●	7	AT Volksschule + AHS (a)	11	11
BE nl	●	●	AT Volksschule + Hauptschule + PTS (b)	11	10
BG	10	7	PL	13	11
CZ	8	7	PT	●	8
DK	8	6	RO	9	6
DE Grundschnle + Gymnasium (a)	12	8	SI	15	9
DE Grundschnle + Hauptschnle (b)	12	9	SK	8	7
DE Grundschnle + Realschnle (c)	12	6	FI	8	8
EE	11	6	SE	8	8
IE	4	5	UK-ENG/WLS/NIR	●	●
EL	8	8	UK-SCT	●	●
ES	6	3			
FR	10	14	HR	15	8
IT	●	7	IS	9	8
CY	6	9	TR	7	3
LV	8	6			
LT	12	7	LI	11	9
LU	10	8	NO	9	9
HU	15	10	CH	:	:
MT	7	4			

● Obvezni predmet s fleksibilno razporeditvijo časa

Vir: Eurydice.

Metodološko pojasnilo

Na sliki 3.2 je prikaz razmerja med časom, priporočenim za poučevanje športne vzgoje kot obveznega predmeta, in skupnim časom pouka na primarni in obvezni splošni sekundarni ravni. Izračun temelji na minimalnem številu polnih ur (60 minut), kot velja priporočilo na nacionalni ravni.

Za več informacij o metodah izračuna glejte „*Recommended annual taught time in full-time compulsory education in Europe 2011/2012*“ (EACEA/Eurydice, 2012a). Redno obvezno splošno izobraževanje se običajno zaključuje z opravljenim nižjim sekundarnim izobraževanjem (ISCED 2) ali izobraževanjem v enotni strukturi (ISCED 1 in 2), razen v Belgiji, Bolgariji, Franciji, Italiji ter na Madžarskem in Nizozemskem (VVO in HAVO), Slovaškem in v Združenem kraljestvu (Anglija, Wales in Severna Irska), v katerih je lahko del ali celotna raven ISCED 3 zajeta v redno obvezno splošno izobraževanje. Za več informacij glejte „*The structure of European education systems 2011/2012: schematic diagrams*“ (EACEA/Eurydice, 2011).

Za definicijo pojma „**fleksibilni predmetnik**“ glejte pojmovnik.

Opomba k podatkom držav

Portugalska, Švedska in Turčija: glejte sliko 3.1.

V večini držav je delež minimalnega časa, priporočenega za športno vzgojo, v sekundarnem izobraževanju na splošno 6–8 odstotkov skupnega časa pouka. Izstopa Francija s 14 odstotki časa, predpisanega za športno vzgojo, medtem ko je v Španiji, na Malti in v Turčiji dani delež le 3–4 odstotke skupnega časa pouka.

Razlika med časom pouka, razporejenim za športno vzgojo v primarnem in splošnem sekundarnem izobraževanju, je v nekaterih državah še posebej velika. Na primer v Estoniji, Španiji, na Malti, Hrvaškem in v Turčiji v primarnem izobraževanju športni vzgoji namenjajo približno dvakrat več časa pouka kot v sekundarnem izobraževanju. Nasprotno pa dajejo na sekundarni ravni predmetu večji poudarek kot na primarni ravni v Belgiji (francoska skupnost), Franciji in na Cipru. V štirih državah je čas pouka, ki ga namenjajo športni vzgoji, na obeh ravneh skoraj enak: v Avstriji (AHS) znaša 11 odstotkov skupnega časa pouka, na Norveškem 9 odstotkov, na Finskem 8 odstotkov in na Irskem manj kot 5 odstotkov .

Primerjava med deležem časa pouka, namenjenega športni vzgoji, in časa pouka, namenjenega drugim predmetom, pove, da dojemamo športno vzgojo kot manj pomembno v primerjavi z drugimi predmeti (EACEA/Eurydice, 2012b). Razlika je najbolj očitna v primarnem izobraževanju. Tu znaša skupni delež časa pouka, namenjenega športni vzgoji, le eno tretjino vsega časa pouka, razporejenega pouku učnega jezika, in približno eno polovico časa pouka, razporejenega za matematiko. V nekaterih državah, kot sta Ciper in Turčija, športna vzgoja obsega deleže v višini ene šestine do ene petine časa pouka glede na pouk učnega jezika in ene tretjine glede na matematiko. Vseeno pa je v večini držav delež časa pouka športne vzgoje rahlo višji od deleža časa pouka naravoslovja ali tujih jezikov. Na splošno velja, da za športno vzgojo razporedijo podoben obseg pouka kot za dejavnosti s področja umetnosti.

V rednem obveznem sekundarnem izobraževanju se trendi podvajajo v povezavi z učenim jezikom, matematiko in umetnostjo. Športni vzgoji namenijo okoli polovico časa, namenjenega pouku učnega jezika. Vseeno je delež danega časa v Avstriji (AHS) bližje sorazmerni razporeditvi ur za ta dva predmeta kot v kateri koli drugi sodelujoči državi. Na splošno športna vzgoja in umetnost zajemata podoben delež časa pouka skupaj na sekundarni ravni kot na primarni ravni. Nasprotno primarni ravni je delež časa pouka športne vzgoje na sekundarni ravni manjši, kot velja za naravoslovje in tuje jezike.

4. POGlavJE: PREVERJANJE IN OCENJEVANJE UČENCEV

V 2. poglavju smo že obravnavali glavne cilje športne vzgoje in gibalnih dejavnosti, organiziranih v šoli, ter tudi pričakovane učne izide. V vseh evropskih državah redno spremljajo in skozi vse šolsko leto preverjajo sodelovanje in napredek učencev pri športni vzgoji. Se pa načini preverjanja in ocenjevanja razlikujejo glede na državo in raven izobraževanja. V pričujočem poglavju smo proučevali uporabo dveh najbolj razširjenih načinov – formativnega in sumativnega. Nadalje smo v poglavju opisali osrednja orodja za vrednotenje, posebej oblikovana za preverjanje in ocenjevanje pri pouku športne vzgoje. Na koncu smo odgovorili na vprašanje, ali poročajo o dosežkih otrok na tem področju v spričevalu o splošnem napredku ob koncu šolskega leta, ter na vprašanje, ali države organizirajo nacionalno preverjanje in ocenjevanje iz tega predmeta.

Športna vzgoja je obvezna tako na primarni kot nižji sekundarni ravni v izobraževalnih sistemih vseh sodelujočih držav. V večini držav preverjajo in ocenjujejo učenčev napredek pri pouku športne vzgoje enako kot pri ostalih predmetih. Le v nekaj državah morajo učenci sodelovati pri pouku športne vzgoje, čeprav jih pri tem formalno ne preverjajo in ocenjujejo. To velja za Malto in Norveško na primarni ravni izobraževanja, medtem ko na Irskem formalno ne preverjajo in ocenjujejo ne na primarni in ne na nižji sekundarni ravni.

Čeprav na **Irskem** preverjanje in ocenjevanje nista predpisana, šole na nižji sekundarni ravni staršem poročajo o napredku in sodelovanju njihovih otrok pri pouku športne vzgoje, saj to od njih pričakujejo. Tudi od učiteljev pričakujejo, da to pri pouku preverjajo.

V večini evropskih držav pripravijo jasna priporočila o načinih preverjanja in ocenjevanja pri športni vzgoji v šoli. V Belgiji in na Islandiji pa imajo šole avtonomijo pri uporabi načinov vrednotenja.

Kot so poročali iz sodelujočih držav, sta dva najbolj običajna načina preverjanja in ocenjevanja pri pouku športne vzgoje formativno in sumativno. **Formativno preverjanje** je večinoma kvalitativno in opisno (tj. izraženo ustno ali pisno). S takšnim načinom prepoznajo učne izide in dosežke učencev v določenem obdobju ter tudi možnosti za morebiten nadaljnji napredek.

Na **Cipru** formativno preverjanje v nižjem sekundarnem izobraževanju temelji na naslednjih merilih: napredek v določenem časovnem obdobju (50 %), dejavno in pozitivno sodelovanje pri pouku športne vzgoje (30 %) ter odnos učenca do športne vzgoje ter odnos učenca pri vadbi za zdravje in pri športu (20 %).

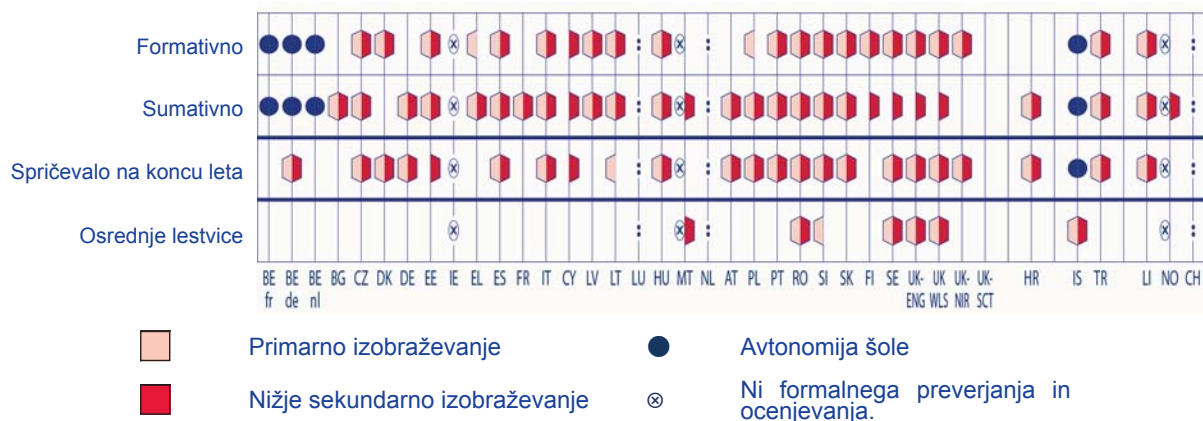
V **Španiji** učne procese učencev pri športni vzgoji redno preverjajo. V nižjem sekundarnem izobraževanju pri tem upoštevajo vidike, kot so pridobivanje zdravih navad, izvajanje naučenega, raven prizadevnosti, zmožnost premagovanja težav, razvijanje gibalnih spretnosti, delo v skupini, kolektivni razvoj, sodelovanje v športnih dejavnostih, vključenost, trud, ustvarjalnost, teoretično in praktično znanje ter spretnosti kritičnega mišljenja.

V primarnem in nižjem sekundarnem izobraževanju v **Sloveniji** celo šolsko leto in skozi vse faze učnega procesa učitelji spremljajo telesni, gibalni in funkcionalni razvoj učenca ter učenčevo obvladovanje različnih športnih veščin. Vključevanje v interesne dejavnosti kot tudi osebne športne dosežke preverjajo med poukom ter na šolskih in drugih tekmovanjih.

Nasprotno je rezultat **sumativnega preverjanja** ocena, izražena s številkami ali črkami, pridobljena na podlagi opravljenih nalog ali preizkusov v določenem časovnem obdobju. Ocene običajno sledijo lestvici (na primer od 1 do 10 ali od „A“ do „E“), ki jo uporabljajo za vse predmete v kurikulumu.

V nižjem sekundarnem izobraževanju v **Grčiji** učitelji športne vzgoje ocenjujejo učence ali med poukom ali s kratkimi preizkusi telesne pripravljenosti. Čas, namenjen preizkusom, mora biti čim krajši, tako da ne vpliva občutno na čas preostalega pouka. Lestvica ocenjevanja osebnih dosežkov pri vseh predmetih je od 1 do 20. Skupna ocena pri športni vzgoji na koncu leta je izračunano povprečje ocen treh obdobj.

◆ ◆ ◆ **Slika 4.1: Preverjanje in ocenjevanje pri pouku športne vzgoje v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012**

Opombe k podatkom držav

Grčija: v primarnem izobraževanju dajejo ocene pri športni vzgoji od 3. razreda dalje.

Francija: v šolskem letu 2012/2013 se bo začel izvajati poskus novega nacionalnega okvira preverjanja in ocenjevanja pri športni vzgoji (glej razdelek 7.2).

Latvija, Poljska in Slovenija: v primarnem izobraževanju dajejo ocene pri športni vzgoji od 4. razreda dalje.

Madžarska: ocene pri športni vzgoji lahko začnejo dajati na koncu 2. razreda v primarnem izobraževanju.

Portugalska: v primarnem izobraževanju pri športni vzgoji z ocenami vrednotijo od 5. razreda dalje.

Finska: ocene pri športni vzgoji so obvezne šele v 8.–9. razredu (ISCED 2).

Švedska: ocene pri športni vzgoji dajejo na koncu posameznega obdobja oziroma semestra od 8. razreda dalje. S šolskim letom 2012/2013 bodo začeli vrednotiti z ocenami od 6. razreda dalje.

Čeprav v polovici držav uporabljajo tako formativni kot sumativni način preverjanja in ocenjevanja dosežkov pri pouku športne vzgoje na obeh ravneh izobraževanja, se zdi, da je sumativni način nekoliko bolj pogost (glej sliko 4.1). V nekaterih državah preverjajo v primarnem in nižjem sekundarnem izobraževanju samo sumativno, na primer v Bolgariji, Nemčiji, Franciji, Avstriji in na Hrvaškem, medtem ko na Danskem in v Združenem kraljestvu (Severna Irska) preverjajo na obeh ravneh izključno formativno.

Formativno preverjajo na primarni bolj pogosto kot na nižji sekundarni ravni. V več državah, v katerih sumativno vrednotijo v primarnem izobraževanju (glej sliko 4.1), ne dajejo ocen v prvih razredih na tej ravni. To velja za Grčijo, Latvijo, Madžarsko, Portugalsko in Slovenijo. V teh razredih običajno preverjajo formativno, pozneje pa kombinirano formativno in sumativno.

Kot smo že pisali, pri sumativnem vrednotenju običajno dajejo enake ocene kot pri drugih predmetih v kurikulumu. Ni neobičajno, da šole razvijejo orodja posebej za preverjanje in ocenjevanje pri pouku športne vzgoje, saj želijo čim bolj pravilno ovrednotiti učne dosežke pri predmetu. Takšna orodja so praviloma v obliki lestvic, ki vsebujejo seznam športnih dejavnosti, opise pričakovanih učnih dosežkov in rezultatov ter ocene, na katerih temelji vrednotenje.

V **Franciji** velja na primarni ravni izobraževanja nacionalni referenčni okvir za spretnosti in znanja pri športni vzgoji; nimajo pa ustreznih lestvic za vrednotenje gibalnih dejavnosti. Vsaka šola tako pripravi svoja merila vrednotenja, ustreznost športnim dejavnostim, ki jih izvajajo.

V nekaterih državah so oblikovali **osrednje lestvice za preverjanje in ocenjevanje**, ker so želeli vzpostaviti standardno vrednotenje športne vzgoje po vsej državi in omogočiti primerjave učnih dosežkov na nacionalni ravni.

Na **Malti** so določili učne cilje in pričakovane učne dosežke za vse posamezne gibalne dejavnosti, kot so atletika, ples, fitnes in gimnastika. Za vsak cilj so opredelili deset ravni dosežkov, po katerih vrednotijo napredek šolskih otrok pri športni vzgoji.

Na **Švedskem** so določili in opredelili spretnosti in znanja za športno vzgojo, ki so potrebni za dokončanje izobraževanja na dveh stopnjah (ob koncu 6. in 9. razreda). Za vsako posamezno stopnjo so opredelili pričakovane ravni dosežkov in ustrezne ocene (od „A“ do „E“).

V **Združenem kraljestvu (Anglija in Wales)** kurikularni usmerjevalni dokumenti vsebujejo „opise ravni“ (od 1 do 8) in osnove za sumativno preverjanje in ocenjevanje uspešnosti učencev, običajno na koncu posamezne stopnje izobraževanja (ob koncu 2. in 6. razreda). Opisi omogočajo vrednotenje na podlagi pričakovanih dosežkov. Opisi zajemajo vrste in obseg rezultatov, ki naj bi jih učenci v normalnih okoliščinah dosegli na posamezni ravni in v določenem časovnem okviru.

V nekaj državah so oblikovali lestvice vrednotenja za določene športne dejavnosti v kurikulumu športne vzgoje. To na primer velja za Slovenijo in Islandijo, kjer plavanja ne ocenjujejo enako kot drugih športnih dejavnosti, ki jih izvajajo pri pouku športne vzgoje na ravni obveznega izobraževanja.

V šolah v **Sloveniji** preverijo znanje plavanja otrok vsaj dvakrat: prvič v 2. ali 3. razredu in nato še v 6. razredu. Dosežke ocenjujejo po lestvici določenih ravni plavalnih dosežkov od 0 do 8.

Na **Islandiji** plavanje vrednotijo zelo natančno več časa obveznega izobraževanja (1.–10. razred), in sicer tako, da preverijo spretnosti na koncu vsakega šolskega leta, saj naj bi takrat učenci že usvojili zahtevane spretnosti in znanja.

V večini držav učenci prejmejo **spričevalo** na koncu posameznega leta, ki poleg dosežkov pri drugih predmetih zajema tudi dosežkov pri športni vzgoji. V Litvi športno vzgojo upoštevajo le v spričevalih na primarni ravni, medtem ko v Estoniji in na Cipru tudi na nižji sekundarni ravni. V nekaterih državah ne vpišejo ocen iz športne vzgoje v letna spričevala, ampak jih vpišejo na zaključno spričevalo, ki ga učenci prejmejo ob zaključku nižjega sekundarnega izobraževanja. To, na primer, velja za Francijo, Finsko in Islandijo.

Nacionalno preverjanje pri pouku športne vzgoje je v Evropi zelo redko. V Sloveniji so leta 2009 določili športno vzgojo kot predmet nacionalnega preverjanja znanja na koncu nižjega sekundarnega izobraževanja.

5. POGLAVJE: UČITELJI

Učitelji imajo pomembno vlogo pri prevajanju ciljev politik in usmeritev športne vzgoje v učinkovito izvedbo na šoli. V 2. poglavju smo izpostavili različne gibalne dejavnosti, ki so zajete v nacionalnih kurikulih, medtem ko smo v 4. poglavju pokazali, kako lahko preverjamo in ocenjujemo dosežke učencev pri športni vzgoji. Od učiteljev se pričakuje, da poleg izvajanja in organiziranja športnih in gibalnih dejavnosti tudi sami usvojijo spretnosti in znanja, potrebna za spodbujanje zdravega načina življenja, da navdušujejo mlade za gibalno vadbo in jih vključujejo v različne športe. To lahko uresničujejo, če so opravili ustrezno začetno izobraževanje in če se stalno strokovno razvijajo (CPD) – oba načina obravnavamo v pričujočem poglavju.

V prvem razdelku poglavja odgovorimo na vprašanje, kdo poučuje športno vzgojo na primarni in nižji sekundarni ravni, razredni ali predmetni učitelji. V drugem razdelku obravnavamo izobrazbo, ki jo morajo imeti predmetni učitelji za poučevanje športne vzgoje. V tretjem razdelku so opisane možnosti za stalni strokovni razvoj učiteljev športne vzgoje. Proučili smo tudi cilje, vsebine in ponudnike programov stalnega strokovnega razvoja.

5.1 Raven specializacije učiteljev

Kdo izvaja pouk športne vzgoje, razredni ali predmetni učitelj, je v veliki meri odvisno od ravni izobraževanja. Na primarni ravni imamo tri možnosti: športno vzgojo poučujejo razredni učitelji, predmetni učitelji ali oboji, odvisno od avtonomije šole in njenih kadrovskih virov. Na nižji sekundarni ravni športno vzgojo običajno poučujejo predmetni učitelji (glej sliko 5.1).

V več državah lahko poučujejo športno vzgojo na primarni ravni le predmetni učitelji, ki imajo ustrezno izobrazbo. To velja za Belgijo (francoska in flamska skupnost), Bolgarijo, Grčijo, Španijo, Latvijo, Poljsko (4.–6. razred), Portugalsko (5. in 6. razred), Romunijo in Turčijo.

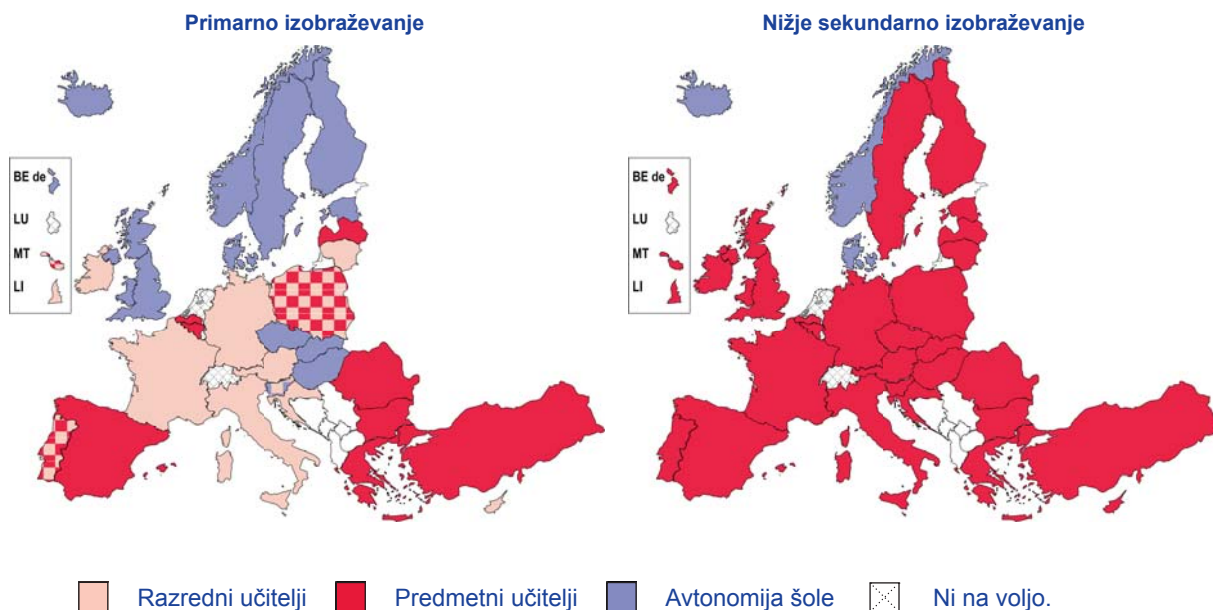
V nekaterih drugih državah športno vzgojo poučujejo razredni učitelji s formalno izobrazbo, potrebno za poučevanje vseh (ali skoraj vseh) predmetov v kurikulumu, tudi športne vzgoje. To velja za Nemčijo, Irsko, Francijo, Italijo, Poljsko (1.–3. razred), Portugalsko (1.–4. razred) ter Slovenijo (1.–3. razred). V državah, v katerih poučujejo športno vzgojo na primarni ravni razredni učitelji, pri pouku sodeluje športni trener ali svetovalec, zaposlen na šoli, kot to velja v Nemčiji, Franciji in na Irskem, ali pa predmetni učitelj v Sloveniji. Z Malte so poročali, da sta v razredu oba učitelja: predmetni, zadolžen za eno uro na teden, in razredni, odgovoren za preostale ure pouka. Učencem na primarni ravni svetujejo tudi zunanji trenerji.

V več državah lahko šole same odločijo, ali bo športno vzgojo na primarni ravni poučeval razredni učitelj, usposobljen za pouk tega predmeta, ali predmetni učitelj. Takšne odločitve so večinoma odvisne od razpoložljivosti in porazdelitve kadrovskih virov na posamezni šoli. V Belgiji (nemško govoreča skupnost) in Združenem kraljestvu (Škotska) so na primer razredni učitelji formalno usposobljeni za poučevanje športne vzgoje v šoli, vendar lahko šole zaposlijo tudi predmetne učitelje. V obeh regijah je delež predmetnih učiteljev, ki poučujejo predmet športne vzgoje, okoli 50 odstotkov. V drugih državah lahko zaradi enovitega sistema na primarni in nižji sekundarni ravni predmetni učitelji poučujejo športno vzgojo na obeh ravneh znotraj ene šole. To velja za Češko, Dansko, Estonijo, Madžarko, Slovenijo (4.–6. razred), Slovaško, Finsko, Švedsko, Islandijo in Norveško.

V nekaj državah, v katerih na primarni ravni običajno poučujejo športno vzgojo predmetni učitelji, lahko v izrednih okoliščinah pouk športne vzgoje izvajajo tudi razredni učitelji, če na primer na šoli ni dovolj predmetnih učiteljev. To velja za Belgijo (francoska skupnost), Grčijo in Romunijo. V Romuniji, kjer na podeželju pogosto primanjkuje učiteljev, ocenjujejo, da je delež razrednih učiteljev, ki poučujejo športno vzgojo na primarni ravni, 15 odstotkov.

Na nižji sekundarni ravni tipično velja, da športno vzgojo poučujejo predmetni učitelji. Le na Danskem, Islandiji in Norveškem imajo šole avtonomijo zaposlovanja razrednih ali predmetnih učiteljev na tej ravni. Iz štirih držav so poročali o bolj neobičajnih možnostih, in sicer v Bolgariji in na Madžarskem lahko v 5. in 6. razredu poučujejo športno vzgojo razredni učitelji, če imajo dodatne kvalifikacije, potrebne za izvajanje pouka tega predmeta. V Bolgariji to ni zelo razširjeno, saj je na nižji sekundarni ravni delež takšnih razrednih učiteljev okoli 20 odstotkov. Če ni dovolj učiteljev za športno vzgojo, lahko na Češkem na nižji sekundarni ravni športno vzgojo poučujejo učitelji, ki so se specializirali za druge predmete, vendar le izjemoma in predvsem začasno. Na Irskem sicer velja priporočilo, naj poučujejo športno vzgojo predmetni učitelji, vendar v praksi ta predmet poučujejo tudi učitelji brez primerne specializacije, ki imajo ustrezne interese ali so usposobljeni za trenerja določene športne panoge. Po oceni to velja za eno tretjino učiteljev na tej ravni.

◆ ◆ ◆ Slika 5.1: Priporočila za specializacijo, potrebno za poučevanje športne vzgoje v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012

Vir: Eurydice.

Metodološko pojasnilo

Razredni učitelj: učitelj, ki ima izobrazbo za poučevanje vseh (ali skoraj vseh) predmetov kurikula, tudi športne vzgoje. Takšni učitelji izvajajo pouk športne vzgoje, če so ali če niso ustrezno usposobljeni za to.

Predmetni učitelj: učitelj, ki ima izobrazbo za poučevanje enega ali dveh različnih predmetov. Predmetni učitelj za športno vzgojo poučuje samo športno vzgojo ali poleg športne vzgoje še en predmet.

Opombe k podatkom držav

Estonija: razredni učitelji, ki so usposobljeni za poučevanje športne vzgoje v 1.–4. razredu v primarnem izobraževanju.

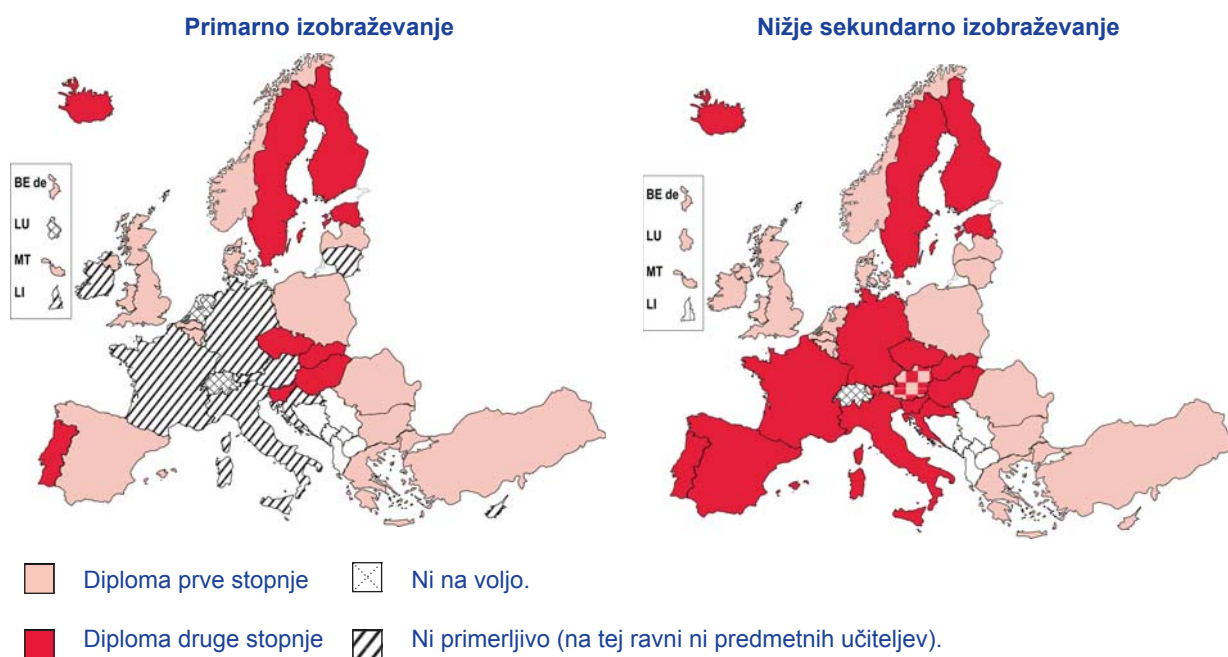
Finska: razredni učitelji, ki so usposobljeni za poučevanju športne vzgoje v 1.–6. razredu v primarnem izobraževanju.

5.2 Začetno izobraževanje in izobrazba predmetnih učiteljev

V večini držav, v katerih na primarni ravni izobraževanja športno vzgojo poučujejo predmetni učitelji, je minimalna stopnja izobrazbe diploma prve stopnje (*Bachelor*). Začetno izobraževanje učiteljev, ki poučujejo na nižji sekundarni ravni v več kot polovici držav, se prav tako zaključi na tej stopnji. V 15 državah se predmetni učitelji športne vzgoje na nižji sekundarni ravni izobraževanja izobražujejo na drugi stopnji (*Master*) (glej sliko 5.2). V večini držav morajo predmetni učitelji opraviti na prvem mestu študijski program športne vzgoje in športa. Na Švedskem in Islandiji mora zahtevani študijski program zajemati tudi zdravstvene vede.

◆ ◆ ◆ Slika 5.2: Stopnja začetnega izobraževanja predmetnih učiteljev športne vzgoje v primarnem (ISCED 1) in nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), 2011/2012

Vir: Eurydice.

Opombe k podatkom držav

Avstrija: zahtevana izobrazba učiteljev športne vzgoje v nižjem sekundarnem izobraževanju na *Hauptschule* je visokošolska diploma prve stopnje (*Bachelor*), medtem ko morajo imeti učitelji v višji šoli *Allgemeinbildende Höhere Schule* (AHS) visokošolsko diplomu druge stopnje (*Master*).

Lihtenštajn: izobraževanje učiteljev se izvaja v tujini.

5.3 Stalni strokovni razvoj

V evropskih državah imajo sistemsko urejeno ponudbo programov za stalni strokovni razvoj (CPD) učiteljev. V nekaterih državah je stalno strokovno izpopolnjevanje obvezno za vse učitelje, zaposlene na primarni in nižji sekundarni ravni, tudi za učitelje, ki poučujejo športno vzgojo.

V večini primerov uporabljajo skupne strategije, ki zajemajo tudi programe stalnega strokovnega razvoja ali seminarje, pripravljene za vse učitelje. V več državah niso na voljo različne oblike stalnega strokovnega razvoja s poudarkom na športni vzgoji samo za predmetne učitelje, ampak tudi za razredne učitelje, ki so pripravljene izboljšati svoje spretnosti in znanja iz predmeta. Organizacija takšnih seminarjev in ponudniki se razlikujejo od države do države. Programi za stalni strokovni razvoj se razlikujejo glede na trajanje,

cilje in vsebine. V nekaj državah je ponudba povsem decentralizirana in informacije niso na voljo.

Iz več držav so poročali o ukrepih za stalni strokovni razvoj, ki so usmerjeni posebej na učitelje športne vzgoje. Njihov cilj je izboljšati kakovost poučevanja in učnih procesov, dopolniti spretnosti in znanja učiteljev ter učitelje seznaniti z novimi tehnikami in trendi v didaktiki poučevanja športne vzgoje v šoli. Ti ukrepi zajemajo tudi strategije navduševanja učencev za dejavno udejstvovanje v športu.

Na Cipru in v Turčiji redno izvajajo obvezne programe stalnega strokovnega razvoja za učitelje športne vzgoje. Na Cipru po državi organizirajo seminarje in izvajajo programe za stalni strokovni razvoj za učitelje dvakrat na leto, poleg letnega dvodnevne programa za stalni strokovni razvoj med šolskimi semestri. V Turčiji programe stalnega strokovnega razvoja običajno organizirajo na začetku vsakega semestra.

V evropskih državah stalni strokovni razvoj na področju športne vzgoje v šoli zajema različne vsebine, tudi različne gibalne dejavnosti, didaktične teme in navodila za varnost. Med njimi so:

- „Gibaj, poziraj, pleši v primarnem izobraževanju”, Belgija (nemško govoreča skupnost);
- „Gimnastika v sekundarnem izobraževanju”, Belgija (nemško govoreča skupnost);
- „Programi za inštruktorje smučanja” na Češkem in Slovaškem;
- „Uvod v načine vrednotenja pri pouku športne vzgoje”, Lihtenštajn;
- „Razvijanje koordinacijskih spretnosti pri učencih v primarnem izobraževanju”, Slovaška;
- „Uvodno usposabljanje za novo opremo in njeno varno uporabo”, na primer za plezalne stene, Lihtenštajn;
- „Preprečevanje nesreč v izobraževalnem procesu športne vzgoje in športa”, Slovaška.

Nacionalni programi za stalni strokovni razvoj so v nekaterih državah povezani z izvajanjem novega kurikula ali s sprejemanjem novih izobraževalnih programov. Njihov namen je nuditi pomoč in podporo učiteljem pri izvajanju določenih nalog v povezavi s takšnimi spremembami. To velja za nove kurikule v Estoniji, na Cipru in Malti, ki so jih začeli postopoma uvajati v šolskem letu 2011/2012.

V **Estoniji** so v šolskem letu 2011/2012 začeli postopoma uvajati novi kurikul za primarno in nižje sekundarno izobraževanje. V povezavi s kurikulumom so oblikovali program stalnega strokovnega razvoja za vse učitelje. Učitelji športne vzgoje se lahko udeležijo seminarjev, ki so jih pripravili v estonskem združenju za športno vzgojo.

Na **Cipru** so v šolskem letu 2011/2012 začeli postopoma uvajati novi kurikul za športno vzgojo v primarnem izobraževanju. V tem okviru inšpektorji in svetovalci za športno vzgojo obiskujejo šole in učiteljem nudijo pomoč. Hkrati so pripravili dodatna gradiva v pomoč in jih objavili na spletni strani ministrstva za izobraževanje in kulturo.

Leta 2012 so v **Litvi** sprejeli skupni program za zdravstveno vzgojo. Izvajanje tega programa predvideva izboljšanje kvalifikacij učiteljev športne vzgoje.

Na **Malti** so v šolskem letu 2011/2012 začeli postopoma uvajati novi kurikul za športno vzgojo na nižji sekundarni ravni. Učitelji športne vzgoje opravijo 24-urni seminar stalnega strokovnega razvoja.

Potrebe za programe stalnega strokovnega razvoja učiteljev športne vzgoje lahko analiziramo na nacionalni in tudi na regionalni ali lokalni ravni, kot na primer v Litvi, ali na samih šolah, na primer v Nemčiji, na Malti, Slovaškem, Švedskem, v Združenem kraljestvu (Anglija, Wales in Severna Irska) in Lihtenštajnu. Seminarje in programe oblikujejo po meri določenih okoliščin, na primer po načrtu za razvoj kadrov, z upoštevanjem standardov strokovnega znanja in spretnosti v povezavi s kvalifikacijami za poučevanje ali konkretnih kadrovske potreb. V nekaterih nemških deželah (*Länder*) so programi stalnega

strokovnega razvoja v pristojnosti svetovalcev za pouk športne vzgoje, zaposlenih na institucijah za izobraževanje učiteljev. Na Malti vsi predmetni učitelji športne vzgoje sodelujejo na šoli v 90-minutnem programu na teden. Predmetni učitelji so dolžni posredovati ideje, povezane s športno vzgojo razrednim učiteljem.

Cilj pomembnih programov in projektov, ki se trenutno izvajajo v nekaterih državah (glej 1. poglavje), je povečati kakovost športne vzgoje v danem okviru ter izboljšati znanje in spretnosti učiteljev na tem področju. Spodbujajo izmenjavo učiteljev, kot na primer na Češkem, izvajajo različne seminarje o športu in športni vzgoji na šolah, na primer na Irskem, ali svetujejo in določajo standarde za stalni strokovni razvoj, na primer v Združenem kraljestvu (Wales).

Na **Češkem** fakulteta za gibalno kulturo univerze Univerzita Palackého v Olomouci in fakulteta za športno vzgojo in šport praške univerze Univerzita Karlova v Pragi organizirata redna srečanja učiteljev športne vzgoje v primarnem in nižjem sekundarnem izobraževanju. V izbranem mestu se sreča okoli tristo udeležencev. Na programu srečanj je obravnava novih trendov v športu ter teoretičnih in praktičnih vidikov športne vzgoje.

Od leta 2010 podpora športni vzgoji na **Irskem** temelji na enotnem nacionalnem programu za primarno in nižje sekundarno izobraževanje. V uradu za strokovni razvoj učiteljev *Professional Development Service for Teachers – PDST* gradijo nacionalno mrežo učiteljskih grozdov za namene stalnega strokovnega razvoja. Ti grozdi so oblikovani tako, da tvorijo podlago za strokovne učne skupnosti, ki se osredotočajo na športno vzgojo. Poleg tega so pripravili seminarje za učitelje na primarni ravni o povezanosti med praktično športno vzgojo in bralno/matematično pismenostjo. Učitelji na nižji sekundarni ravni so se udeležili seminarjev o IKT-ju v športni vzgoji, gibalni pismenosti in pedagoških vprašanjih, kot je „kako pritegniti nejevoljnega udeleženca“.

V **Sloveniji** izvajajo projekt „Usposabljanje strokovnih delavcev v športu 2011–2014“, ki ga finančno podpira Evropski socialni sklad. Cilji projekta so: spodbujati zaposlovanje ter zagotoviti večjo mobilnost delavcev v športu, več koristi od stalnega strokovnega razvoja. Udeleženci sodelujejo v zelo kakovostnih programih za stalni strokovni razvoj in drugih programih, v katerih po zaključku pridobijo potrdilo z različnih področij, kot so športni turizem, izbirne dejavnosti športne vzgoje za otroke in mlade, šport invalidov, športna tekmovanja, upravljanje športne infrastrukture itd.

V **Združenem kraljestvu (Wales)** je leta 2001 delovna skupina za športno vzgojo in šolski šport pripravila priporočila, kako prepoznati prednostna področja razvoja učiteljev športne vzgoje, in ukrepe, s katerimi bi odpravili morebitne vrzeli v ponudbi. Od takrat so razvili širok izbor seminarjev skupaj z visokokakovostnimi viri. Poleg tega so pripravili dokument o stalnem strokovnem razvoju na področju športne vzgoje in kodeks, da pojasnijo, kaj lahko pričakujejo učitelji in izvajalci športne vzgoje (dežurni v času kosila, svetovalci itd.) v povezavi z možnostmi za stalni strokovni razvoj. Z dokumentom so določili standarde dejavnosti stalnega strokovnega razvoja, ki spodbujajo kakovost ponudbe izvajanja v Walesu. Kodeks je sestavni del športne vzgoje in šolskih športnih projektov (glej prilogo 1), ki jih financira valižanska vlada. Priložnosti za stalni strokovni razvoj so sestavni del tega projekta.

V nekaterih državah, tudi Latviji (glej razdelek 2.2), Litvi, na Švedskem, v Sloveniji (glej razdelek 2.2), Združenem kraljestvu (Škotska) in na Norveškem, so oblikovali strategije, ki pokrivajo ukrepe za stalni strokovni razvoj ne le predmetnih učiteljev, ampak tudi razrednih učiteljev in učiteljev drugih predmetov, ki želijo izboljšati svoja znanja in spretnosti iz tega predmeta. Takšni seminarji so zelo pomembni, saj na njih udeleženci spoznajo načine medpredmetnega poučevanja športne vzgoje in vključevanja gibalnih dejavnosti v pouk prek celega šolskega dne.

Na **Švedskem** je cilj programa za spodbujanje učiteljev (*„teachers boost“*) odpirati možnosti za stalni strokovni razvoj učiteljev, ki nimajo formalne izobrazbe za poučevanje predmetov, ki jih že poučujejo v okviru svojih obveznosti. V povezavi s športno vzgojo s to pobudo zagotavljajo več seminarjev, posebej pripravljenih za razredne učitelje, ki izvajajo športno vzgojo na primarni ravni izobraževanja.

Na **Norveškem** z nacionalno strategijo o kompetencah za kakovost spodbujajo učitelje k izboljšanju lastnih spretnosti in znanj za poučevanje različnih panog, med katerimi je tudi športna vzgoja. Program stalnega strokovnega razvoja „ŠV 1“ je pripravljen za učitelje, ki se niso specializirali za športno vzgojo in niso pridobili znanja o ciljih, vsebini, organizaciji in preverjanju in ocenjevanju pri predmetu. Poleg tega učitelje usposobijo, da prepoznajo gibalno dejavnost kot del dnevne šolske rutine in športno vzgojo z interdisciplinarnega vidika. Program „ŠV 2“ je pripravljen za učitelje, ki imajo ustrezno izobrazbo za poučevanje športne vzgoje, in gradi na programu „ŠV 1“. Stroške programa krijejo vlada, občina in sodelujoči učitelji.

Izvajalci programov stalnega strokovnega razvoja ali programov za učitelje športne vzgoje so različni. V več državah organizirajo takšne seminarje predvsem visokošolske institucije, kot to velja v Bolgariji, na Češkem, v Avstriji, na Finskem in v Sloveniji. V nekaj državah, kot sta Češka in Romunija, te storitve

zaupajo centrom za stalni strokovni razvoj in strokovno izpopolnjevanje učiteljev na delovnem mestu, medtem ko so izvajalke teh storitev zveze učiteljev športne vzgoje na primer v Belgiji (flamska skupnost), na Portugalskem in v Sloveniji. V Belgiji (flamska skupnost) za ta namen uporabljajo šolske mreže.

Nekateri organi pripravijo in izdajo dodatna gradiva v pomoč učiteljem športne vzgoje. Na primer, združenje učiteljev športne vzgoje na Portugalskem pripravi učna gradiva o tem, kako zbuditi zanimanje za znanstvene in izobraževalne vidike športne vzgoje. V Nemčiji in na Malti izvajajo programe za stalni strokovni razvoj na šoli in v nekaterih nemških deželah (*Länder*) jih izvajajo specializirani svetovalci ali učitelji športne vzgoje.

6. POGlavJE: INTERESNE GIBALNE DEJAVNOSTI IN ŠPORT

V evropskih državah poleg umeščanja športne vzgoje med obvezne predmete šolskega kurikula na različne načine spodbujajo mlade h gibalnim dejavnostim tudi izven rednega pouka. Mladim odpirajo priložnosti, v katerih lahko prepoznajo, kako privlačna in dostopna sta šport in gibalna dejavnost, katerih namen je, da se bodo bolj številčno udeleževali dejavnosti in se pri tem zabavali. V tem poročilu med interesne dejavnosti štejemo dejavnosti, oblikovane za šolajoče otroke in mlade, ki jih izvajajo v času izven šolskega kurikula (glej 2. poglavje).

Cilji interesnih dejavnosti so enaki nacionalnem ciljem za športno vzgojo v šoli. V primerjavi z obveznim poukom predmeta na prvem mestu širijo in dopolnjujejo dejavnosti, določene v osrednjem kurikulu.

S temi dejavnostmi običajno razvijajo timsko delo, komunikacijo, sodelovanje in povezave med šolami in širšo skupnostjo. Velja tudi prepričanje, da lahko z interesnimi dejavnostmi rešujejo težave z medvrstniškim nasiljem in ustrahovanjem ter, bolj splošno, krepijo univerzalne vrednote enakopravnosti, enakosti in miru.

V prvem razdelku tega poglavja obravnavamo, kako so organizirane interesne gibalne dejavnosti in kdo je vključen. V drugem razdelku so navedene glavne ciljne skupine in oblike ponujenih dejavnosti.

6.1 Oblasti in drugi organi, vpeti v izvajanje interesnih dejavnosti

Skoraj iz vseh sodelujočih držav so poročali o izvajanju interesnih dejavnosti. Te dejavnosti organizirajo in podpirajo na pobudo nacionalnih, regionalnih in lokalnih oblasti ali samih šol. V nekaterih državah osnovni okvir teh dejavnosti ureja zakon.

V **Bolgariji** ministrstvo vsako leto pripravi in sprejme nacionalni športni koledar z informacijami o vseh oblikah interesnih dejavnosti, načrtovanih za šolsko leto.

Na **Cipru** izvajanje interesnih gibalnih dejavnosti v šoli ureja zakon.

Na **Portugalskem** v programu obogatitvenih dejavnosti kurikula, sprejetim z zakonom, šolam omogočijo, da na primarni ravni (1.–4. razred) učencem ponudijo različne interesne dejavnosti kot dopolnitev obvezne športne vzgoje.

V **Sloveniji** na podlagi zakona učni načrt določa, da morajo šole na primarni in nižji sekundarni ravni ponuditi interesne gibalne dejavnosti in dodatne športne programe, ki presegajo dejavnosti obveznega kurikula.

V več državah ministrstva sklepajo dogovore z drugimi javnimi oblastmi oziroma organi na različnih ravneh in zagotavljajo sredstva za interesne dejavnosti. Zelo pogosto so ti organi odgovorni za pobudo, organizacijo in finančno podporo nacionalnih, regionalnih in lokalnih športnih tekmovanj in dogodkov.

V **Španiji** vodi svet za šport v sodelovanju z avtonomnimi skupnostmi pobudo za športno udejstvovanje šolajočih „*Deporte en edad escolar*“. Cilj pobude je spodbujanje interesnih dejavnosti v šoli, klubih, združenjih in drugih telesih. V okviru pobude za šolajoče športnike organizirajo nacionalna prvenstva, podeljujejo športne nagrade, podeljujejo štipendije in spodbujajo odgovorne na šoli za gibalne dejavnosti in šport.

V **Franciji** je med tednom in rednim poukom težko izvesti smučanje v Alpah ali jadrnanje na atlantski obali. Zato lahko učitelji organizirajo te dejavnosti v nekaj zaporednih dneh, za kar prejmejo finančno pomoč večinoma s strani regij. Druge oblike podpore so: oprema, prevoz, nastanitev itd.

V **Avstriji** sta se ministrstvo za izobraževanje in ministrstvo za šport dogovorila o spodbujanju nacionalnih, regionalnih in lokalnih športnih tekmovanj v okoli 30 športnih panogah.

Šole na **Slovaškem** lahko organizirajo gibalno usmerjene interesne skupine. Šolskim otrokom ministrstvo izda vavčerje za izobraževanje, s katerimi lahko finančno podprejo izvajanje gibalnih dejavnosti teh skupin.

V **Združenem kraljestvu (Škotska)** škotska vlada investira v program „Dejavne šole“, ki ga vodi nacionalna agencija za šport „*sportscotland*“ v sodelovanju z lokalnimi oblastmi. Cilj programa je razširitev priložnosti za otroke in njihovo sodelovanje pri gibalnih dejavnostih in športu ter razvijanje povezav med šolami, športnimi klubi in športom v lokalni skupnosti.

Na **Hrvaškem** so z zakonom predvideli hrvaško zvezo za šolski šport „*Hrvatski šolski športni savez*“, nacionalni organ za spodbujanje in organizacijo različnih športnih dejavnosti na šoli. Zveza organizira letna nacionalna prvenstva, ki običajno sledijo tekmovanjem na lokalni in regionalni ravni v organizaciji šolskih športnih društev in športne zveze županij – podrejenih teles, ki jih financirajo lokalne ali regionalne oblasti.

Poleg javnih oblasti tudi mnogo drugih deležnikov s področja športa, kot so olimpijski komiteji, športne zveze, združenja in fundacije, izvajajo in prispevajo k široki ponudbi interesnih dejavnosti. Pri organizaciji in izvedbi sodelujejo s šolami.

V **Latviji** interesne dejavnosti organizirajo v sodelovanju z različnimi telesi, na primer latvijsko zvezo za šolski šport, kot tudi z lokalnimi oblastmi.

Na **Malti** svet za šport skrbi za interesne dejavnosti tako med poukom kot izven pouka. Sodeluje s športnimi klubi s ciljem zagotavljanja kakovostnega pouka za vse učence na šoli. Športna zveza organizira dejavnosti za mlade športnike, in sicer po pouku in konec tedna.

Šolska športna tekmovanja v **Sloveniji** so povezovalni element med učenci, učitelji in starši ter med šolo, odgovornimi za šport na lokalni ravni, ter tudi med športnimi zvezami in organizacijami.

Poleg različnih pobud „od zgoraj navzdol“ šole pogosto prevzamejo vodilno vlogo pri predlogih, organizaciji in finančni podpori interesnih dejavnosti, pri čemer jim pomagajo učenci, starši in prostovoljci. Interesne dejavnosti so lahko na primer del izobraževalnih projektov in akcijskih načrtov za učitelje ali šole. V takšnih projektih lahko učinkoviteje upoštevajo individualne potrebe in zanimanja mladih na šoli ter geografske, finančne in druge okoliščine šol. V mnogih državah za te namene organizirajo šolske športne klube, ki imajo pomembno vlogo pri organizaciji šolskih interesnih dejavnosti ter nudijo široko paleto različnih športnih panog, ustrezno finančnim, materialnim, tehničnim in človeškim virom, kot tudi zanimanjem in zmožnostim mladih.

Zveza šolskih športnih klubov na **Češkem** organizira posebne interesne seminarje o športni vzgoji v šoli in šolskih tekmovanjih – od šolske do nacionalne ravni. Zveza najboljšim učencem omogoča sodelovanje na mednarodnih tekmovanjih.

V **Estoniji** učenci nemške gimnazije v Tallinu „*Tallinna Saksa Gümnaasium*“ od leta 1981 tekmujejo na vsakoletnem dvodnevem tekmovanju v gimnastiki. Vsi učenci 2.–4. razreda tekmujejo skupaj, medtem ko učenci 5.–12. razreda tekmujejo posamično ali ekipno. Tekmovalce izberejo učenci sami, sodniki so starši in nekdanji učenci. Tekmovanje predvaja nacionalna televizija.

Na **Madžarskem** morajo imeti šole, ki izvajajo izobraževanje vsaj štirih razredov, šolske športne klube.

6.2 Glavne ciljne skupine

Interesne dejavnosti so praviloma namenjene vsem učencem. Nekatere od teh dejavnosti so prilagojene določenima skupinam učencev, ki za izvajanje gibalnih dejavnosti v rednih šolah potrebujejo posebno ureditev.

Otroci s primanjkljaji ali posebnimi potrebami

Medtem ko se v vseh državah ukvarjajo z razvojem športne vzgoje za mlade, se v nekaterih posvečajo tudi posebnim skupinam, za katere oblikujejo gibalne dejavnosti ali cele programe. Prva skupina so otroci s primanjkljaji in posebnimi potrebami.

V nekaj državah izvajajo športne programe, v katerih se osredotočajo posebej na te otroke. Cilj programov je boljše razumevanje potreb otrok s posebnimi potrebami na način, da so popolnoma sprejeti v družbo.

V **Belgiji (flamska skupnost)** flamska zveza za šolski šport ponuja široko paleto interesnih dejavnosti (kot so dodaten trening ob sredinih popoldnevih, tekmovanja in športni dogodki), tudi dejavnosti za šolske otroke s posebnimi potrebami.

V **Grčiji** izvajajo programe za dejavno sodelovanje otrok s posebnimi potrebami na športnih dogodkih. S programi želijo spodbuditi v družbi drugačno dojetje primanjkljajev in raznolikost.

V **Španiji** so začeli izvajati program organiziranih športnih dejavnosti, v katerem se posebej posvečajo raznolikosti in vključevanju otrok ne glede na njihove težave. Cilj programa je tudi vključevanje deklet, migrantov in otrok s primanjkljaji.

Nadarjeni mladi športniki

Druga ciljna skupina, za katero pripravijo posebne programe, so zelo uspešni mladi športniki, ki želijo graditi kariero v športu in zato posvečati dodaten čas izbranim gibalnim dejavnostim. Hkrati želijo napredovati v šoli in morajo usklajevati športne treninge s šolskimi obveznostmi. V Evropskih državah se lahko večinoma izjemni mladi športniki odločijo za vpis v športne šole. Vendar tudi redne šole lahko prilagajajo kurikule in urnike ter omogočijo športnim nadobudnežem, da gradijo športno kariero, medtem ko se izobražujejo.

V rednih splošnih šolah v več državah nadarjenim mladim športnikom prilagodijo izvajanje izbranih športnih dejavnosti na visoki ravni.

Na **Danskem** se lahko šole prijavijo v program za športu prijazno šolo. Tovrstne šole nudijo učencem dvakrat na teden dodatne štiri ure treninga, ustrežne starosti, v času pouka. Šole pridobijo takšen naziv v sodelovanju z organizacijo „*Team Denmark*“.

V **Lihtenštajnu** so na redni sekundarni šoli v Schaanu (ISCED 2 in 3) začeli izvajati program „Športna šola Liechtenstein“. V šoli učencem, ki stremijo h karieri v tekmovalnih športih, ponudijo posebne pogoje, tako da jim prilagodijo izvajanje pouka, pri katerem lahko redno trenirajo dvakrat na dan pod vodstvom klubskega trenerja.

V nekaterih državah pripravijo posebne pogoje za nadarjene mlade športnike, tj. v sodelovanju s starši, šolo ali z javnimi oblastmi, tako da uskladijo šolske obveznosti s športnimi treningi in tekmovanji.

V **Belgiji (francoska skupnost)** pripravijo seznam športnih dejavnosti in starostnih skupin, posebna komisija pa pripravi seznam mladih, prepoznanih vrhunskih športnikov. Vlada na predlog komisije potrdi seznama in vsaj dvakrat na leto določi obdobje, v katerem velja, da je športnik prepoznan kot vrhunski (največ dve leti).

V skladu z zakonodajo lahko učenci, ki so nadarjeni športniki, v **Sloveniji** pridobijo poseben status. Šola in straži podpišejo dogovor, v katerem določijo pogoje šolskega dela (v povezavi s preverjanjem in ocenjevanjem ter prisotnostjo itd.). Osnovne šole (ravni ISCED 1 in 2) morajo imeti pravilnik, ki ureja podrobnosti postopka za pridobitev posebnega statusa.

6.3 Glavne oblike dejavnosti

Različne oblike interesnih dejavnosti za učence lahko razvrstimo v tri osnovne kategorije:

- tekmovanja in drugi dogodki;
- dejavnosti, povezane z zdravjem;
- ukrepi za „aktivni šolski dan“.

Tekmovanja in drugi dogodki

Športne dogodke z različnimi športnimi panogami pogosto organizirajo šole in drugi organi, pristojni za šport. Med temi dogodki so tudi olimpijada ali olimpijski dnevi, športni festivali ali prvenstva. Iz Grčije so poročali o nedavnem miselnem premiku s tekmovalnega na bolj sodelovalni vidik šolskih tekmovanj.

Na takšni dogodkih lahko običajno sodelujejo že otroci prvih razredov primarnega izobraževanja. Na splošno se tekmovanja stopnjujejo s šolske, lokalne in regionalne ravni do končne državne ravni. Najboljšim mladim športnikom včasih dovolijo sodelovati tudi na mednarodnih dogodkih. Priprava na ta tekmovanja zajema več različnih sklopov treningov, dolgoročno motivacijo in uživanje v dejavni udeležbi

v športu. Tekmovanja se lahko financirajo iz javnih sredstev ali prek zasebnih sponzorjev (ali oboje). Tudi prostovoljno delo pomembno prispeva k organizaciji. Tekmovanja v nekaterih državah temeljijo na večletni tradiciji ali pa so pomemben nacionalni oziroma mednarodni dogodek, ki ga spremljajo otvoritvene in zaključne slavnosti, podobne olimpijskim.

In res, olimpijski duh pogosto enako navdihuje tako udeležence kot organizatorje takšnih dogodkov.

Na **Cipru** so sprejeli olimpijski program, s katerim želijo učence navdušiti za ukvarjanje s čim več športi. Cilj programa je tudi ozaveščanje mladih o pozitivnih učinkih športa in o tem, kako pomembno je vseživljenjsko športno udejstvovanje. Olimpijski izobraževalni program promovira olimpijske vrednote in ideale.

V **Nemčiji** zvezna šolska fundacija „Die Deutsche Sportbund“ in dežele (*Länder*) financirajo pobudo „Mladina trenira za olimpijske igre“ (*Jugend trainiert für Olympia*). Šolske ekipe tekmujejo v sedemnajstih olimpijskih panogah na lokalni in regionalni ravni. Zaključno tekmovanje na nacionalni ravni financira zvezna vlada. Eden glavnih ciljev tekmovanja je spodbujanje športa izven obveznega izobraževanja.

V nedavnih gostiteljicah olimpijskih iger (Grčija in Združeno kraljestvo) so izvedli posebne ukrepe v povezavi s poletnimi olimpijskimi igrami 2004 in 2012.

V **Grčiji** izvajajo program izobraževalnih obiskov prizorišč olimpijskih iger 2004. Učenci so lahko gibalno dejavni v olimpijskih objektih.

V času olimpijskih iger v Londonu 2012 so v **Združenem kraljestvu (Anglija)** začeli izvajati program šolskih iger, da bi navdušili milijone mladih po državi za udejstvovanje v bolj tekmovalnih šolskih športih. Program se nadaljuje tudi po koncu poletja 2012.

Dejavnosti, povezane z zdravjem

Določeni programi in projekti za promocijo in krepitev zdravja so oblikovani tudi za šole. Zajemajo predvsem (vendar ne izključno) interesne dejavnosti. Medtem ko so nekatere med njimi usmerjene na konkretne težave, druge pokrivajo bolj splošne vidike zdravja in zdravih navad, za katere si želijo, da bi jih otroci ozavestili.

Na **Cipru** so začeli izvajati program izvajanja gibalnih dejavnosti za boljše zdravje otrok in mladih. Glavni cilji programa so povečanje števila vključenih v gibalne dejavnosti in časa, namenjenega gibalni dejavnosti, v šoli in izven nje. Poseben poudarek je dan izboljševanju zmogljivosti srčno-pljučnega sistema pri otrocih od 13. do 15. leta starosti (ISCED 2).

Glavni cilj šol na ravni ISCED 1 v projektu „*Pessoa*“ na **Portugalskem** je promocija zdravega načina prehranjevanja in intenziviranje gibalnih dejavnosti za preprečevanje debelosti, in sicer s posebnimi metodami. Med dejavnosti sodi tudi izobraževalni program za zdravje in primerno telesno težo, namenjen staršem, in spodbuja sprejemanje zdravih odločitev v družinskem krogu.

Na **Islandiji** so potrdili projekt „Zdrave šole“. Vsi na šoli (tudi otroci in učitelji) sodelujejo pri pripravi politike in usmeritev za promocijo zdravja, ki zajemajo elemente, kot so: prehrana in zobna higiena, gibanje in varnost, promocija duševnega zdravja ter na splošno zdravega življenjskega sloga.

Ukrepi za „aktivni šolski dan“

V nekaterih državah želijo razširiti gibalne dejavnosti prek okvirov kurikula za športno vzgojo, tako da postanejo del dnevne šolske rutine. Te dejavnosti, ki formalno niso del kurikula, so sestavni del šolskega dneva in jih v urnik umestijo različno, tj. med odmori ali celo na poti v šolo.

V več šolah na **Danskem** izvajajo „jutranji tek“ pred začetkom pouka. Poleg tega so razvili nov program „teci in beri“. Učitelji tečejo z učenci približno dvajset minut, nato vsi sedejo in berejo približno enak čas. Cilj te dejavnosti je povečanje miselne zbranosti otrok.

Na **Cipru** s programom „dejavni šolski odmori“ spodbujajo otroke k izvajanju gibalnih – predvsem netekmovalnih – dejavnosti med šolskimi odmori. Cilj programa je zmanjšati medvrstniško nasilje in ustrahovanje.

V **Avstriji** s programom „Die 4 besten 5“ (4 najboljših 5) promovirajo izvajanje petih dejavnosti na teden štiri tedne. Te dejavnosti lahko izvajajo pred, med ali po pouku in so pripravljene za krepitev miselne zbranosti otrok.

Na **Finskem** s programom „razgibajmo finske šole“ koordinirajo nove akcijske modele, prek katerih želijo gibalno razgibati šolski dan. Cilj projekta je povečati gibalno dejavnost skozi ves šolski dan.

Šole v **Sloveniji** lahko organizirajo daljše odmore, namenjene gibalni dejavnosti. Otroci zapustijo učilnice in izvajajo različne dejavnosti na šolskem igrišču ali v telovadnici.

7. POGLAVJE: NAČRTOVANE REFORME

V okoli eni tretjini evropskih držav, ki smo jih obravnavali v poročilu, trenutno pripravljajo nacionalne reforme ali razpravljajo o vsebinah, neposredno povezanih tako s športnim udejstvom v družbi na splošno kot s športno vzgojo v šoli. V pričujočem poglavju smo izpostavili reforme z naslednjih štirih področij:

- priprava nacionalnih strategij in pomembnih pobud;
- reforme osrednjih kurikulumov;
- izobraževanje učiteljev in stalni strokovni razvoj (CPD);
- izboljšanje šolske športne opreme in infrastrukture.

V nekaterih državah so pripravili obsežne reforme, ki pokrivajo hkrati več vidikov športne vzgoje. Na Madžarskem, na primer, so v novo reformo zaobjeli osrednji kurikulum, stalen profesionalni razvoj in športno opremo. Na Finskem načrtujejo povečanje obsega pouka športne vzgoje in promocijo specializacije za ta predmet med učitelji.

7.1 Na poti do novih nacionalnih strategij in pomembnih pobud

V več državah trenutno uvajajo in izvajajo nove nacionalne strategije za spodbujanje športa in športne vzgoje. V treh, v katerih so se takšne strategije iztekle nedavno (2010 v Sloveniji ter 2012 v Latviji in Romuniji), osrednje oblasti pripravljajo nadaljnje ukrepe ter nove politike in usmeritve za spodbujanje športne vzgoje in gibalnih dejavnosti.

Na **Danskem** so sprejeli novo strategijo 2012. Cilj strategije je intenzivirati učenje, okrepiti socialne in osebne spretnosti in znanja, izboljšati motivacijo, spodbujati družbeno vključenost ter zmanjšati osip in medvrstniško nasilje. Vsebine pa bodo razvijali naprej in jih spremljali do predvidene uveljavitve v šolskem letu 2013/2014.

V **Latviji** so pripravili nove športne smernice za obdobje od 2013 do 2020, v katere so zajeli: otroški in mladinski šport, šport za vse, vrhunski šport, šport za osebe s primanjkljaji, zdravniški nadzor in zdravje ter športno infrastrukturo in financiranje. S strategijo so opredelili tudi naloge države za izboljšanje opreme in objektov za mlade nadarjene športnike, za načrtovanje in uporabo vseh oblik virov v športu ter spodbujanje znanstvenih raziskav v športu. Glavna ciljna skupina so otroci in mladi, športni praktiki, športni strokovnjaki in športniki.

V **Avstriji** so z novo strategijo 2013 začeli spodbujati zdravje in dobro telesno pripravljenost v vseh vrstah šol. V strategijo so zajeli vidike, kot so telesno in psihološko zdravje šolskih otrok, zdravstvena oskrba na šoli ter razširitev športne infrastrukture. Ena od glavnih skrbi je težnja po izboljšanju telesne pripravljenosti otrok in mladih, in sicer z vključevanjem gibalnih dejavnosti v pouk rednih predmetov, z izboljšanjem kakovosti športne vzgoje in okrepitevijo sodelovanja s športnimi zvezami.

V **Romuniji** so predstavili novo strategijo organizacije in razvoja sistema športne vzgoje in športa za obdobje 2012–2020. Med osnovnimi cilji strategije so: intenziviranje izobraževanja, zdravje in socializacija državljanov z vključevanjem v gibalne in športne dejavnosti, izboljšanje športne vzgoje v šoli z določitvijo ustreznega obsega pouka ter posodabljanje in izboljšanje izobraževanja in usposabljanja učiteljev telesne vzgoje.

Na Cipru so nedavno sprejeli novo pobudo, s katero želijo predvsem spodbuditi učence in dijake v sekundarnem izobraževanju k neobveznemu športnemu udejstvom.

Na podlagi ugotovitev raziskave, ki so opozorile na zaskrbljujoče zdravstveno stanje učencev in dijakov na **Cipru**, pristojno ministrstvo za izobraževanje in kulturo v sodelovanju s Cipersko športno organizacijo načrtuje popoldanski program gibalnih dejavnosti za učence

in dijake v sekundarnem izobraževanju. Leta 2014 bodo v desetih pilotnih šolah ustanovili športne klube, s katerimi bodo spodbujali učence k izvajanju gibalnih dejavnosti za boljše zdravje.

7.2 Reforme osrednjih kurikulumov

V več državah pripravljajo kurikularne reforme, neposredno povezane z različnimi vidiki športne vzgoje v šoli, kot so cilji in vsebine predmeta, čas pouka ter preverjanje in ocenjevanje napredka učencev. V nekaterih državah reforme prinašajo več avtonomije šolam pri organizaciji šolskega športnega kurikula.

Na primer, v prenovljenih kurikulumih na Cipru in v Združenem kraljestvu (Anglija) so natančneje opredelili cilje, pričakovanja in zelene učne izide pri športni vzgoji v šoli.

Na **Cipru** so s šolskim letom 2011/2012 na primarni ravni začeli postopoma izvajati nov kurikulum za športno vzgojo. Prenovljeni dokument je napisan jasno in neposredno. Vsebuje natančno opredeljene cilje in kazalnike uspešnosti ter široko paleto dejavnosti za otroke po starostnih obdobjih, tako da lahko učitelji učinkoviteje načrtujejo svoje delo.

V **Združenem kraljestvu (Anglija, Wales in Severna Irska)** so v prenovljenem kurikulumu, ki je v javni obravnavi od februarja 2013 in naj bi začel veljati septembra 2014, obdržali športno vzgojo med obveznimi predmeti, pri kateri se otroci med drugim naučijo tudi plavati. V kurikulumu je poudarek tudi na tekmovalnih športih. S predlogom so zajeli le skrčen učni program usvajanja splošnih znanj in spretnosti, kar pa šolam daje večjo avtonomijo razvijanja lastnih kurikulumov po najboljši meri potreb učencev.

Z reformami na Portugalskem in Finskem načrtujejo povečanje pomena športne vzgoje v samem kurikulumu. Na Portugalskem bodo vključili obvezno športno vzgojo v vse razrede primarnega izobraževanja, medtem ko bodo na Finskem povečali obseg pouka športne vzgoje na vseh ravneh obveznega izobraževanja.

Na **Portugalskem** na primarni ravni (1.–4. razred) sicer nimajo samostojnega obveznega predmeta, namenjenega športni vzgoji, so pa gibalne dejavnosti del vsebine šolskega predmetnega področja „gibalni izraz“. Trenutno načrtujejo razširitev programa športne vzgoje v vse razrede primarnega izobraževanja, saj želijo spremeniti trend sedečega in okrepiti navade zdravega življenjskega sloga.

Cilj novega nacionalnega programa na **Finskem** je intenzivirati pouk športne vzgoje. Ministrstvo za izobraževanje je pripravilo predlog za povečanje obsega pouka tega predmeta v vseh razredih obveznega izobraževanja (1.–9. razred), in sicer s šolskim letom 2016/2017. Čas pouka nameravajo podaljšati s povprečno 57 na 63 ur na leto (glej 3. poglavje).

S kurikularnima reformama v Grčiji in na Madžarskem načrtujejo povečati obseg pouka športne vzgoje ter razširiti in popestriti njene vsebine, in sicer bodo tradicionalnim športnim dejavnostim v šoli dodali novejšje. Poleg tega z reformami večajo avtonomijo šol pri organizaciji športne vzgoje tako za obvezne kot interesne dejavnosti.

V **Grčiji** bodo podvojili čas pouka športne vzgoje na teden v prvih štirih letih primarnega izobraževanja, in sicer v pilotnih celodnevni šolah na primarni ravni, ki bodo izvajale enoten reformiran kurikulum. Te šole so pozvali, da vključijo v kurikulum module novih oblik plesnega izraza (na primer hip hop ali jazz) in medpredmetno poučevanje, tj. povezovanje teh vsebin z drugimi predmeti. Poleg tega lahko učitelji športne vzgoje uporabijo module teh novih dejavnosti za pripravljanje interesnih dejavnosti, kot so prireditve in drugi dogodki na šoli.

Na **Madžarskem** so začeli s šolskim letom 2012/2013 postopoma izvajati novo reformo, s katero povečujejo obseg obveznega pouka športne vzgoje in ponujajo učencem možnost izvajanja športnih in gibalnih dejavnosti petkrat na teden. V nižjem sekundarnem izobraževanju bodo podvojili čas pouka športne vzgoje. Zaradi novih fleksibilnih razporeditev časa pouka bodo šole lahko v okviru pouka izvajale tudi druge oblike gibalnih dejavnosti, kot so ples, plavanje in jahanje. Takšnim dejavnostim bodo namenili dve šolski uri na teden od skupaj petih in jih v določenih primerih izvajali v tudi šolskih športnih klubih.

V štirih državah prenavljajo standarde in načine preverjanja učnih izidov pri športni vzgoji. Želijo standardizirati preverjanje in ocenjevanje ter omogočiti enostavno primerjavo dosežkov. V Franciji, kjer

šole same oblikujejo lestvice vrednotenja pri športni vzgoji (glej 4. poglavje), bodo na primer z novim orodjem vrednotenja lahko začeli primerjati športne dosežke učencev na nacionalni ravni.

Na **Češkem** so začeli oblikovati standarde za športno vzgojo (tudi druge predmete), s katerimi želijo izboljšati načine preverjanja in ocenjevanja učnih izidov učencev. Standardi bodo zajemali natančne kazalnike pričakovanih rezultatov ter opise posameznih primerov vrednotenja.

V **Franciji** so na nacionalni ravni pripravili seznam športnih dejavnosti z opisi pričakovanih spretnosti in znanj, na katerem temeljijo programi športne vzgoje vseh posameznih institucij. Nedavno so pripravili nov okvir preverjanja in ocenjevanja, v katerem so navedli primere meril in ustreznih ocen ali točk, zbranih pri posamezni športni dejavnosti ob koncu nižjega sekundarnega izobraževanja. S tem orodjem bodo zagotovili pravilno vrednotenje učencev na individualni ravni in omogočili primerjave med šolami na nacionalni ravni. Eden od ciljev okvirja je vzpostaviti nacionalno raven usposobljenosti pri športni vzgoji. Poskusno izvajanje projekta enotnega vrednotenja se je začelo s šolskim letom 2012/2013.

V **Avstriji** uvajajo smernice, v katerih so opredelili standarde dosežkov pri športni vzgoji v 8. razredu. Ti standardi zajemajo osebne, socialne ter športne spretnosti in znanja; v opredelitvi teh standardov bodo učitelji lahko prepoznali področja, na katerih se lahko učenci, za katere se zdi, da ne dosegajo zadovoljivih rezultatov, izboljšajo.

Leta 2013 so na **Portugalskem** odprli platformo „FitEscola“, prek katere šolam posredujejo orodja za izvajanje množice preizkusov, s katerimi preverijo in ocenijo gibalne sposobnosti.

7.3 Reforme v povezavi z učitelji

V nekaterih državah so uvedli reforme športne vzgoje, ki neposredno vplivajo na učitelje predmeta, in sicer v povezavi z začetnim izobraževanje, vstopom v poklic ali stalnim strokovnim razvojem. Na **Finskem** na primer želijo z reformo iz prejšnjega razdelka navdušiti učence za poklic učitelja športne vzgoje, medtem ko so v **Franciji** nedavno reformirali postopek izbire bodočih učiteljev na nacionalni ravni, tako da so upoštevali spreminjajoče okoliščine v šoli.

V **Franciji** bodoči učitelji športne vzgoje opravljajo nove praktične preizkuse predvsem potrebnih poklicnih spretnosti in znanj. Pri preizkusu kandidati analizirajo avtentične slike, posnete pri uri pouka športne vzgoje, in nato pripravijo predlog za naslednjo uro, ustrezno učnemu načrtu za ta predmet.

Na **Finskem** se je zaradi ukrepov novega nacionalnega programa, s katerimi so intenzivirali pouk in povečali obseg športne vzgoje, ter zaradi vedno več starejših učiteljev v državi povečalo povpraševanje po bolj usposobljenih učiteljih športne vzgoje. Učitelje spodbujajo k specializaciji na tem področju, hkrati ustvarjajo nove priložnosti za zaposlitev in učence z različnimi ukrepi navdušujejo za ta poklic.

Tri države trenutno izvajajo ali načrtujejo reforme osrednjega kurikula za športno vzgojo, ki vplivajo na stalni strokovni razvoj učiteljev. Za čim bolj neovirano izvajanje reform učitelji prejmejo pomoč in podporo pri določenih nalogah ali pa se lahko udeležujejo seminarjev za stalni strokovni razvoj, na katerih obravnavajo kurikularne spremembe. To velja za **Estonijo**, **Ciper** in **Malto**, kjer kurikularne reforme postopno izvajajo od 2011/2012 (glej razdelek 5.3), ter **Madžarsko**, v kateri načrtujejo reformo športne vzgoje z letom 2012/2013 (glej razdelek 7.2).

7.4 Izboljšave v športni opremi in objektih

V nekaj državah želijo razvijati gibalne dejavnosti med drugim tudi z izboljšanjem pogojev, v katerih otroci izvajajo šport na šoli, in sicer s posodobitvijo športnih objektov in opreme. V **Belgiji** (nemško govoreča skupnost) na primer trenutno posodablja več šolskih športnih dvoran z namenom izboljšati njihovo kakovost. Osrednje oblasti v **Bolgariji** in na **Madžarskem** od leta 2013 načrtujejo prevzem večje odgovornosti za športne objekte v šolah.

V **Bolgariji** v letu 2013 začne veljati nov šolski zakon, ki predvideva sprejetje novega nacionalnega standarda poučevanja športne vzgoje, ki zajema tudi športne objekte.

Na **Madžarskem** sta razpoložljivost in kakovost športne infrastrukture v šoli odvisni od finančnega stanja posamezne občine, kar pomeni, da med šolami obstajajo znatne razlike v dostopnosti do organizirane gibalne vadbe in športnih objektov. S 1. januarjem 2013 so v majhnih občinah (manj kot 3.000 prebivalcev) prenesli operativno odgovornost za šolsko infrastrukturo s šol na vlado, saj so želeli zagotoviti enake možnosti športne vadbe in kakovost pouka, primerljive med institucijami.

POJMOVNIK, STATISTIČNA KLASIFIKACIJA IN VIRI

Oznake držav

EU/EU-27	Evropska unija	PL	Poljska
BE	Belgija	PT	Portugalska
BE fr	Belgija – francosko govoreča skupnost	RO	Romunija
BE de	Belgija – nemško govoreča skupnost	SI	Slovenija
BE nl	Belgija – flamsko govoreča skupnost	SK	Slovaška
BG	Bolgarija	FI	Finska
CZ	Češka republika	SE	Švedska
DK	Danska	UK	Združeno kraljestvo
DE	Nemčija	UK-ENG	Anglija
EE	Estonija	UK-WLS	Wales
IE	Irska	UK-NIR	Severna Irska
EL	Grčija	UK-SCT	Škotska
ES	Španija		Država pristopnica
FR	Francija	HR	Hrvaška
IT	Italija		Državi kandidatki
CY	Ciper	IS	Islandija
LV	Latvija	TR	Turčija
LT	Litva		Države EFTA
LU	Luksemburg		Tri države iz Evropskega
HU	Madžarska		združenja za svobodno trgovino
MT	Malta	LI	Lihtenštajn
NL	Nizozemska	NO	Norveška
AT	Avstrija	CH	Švica

Statistična oznaka

: Ni podatkov.

Mednarodne oznake

CPD	Stalni strokovni razvoj
ICT	Informacijska in komunikacijska tehnologija
ISCED	Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja
PE	Športna vzgoja

Nacionalne kratice v jezikih izvora

AHS	<i>Allgemeinbildende Höhere Schule</i>	AT
HAVO	<i>Hoger algemeen voortgezet onderwijs</i>	NL
PTS	<i>Polytechnische Schule</i>	AT
VWO	<i>Vorbereidend wetenschappelijk onderwijs</i>	NL

Klasifikacije

Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja (ISCED 1997)

Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja (ISCED) je orodje za zbiranje in prikazovanje mednarodno primerljivih statistik o izobraževanju. Vsebuje dve glavni navzkrižni spremenljivki, raven in področje izobraževanja, ter dopolnilni merili: naravnost izobraževanja – ta je lahko splošnoizobraževalna, predpoklicna ali poklicno-strokovna; in namen izobraževanja – ta je lahko priprava na nadaljnje izobraževanje ali priprava na zaposlitev. Sedanja različica, ISCED 97 ⁽³⁾, pozna sedem ravni izobraževanja (od ISCED 0 do ISCED 6). ISCED namreč predvideva, da je mogoče z naštetimi in pomožnimi merili (značilna kvalifikacija, ki se zahteva za vpis, minimalni vpisni pogoji, starost, pri kateri se je mogoče vpisati v program, kvalifikacije učnega osebja itd.) programe razvrščati po ravneh v urejen sistem.

➤ ISCED 1: primarno izobraževanje

Ta raven se začne pri starosti od štirih do sedmih letih, je obvezna v vseh državah in navadno traja od pet do šest let.

➤ ISCED 2: nižje sekundarno izobraževanje

Na tej ravni se nadaljujejo osnovni programi s primarnega izobraževanja, zanjo pa je značilen predmetni pouk. Konec te ravni se navadno ujema s koncem obveznega izobraževanja.

➤ ISCED 3: višje sekundarno izobraževanje

Ta raven se navadno začne po končanem obveznem izobraževanju. Značilna vstopna starost je 15 ali 16 let. Navadno je treba za vpis izpolniti pogoje: končano obvezno izobraževanje in druge minimalne vpisne pogoje. Pouk je pogosto še bolj predmetno naravnat kot na ravni ISCED 2. Značilno trajanje izobraževanja na ravni ISCED 3 je dve do pet let.

(3) http://www.uis.unesco.org/ev.php?ID=3813_201&ID2=DO_TOPIC

Definicije

Program izobraževanja ali kurikulum predstavlja uradne smernice, ki so opredeljene kot različni uradni dokumenti, ki vsebujejo priporočila, navodila oziroma usmeritve za športno vzgojo in institucije. Hkrati lahko obstaja več vrst dokumentov za športno vzgojo.

Fleksibilni predmetnik

Označuje, da čas poučevanja, namenjen različnim obveznim predmetom, ni natančno določen ali da poleg časa poučevanja, določenega s predmetnikom, učenec ali šola lahko določeno število ur pouka posveti izbranemu predmetu.

Redno obvezno splošno izobraževanje

To je obdobje, ki se navadno konča z zaključkom nižjega sekundarnega izobraževanja (raven ISCED 2) ali enotnega sistema izobraževanja na ravneh ISCED1 in 2, razen v Belgiji, Bolgariji, Italiji, na Madžarskem, Nizozemskem (VWO and HAVO), Slovaškem in v Združenem kraljestvu (Angliji, Walesu in na Severnem Irskem), kjer je lahko del ali celotna raven ISCED 3 del rednega obveznega splošnega izobraževanja. (Za več informacij glej *The structure of European education systems 2011/2012*, EACEA/Eurydice, 2011.)

Razredni učitelj

Učitelj, ki je usposobljen za poučevanje vseh oziroma skoraj vseh predmetov oziroma predmetnih področij v kurikulumu, vključno s športno vzgojo. Ti učitelji so zadolženi za športno vzgojo ne glede na to, ali so ali niso bili deležni usposabljanja za to področje.

Predmetni učitelj

Učitelj, ki je usposobljen za poučevanje enega ali dveh različnih predmetov. Za učitelja, specializiranega za športno vzgojo, to zajema le poučevanje športne vzgoje ali poučevanje športne vzgoje in še enega drugega predmeta.

Strategija

Pomeni načrt oziroma način delovanja, ki ga navadno razvijejo nacionalne ali regionalne oblasti. Z njo si prizadevajo, da bi uspešno uresničile skupne cilje. Strategija ne opredeli nujno konkretnih aktivnosti.

Čas pouka

Obseg časa poučevanja enega ali več kurikularnih predmetov je navadno izražen v urah. Ne zajema časa, namenjenega domačim nalogam, projektному delu ali drugim oblikam učenja. Lahko je predmet predpisov centralnih ali lokalnih oblasti ali pa ga lahko določijo šole. Izraz se razlikuje od izraza „čas poučevanja“, ki pomeni število ur neposrednega dela učiteljev v razredu.

Viri

EACEA/Eurydice, 2011. *The structure of the European education systems 2011/2012: schematic diagrams*. Brussels: Eurydice.

EACEA/Eurydice, 2012a. *Recommended annual taught time in full-time compulsory education in Europe, 2011/2012*. Brussels: Eurydice.

EACEA/Eurydice, 2012b. *Key Data on Education in Europe 2012*. Brussels: Eurydice.

Delovna skupina EU „Šport in zdravje“, 2008. *Smernice EU o telesni dejavnosti*. [pdf] Dostopno na: http://ec.europa.eu/sport/library/documents/c1/eu-physical-activity-guidelines-2008_sl.pdf [vpogled 12. marca 2013].

European Commission, 2007a. *White Paper on Sport*. COM(2007) 391 final. [pdf] Dostopno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0391:FIN:EN:PDF> [vpogled 12. marca 2013].

Evropska komisija, 2007b. *Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje – evropski referenčni okvir*. [pdf] Dostopno na: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/l-learning/keycomp_sl.pdf [vpogled 12. marca 2013].

Evropska komisija, 2011. *Sporočilo komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, Razvijanje evropske razsežnosti v športu* COM (2011), 12 konč. [pdf] Dostopno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0012:FIN:SL:PDF> [vpogled 12. marca 2013].

DODATEK

Dodatek 1: Nacionalne strategije in pomembne pobude, 2011/2012

Belgija (nemško govoreča skupnost)

Pobuda

Program šolskega športa za šolsko leto 2011–2012 (*Schulsportprogramm 2011–2012*)

http://www.dglive.be/PortalData/29/Resources/dokumente/schulsport/SCHULSPORTPROGRAMM_2011-2012_1_.pdf

Prikazuje pobude za promocijo športne vzgoje v šolah, ki zajemajo tako obvezne kot tudi izvenšolske dejavnosti (šolska prvenstva in šolske športne dejavnosti na nacionalnih in mednarodnih srečanjih, sodelovanje s klubi in zvezami, na dobrodelnih dogodkih in usposabljanje učiteljev itd.).

Belgija (flamsko govoreča skupnost)

Nacionalna strategija

Strategija organizacije športa v šolah, 2009–2014

http://www.schoolsport.be/upload/Centraal/Structuur/Decreet_130209_mbt%20org%20v%20schoolsport.pdf

Glavna področja v strategiji: a) prenavljanje, načrtovanje in razvoj športa v šoli; b) spodbujanje interakcije med šolskim predmetom „športna vzgoja“ in športnimi dejavnostmi v šoli na eni strani in lokalnimi pobudami na področju športa za doseganje vseživljenjskega športnega udejstvovanja in dejavne mobilnosti na drugi strani; c) organizacija interesnih športnih dejavnosti v predprimarnem, primarnem in sekundarnem izobraževanju.

Bolgarija

Nacionalna strategija

Nacionalna strategija za razvijanje športne vzgoje in športa v Republiki Bolgariji, 2012–2022

http://mpes.government.bg/Documents/Documents/Strategii/Strategia_2012-2022.pdf

Cilj strategije je povečati število ljudi, ki se ukvarjajo s športom v vseh obdobjih življenja, ne glede na njihov socialni in ekonomski položaj ter zdravje ali spol. Za športno vzgojo v šolah je cilj strategije dvigniti zavest mladih o pomenu športnega udejstvovanja, posodabljanje kurikula in povečanje financiranja za dejavnosti šol.

Češka republika

Nacionalna strategija

Koncept državne podpore športu na Češkem, 2011

<http://www.msmt.cz/sport/koncepc-statni-podpory-sportu-v-ceske-republice>

Eno poglavje Koncepta je posvečeno športni vzgoji v šoli. Druga poglavja pokrivajo šport za vse, šport za nadarjene, izobraževanje in raziskovanje, financiranje športa, vzdrževanje in upravljanje športnih objektov.

Danska

Nacionalna strategija

Nacionalna strategija se razvija in jo bodo uvedli z letom 2013/2014.

Nemčija

Pobuda

Mladi trenirajo za olimpiado (*Jugend trainiert für Olympia*), od leta 1969 dalje

<http://www.jtfo.net/home/>

Z 800.000 mladimi tekmovalci velja vsedrjavno tekmovanje šolskih ekip za največje šolsko športno tekmovanje na svetu. Izvaja se pod pokroviteljstvom predsednika Zvezne republike Nemčije.

Program „Mladi trenirajo za olimpiado“ trenutno obsega tekmovanja v sedemnajstih olimpijskih panogah in temelji na obsežnem osnovnem treniranju, različnih sklopih treningov, dolgoročni motivaciji in zadovoljstvu ob športnih dosežkih kot tudi na spodbujanju prostovoljnega dela. Od leta 1969 je sodelovalo več kot 25 milijonov otrok in mladih ter dodatno 2,3 milijona učiteljev in mentorjev. Sodelujejo lahko učenci in dijaki od prvega razreda primarne šole do *Abitur* (zaključnega izpita splošne sekundarne šole).

Mladi trenirajo za paraolimpiado (*Jugend trainiert für Paralympics*), od leta 2010 dalje

<http://www.jtfo.de>

Program se je začel kot pilotni projekt v letih 2010 in 2011 in se je izvajal kot letni program. V letu 2012 se je okoli tristo udeležencev udeležilo državnega finala. V prihodnosti bo državno finalno tekmovanje programov „Mladi trenirajo za paraolimpiado“ in „Mladi trenirajo za olimpiado“ potekalo na treh skupnih prireditvah v naslednjih šestih panogah: nogomet, atletika, plavanje, košarka na vozičkih, namizni tenis in tek na smučeh.

Zvezne igre mladih (*Bundesjugendspiele*), od leta 1979 dalje

<http://www.bundesjugendspiele.de> Namen obveznih letnih iger za vse šolske otroke od prvega do desetega leta šolanja je, da se otroci seznanijo z osnovnimi športi – atletiko, gimnastiko in plavanjem. Tekmovanja skušajo povečati motivacijo otrok, ki niso uspešni v teh športih.

Estonija

Pobuda

Nacionalni dnevi zdravja:

- septembra: <http://www.koolisport.ee/reipalt-koolipinki-tervisepaev>
- februarja: <http://www.koolisport.ee/tervisepaev-talvevolud>
- aprila: <http://www.koolisport.ee/tervisepaev-looduse-kilomeetrid>
<http://www.koolisport.ee/index.php>

September – dan zdravja, imenovan „Poskočno v šolo“

Namenjeno vsem otrokom od 1. do 12. razreda in njihovim staršem:

- športni dnevi in dejavnosti (atletika na stadionu in v naravi, kolesarjenje, rolanje itd.) na prostem;
- pohodništvo (namenjeno učenju o naravi v okolici šole in kako preživimo v naravi ter pogovoru o domačem okolju in trajnostnem razvoju).

Februar – dan zdravja, imenovan „Zimska pravljica“

Namenjeno vsem otrokom od 1. do 12. razreda za spodbujanje zimskih športov (smučanje, drsanje, sankanje in pohodništvo) in pridobivanje novih idej o sodelovalnih dejavnostih pozimi.

April – dan zdravja, imenovan „Pustolovščine v naravi“

Namenjeno vsem otrokom od 1. do 12. razreda za spodbujanje športnih dejavnosti (pohodništvo, hoja, tek, kolesarjenje, rolanje itd.) na prostem.

Grčija

Pobuda

Izobraževalni in športni program na stadionu Panathinaiko in antični Olimpiji

„Otroška atletika” (ISCED 1)

<http://et.diavgeia.gov.gr/f/minedu/ada/45%CE%A0%CE%919-%CE%9D%CE%9A9>

<http://et.diavgeia.gov.gr/f/minedu/ada/%CE%92%CE%9F%CE%96%CE%969-%CE%9D%CE%9D%CE%97>

To zajema izobraževalne obiske stadiona Panathinaiko, kjer lahko učenci primarne šole sodelujejo v različnih atletskih dejavnostih. Dobijo tudi izobraževalna in informativna gradiva o olimpijskih igrah.

Izobraževalni in športni program v atletskem olimpijskem centru v Atenah „Spiros Louis”

http://www.oaka.com.gr/article_detail.asp?e_article_id=1158&e_cat_id=265

To zajema izobraževalne obiske in atletske dejavnosti za učence primarne in sekundarne ravni. Glavni namen je posredovanje informacij o atletiki in kulturnih prireditvah, ki so potekale v atletskem centru v zadnjih tridesetih letih. Otroci sodelujejo v atletskih dejavnostih.

Izobraževalni in športni program na paraolimpijadi in specialni olimpijadi

http://www.eaom-amea.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=32&Itemid=18

<http://www.specialolympicshellas.gr/>

Namen tega programa je spodbuditi podporo za raznolikost, izboljšati razumevanje resnične inkluzije pri športni vzgoji in dejavnosti ter spremeniti družbeno dojetje primanjkljajev oziroma motenj. Zajema aktivno sodelovanje učencev s posebnimi potrebami na organiziranih športnih dogodkih in jim tako pomaga doživeti zadovoljstvo in izpolnitev, ki ju nudi gibalna vadba. Namen programa je tudi zagotavljanje enakih možnosti in preprečevanje stereotipizacije ljudi z intelektualnimi primanjkljaji in da bi vsi učenci z intelektualnimi primanjkljaji izboljšali svojo samopodobo in postali del šolske skupnosti.

Španija

Nacionalna strategija

Celovit načrt gibalnih dejavnosti in športa (*Plan integral para la actividad física y el deporte*), 2010–2020

<http://www.csd.gob.es/csd/estaticos/plan-integral/LIBRO-PLAN-AD.pdf>

Namen načrta je spodbujati splošen dostop do kakovostne športne dejavnosti za vse prebivalce. Španska vlada mora širiti in objavljati informacije o gibalni dejavnosti, zdravju, športu in rekreaciji.

Ta načrt ima štiri glavne cilje – eden med njimi je „širitev športa med šolajoče”. Zavzema se za športno vzgojo kot del kurikula in za vključitev gibalnih dejavnosti in športa v izobraževalni sistem. Prav tako v sodelovanju z drugimi deležniki zagotavlja izvajanje gibalnih dejavnosti in športa z izobraževalnimi projekti v šolah.

Celovit načrt gibalnih dejavnosti in športa za šolajoče (*Plan integral para la actividad física y el deporte en edad escolar*), 2010–2020

<http://www.csd.gob.es/csd/estaticos/plan-integral/escolar.pdf>

Ta načrt izhaja iz splošnega celovitega načrta. Njegov namen je spodbujati kakovosten šport in gibalne dejavnosti šolajočih otrok (starih od 3 do 18 let), kar zajema izvajanje v šolah pa tudi v športnih klubih ali drugih družbenih subjektih ali organizacijah. Vsebuje splošne cilje, glavne strateške usmeritve in seznam posebnih projektov, ukrepov in pobud, ki jih bodo razvili (skupaj s predvidenimi koraki in roki) glede na prioriteto, kot tudi kazalnike za evalvacijo.

Pobuda

Nacionalni program za spodbujanje in podporo šolskemu športu (PROADES), 2010–2020

<http://www.csd.gob.es/csd/promocion/deporte-escolar/>

<http://www.csd.gob.es/csd>

Program se je razvil skozi šolske projekte in podpira napore avtonomnih skupnosti in tehničnih dejavnosti različnih športnih zvez za

spodbujanje gibalne vadbe in njene promocije v šolskem okolju. Sestavljata ga dva podprograma, namreč »igraj v šoli« in nacionalni program pomoči šolskim športnikom (ADE).

Španska prvenstva za otroke in mlade šolajoče, 2010–2020

<http://www.csd.gob.es/csd/promocion/deporte-escolar/2campeonatosEspEscolar/>

Na teh prvenstvih vsako leto sodelujejo regionalna moštva. Svet za šport objavi uradno obvestilo, splošna in tehnična pravila ter datume in lokacije tekmovanj. Zagotovi tudi sredstva za prevoze, nastanitev in vzdrževanje ter tudi za prvenstva v organizaciji posameznih avtonomnih skupnosti.

Spodbujanje gibalne vadbe in športa v šolah, od leta 2011 dalje

http://www.csd.gob.es/csd/promocion/deporte-escolar/2022-centros-escolares-promotores-de-la-actividad-fisica-y-el-deporte-subvenciones-a-comunidades-autonomas-para-su-desarrollo/view?set_language=en&cl=en

Namen te pobude je razviti šolske centre, v katerih bodo spodbujali športno vzgojo in šport. Poleg tega so pripravili priročnik za pomoč šolam pri oblikovanju športnega načrta in pri zagotavljanju trenutnih ukrepov za izboljšanje športne vzgoje v kurikulumu tudi v prihodnje.

Irska

Pobuda

Dejavna šolska zastava, od leta 2009 dalje

<http://www.activeschoolflag.ie/>

Netekmovalna pobuda, ki skuša prepoznati šole, ki si prizadevajo, da bi bila šolska skupnost gibalno dejavna in gibalno izobražena. Program tudi spodbuja sodelovalni pristop in usposablja šole za proaktivno vlogo v odnosu do deležnikov na področju športne vzgoje.

Italija

Pobuda

Projekt gibalne pismenosti (*Alfabetizzazione motoria*), od šolskega leta 2009/2010 do šolskega leta 2012/2013

<http://www.alfabetizzazioneatoria.it/>

Cilj projekta je izboljšati gibalne in kognitivne zmožnosti in zdravje predadolescentov. Zato učitelju pomaga asistent, ki ima diplomu *scienze motorie*, ki je pogoj za izvajanje tridesetih ur športne vzgoje v primarni šoli.

Na spletnih straneh projekta so dostopne informacije, gradiva in učni dokumenti. Del portala je namenjen zbiranju podatkov za nadaljnje statistične analize. Od leta 2009/2010 dalje promovirajo tudi posebne nacionalne in regionalne seminarje za učitelje.

Športne igre učencev in dijakov (*Giochi Sportivi Studenteschi*), od šolskega leta 2010/2011 dalje

<http://hubmiur.pubblica.istruzione.it/web/istruzione/giochi-sportivi-studenteschi>

Športne igre učencev in dijakov (GSS) so namenjene učencem in dijakom državnih šol in javno priznanih šol za primarno, nižje in višje sekundarno izobraževanje. Poleg tega GSS razvija delo učiteljev športne vzgoje. Zasnova interesnih športnih dejavnosti tudi dodatno spodbuja razvoj učencev in dijakov kot človeških bitij. Športne zveze prispevajo k organizaciji in financiranju nacionalnih zaključnih iger GSS.

Nacionalni sklad za športne projekte, od leta 2006 dalje

http://hubmiur.pubblica.istruzione.it/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/d897a8ab-9caa-41a6-9993-ee496b84b0c3/CCNL%20scuola%202006_2009.pdf

Ta nacionalni sklad je namenjen učiteljem športne vzgoje sekundarnih šol (ISCED 2 in 3), ki vpeljujejo projekte (87. člen). Iz sklada se zagotavljajo sredstva za dodatno plačo za delo do šest ur na teden prek redne učne obveznosti osemnajst ur tedensko. Omogoča tudi vadbo učencev in dijakov za državna in mednarodna tekmovanja in šolam nudi podporo, ko začenejajo z različnimi športnimi projekti, mnogokrat v sodelovanju z drugimi partnerji.

Ciper

Pobuda

Olimpijski izobraževalni program, od leta 2006 dalje

http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/Diathematika/Olym_paideia/index.htm

Program se izvaja pod pokroviteljstvom Ministrstva za izobraževanje in kulturo in Olimpijskega komiteja Cipra. Oblikovan je za učence in dijake, stare od 6 do 18 let. Program promovira olimpijske vrednote in ideale.

Ciprski program „Nacionalna značka športna šola“, od septembra 2010 do maja 2013

<http://www.moec.gov.cy/en/>

Podeljujejo se priznanja na dveh ravneh: 1. Športno značko pridobijo učenci, ki uspešno opravijo 15-minutni aerobni preizkus (tek oziroma hoja) in sodelujejo v gibalnih dejavnostih vsaj dvajset ur na mesec. 2. Šolsko športno zastavo lahko dobijo šole, v katerih je 45 odstotkov učencev osvojilo športno značko. Šola ima pravico razobesiti pridobljeno zastavo za tri leta.

Glavni namen tega programa je spodbujanje gibalne dejavnosti za krepitev zdravja in povečanje časa, ki ga učenci porabijo za gibalne dejavnosti v okviru šole in izven nje, ter povečanje števila učencev, ki sodelujejo v dejavnostih. Program je namenjen učencem ravni ISCED 2.

Latvija

Nacionalna strategija

Smernice za razvoj športa 2004–2012 in Nacionalni razvojni program športa 2006–2012

http://izm.izm.gov.lv/upload_file/Sports/IZM_190710_SPP.pdf

Pet področij, ki so zajeta: 1) šport otrok in mladine, 2) vrhunski šport, 3) šport za vse, 4) šport za ljudi s primanjkljaji, 5) športni objekti. Cilji usmeritev na področju športa otrok in mladine so zagotoviti vsaki mladi osebi možnost sodelovati v športu, opredeliti odgovornost države za obvezno športno vzgojo, izboljšati dosežke mladih nadarjenih športnikov in zagotoviti načrtovanje in uporabo vseh razpoložljivih virov za šport otrok in mladine.

Pobuda

Olimpijske igre mladih, od leta 1992 dalje

<http://www.latvijasolimpiade.lv/lv/>

Letne olimpijske igre mladih so organizirane vsako drugo leto v sodelovanju med Ministrstvom za izobraževanje in lokalnimi oblastmi mesta, ki je gostitelj. Obsegajo več kot trideset panog. V letu 2011 so uvedli tri nove športe – golf, ragbi na dotik in jahanje. Zimske olimpijske igre mladih potekajo od leta 1994 dalje in vsako leto privabijo večje število šolajočih mladih. Tekmujejo v šestih športnih panogah, in sicer hokej na ledu, biatlon, tek na smučeh, alpsko smučanje, drsanje, deskanje na snegu in sankanje.

Športni učitelj leta, od leta 2004 dalje

<http://www.izm.gov.lv/nozares-politika/sports/pasakumi/konkurss2012.html>

Od leta 2004 dalje lahko vsaka šola predlaga svojega učitelja športa za nominacijo za najboljšega športnega učitelja. Nacionalni sodniki opazujejo in ovrednotijo uro pouka športne vzgoje šestih finalistov. To tekmovanje, kot del letnih podelitev priznanj na področju športa, privabi veliko pozornosti javnosti s prikazovanjem slovesnosti na nacionalni televiziji.

Litva

Nacionalna strategija

Strategija razvoja športa, 2011–2020

<http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=22FA25A7-8395-4B1F-B6EB-5149504F601C>

Pomembne naloge, povezane s športno vzgojo, imajo za cilj povečati tedensko število ur pouka športne vzgoje v formalnem in neformalnem izobraževanju in spodbujati uporabo športnih objektov, ki delujejo v sklopu izobraževalnih institucij.

Pobuda

Litovski olimpijski festival šolskih otrok, od leta 2005 dalje

http://www.lmssc.smm.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=55

Vsako leto okoli 40 odstotkov šolskih otrok sodeluje na približno triindvajsetih festivalskih dogodkih. Na festivalu potekajo tako športni kot tudi umetniški dogodki. Vsak otrok lahko tekmuje v določenem športu ali slika, fotografira ali napiše pesmi o posamezni temi s področja športa. Festival poteka skozi celo šolsko leto, začne se oktobra, konec pa sovpada z dogodkom ob mednarodnem olimpijskem dnevu.

Program „Otroci plavajo v šoli“, 2008–2015

<http://www.kksd.lt/index.php?4085629838>

Namen programa je čim večje število otrok naučiti plavanja in varnega vedenja v vodi.

Malta

Nacionalna strategija

Preoblikovanje športa: za gibalni razvoj, zdravje in uspeh, od leta 2007 dalje

<http://www.sportmalta.org.mt/userFiles/Sport%20Strategy%202007.pdf>

Glavni cilji strategije so promocija programov za otroke in njihove starše, s katerimi bi dosegli večjo stopnjo sodelovanja v športnih dejavnostih, razvijanje gibalne pismenosti in zdravega življenjskega sloga med otroki.

Pobuda

Dekleta v gibanju, od leta 2009 dalje

<http://www.sportmalta.org.mt/programmes>

Namen je povečati možnosti za sodelovanje deklet v športu in drugih gibalnih dejavnostih v varnem in podpornem okolju in izboljšati premajhno vključenost deklet v mnogih športnih panogah.

Program športa na prostem, od leta 2008 dalje

<http://www.sportmalta.org.mt/programmes>

To je alternativni športni program, v katerem so učenci nižje sekundarne ravni izpostavljeni športu, dogodivščinam in izzivom v naravi. Cilj programa je pomagati mladim razviti spretnosti vodenja in zdrav ekipni duh, privzgojiti samozaupanje in zanašanje nase, oblikovati večje razumevanje in spoštovanje naravnega okolja ob pridobivanju praktičnih spretnosti bivanja v naravi.

Avstrija

Nacionalna strategija

Strategija zdravja otrok, od leta 2011 dalje

http://bmg.gv.at/home/Schwerpunkte/Praevention/Eltern_und_Kind/Kindergesundheitsstrategie

Pomembni cilji, povezani s športno vzgojo in športom, so povečati spretnosti za življenje otrok in mladostnikov, uporabiti izobraževanje v pozitivnem smislu kot pomemben element, ki vpliva na zdravje, spodbujati in usposobiti mlade za gibalno vadbo in razvijati njihove zdrave prehranjevalne navade.

Pobuda

Šolske športne igre

<http://schulsportinfo.at/>

Šolske športne igre v petindvajsetih panogah so usmerjene na najboljše ekipe in športnike, vendar vsebujejo tudi močne prvine kulture, kot so na primer otvoritvene in zaključne prireditve, in možnosti za sodelovanje učencev in dijakov pri organizaciji, sojenju ali prostovoljstvu.

Zdrava šola (*Gesunde Schule*), od leta 2007 dalje

<http://www.gesundeschule.at/>

Glavni cilji programa so boljše gibanje pri rednih urah pouka, boljši pouk kot rezultat kurikularne avtonomije, povečanje gibalne dejavnosti šolskih otrok v prostem času in boljše sodelovanje med šolami in športnimi zvezami ter klubi.

Poljska

Nacionalna strategija

Strategija razvoja športa na Poljskem, 2007–2015

[http://www.cie.gov.pl/HLP%5Cfiles.nsf/0/D0E768D1C8CB4F1EC1257346002D1779/\\$file/Strategia_rozwoju_sportu_2015.pdf?Open](http://www.cie.gov.pl/HLP%5Cfiles.nsf/0/D0E768D1C8CB4F1EC1257346002D1779/$file/Strategia_rozwoju_sportu_2015.pdf?Open)

Glavni cilj strategije je telesno pripravljena in dejavna družba. Strategija zajema poglavje o telesni pripravljenosti otrok in mladine. Razvoj športa je usmerjen na obvezno športno vzgojo kot tudi na interesne gibalne in športne dejavnosti.

Pobuda

Moje športno igrišče – ORLIK 2012 (*Moje Boisko – Orlik 2012*)

<http://orlik2012.pl/index.php>

To je program za izgradnjo prosto dostopnih, večnamenskih športnih igrišč za otroke in mlade. Namenjen je lokalnim upravnim organom (kot del razvoja športne infrastrukture). Nekateri spremljevalni projekti zajemajo tudi *Animator – Moje Boisko – Orlik 201*, program za zaposlovanje osebja, ki organizira in vodi športne tečaje v novonastalih objektih.

Portugalska

Nacionalna strategija

Šolski šport (*Desporto escolar*), 2009–2013

<http://www.desportoescolar.min-edu.pt/institucional.aspx>

Je pomemben način promoviranja zdravja, športa in gibalne dejavnosti na splošno kot tudi socialne vključenosti in preprečevanja šolske neuspešnosti. Strateški cilji so usmerjeni *inter alia* (med drugim) na povečanje možnosti za izvajanje visokokakovostnih gibalnih dejavnosti v vsaki šoli.

Pobuda

Kurikularne obogatitvene dejavnosti v primarnih šolah (1.–4. razred), od leta 2008 dalje

<http://www.dgdc.min-edu.pt/aec/index.php?s=directorio&pid=1>

Pobuda je namenjena širjenju učne prakse na mnogih področjih, tudi na področju gibalne dejavnosti. Prav tako podpira odziv družbe na potrebe družine in sodelovanje med šolami, skupnostjo in družinami.

Program „Pessoa”, od leta 2007/2008 dalje

<http://programapessoa.dgdc.min-edu.pt>

Namen programa je spodbujati zdravo prehranjevanje, z uporabo posebnih metod povečati stopnjo gibalne dejavnosti v boju proti prekomerni telesni teži.

Romunija

Nacionalna strategija

Protokol med Ministrstvom za zdravje, Olimpijskim komitejem in Agencijo za mlade in šport, 2008–2012

<http://www.edu.ro/index.php/pressrel/8297>

Splošni cilj Protokola je izboljšati zdravje prebivalcev tako, da postanejo učenci in dijaki športno dejavni. Priporoča najmanj tri ure športne vzgoje in športa v šolah na teden. Cilj Protokola je zmanjšati število šolskih športnih tekmovanj. Prav tako želijo vzpostaviti centralno evidenco za biometrično spremljanje šolske populacije, ki bo razkrila pomembne trende od ene do druge generacije

Pobuda

„Mladi upi” badmintona, šolsko leto 2011/2012

<http://www.badminton.ro/>

Ciljna skupina pobude so otroci v šolah na primarni ravni (raven ISCED 1). Cilj projekta je spodbujanje badmintona v šolah, da bi imeli šolarji več možnosti za igranje badmintona in treniranje tistih, ki bi lahko zastopali Romunijo na mednarodnih tekmovanjih za mlade in odrasle.

„Ponovno odkrijmo del naše romunske identitete – *Oina*”, šolsko leto 2011/2012

<http://www.froina.ro/print.php?news.184>

Glavni namen te dejavnosti je spodbujanje *oina* v vseh izobraževalnih institucijah, da bi povečali zavedanje otrok in mladih o vrednotah in odnosih, ki jih razvija ta šport, in med šolske dejavnosti uvrstili *tekmovanja oina*.

Slovenija

Nacionalna strategija

Strategija Vlade Republike Slovenije na področju telesne (gibalne) dejavnosti za krepitev zdravja, 2007–2012

http://www.mz.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/mz_dokumenti/delovna_podrocja/javno_zdravje/strategija_vlade_RS_podrocje_telesne_dejavnosti.pdf

Namen strategije je spodbujanje vseh oblik redne gibalne in telesne vadbe za vseživljenjsko zdravje in vzpostavljanje kulture gibalne dejavnosti, s katero bi izboljšali zdravje otrok, še zlasti otrok s posebnimi potrebami. Strategija nadalje želi motivirati otroke in mladostnike za sodelovanje pri redni športni vzgoji in za sodelovanje v različnih oblikah popoldanske športne rekreacije. Cilj strategije je tudi, da bi bili vsaj eno uro dnevno gibalno dejavni. Strategija predvideva spodbujanje zdravega življenjskega sloga v osnovnih in srednjih šolah in sistematično izvajanje programov stalnega strokovnega izobraževanja v povezavi z zdravjem in športno vzgojo.

Pobuda

Zlati sonček, od leta 1997 dalje, in Krpan, od leta 1999 dalje

http://www.sportmladih.net/programi_som/zlati_soncek http://www.sportmladih.net/programi_som/krpan

Program „Zlati sonček” je namenjen otrokom, starih 5–8 let, „Krpan” pa starih 9–11 let. Oba programa sta namenjena obogatitvi prostega časa otrok s športnimi dejavnostmi v vseh letnih časih. Izvajajo ju vrtci, osnovne šole, v popoldanskem času pa tudi društva ali zasebniki. Programa nista tekmovalne narave in želita pri otrocih spodbuditi željo, potrebo, navado po športni igrivosti in razviti gibalne spretnosti in znanja.

Zdrav življenjski slog, 2010–2013

http://www.sportmladih.net/programi_som/zdrav_zviviljenjski_slog

Projekt „Zdrav življenjski slog” je usmerjen v razvoj temeljnih gibalnih sposobnosti (gibalne pismenosti), pridobivanja gibalnih spretnosti in spodbujanja zdravega življenjskega sloga. Izvaja se od 1. do 9. razreda osnovne šole (raven ISCED 1–2). Zainteresirani učenci imajo pet ur športne vzgoje tedensko. V programu učenci izkusijo, da je ukvarjanje s športom zabavna, zanimiva in koristna izraba prostega časa, se učijo o zdravi prehrani in pomembnosti redne športne dejavnosti.

Naučimo se plavati, od leta 1994 dalje

http://www.sportmladih.net/programi_som/naucimo_se_plavati

Glavni namen programa je, da se z izvajanjem tečajev plavanja in preverjanjem znanja plavanja poveča število otrok in mladih, ki zanj plavati. Podatki, ki jih pridobijo s preverjanji, se vsako leto uporabijo za analizo znanja plavanja na nacionalni ravni.

Slovaška

Nacionalna strategija

Koncept razvijanja gibalnih dejavnosti med otroki in mladimi, 2011

<http://www.minedu.sk/sportovanie-deti-ziakov-a-studentov/>

Cilj koncepta je razvijanje pozitivnega odnosa otrok in mladih do gibalne dejavnosti skozi celo življenje. Poleg tega pa predvideva izboljšanje kurikula za izvajanje športne vzgoje in povečanje časa pouka. Namenjen je otrokom/mladostnikom, starim 6–18 let.

Finska

Pobuda

Razgibajmo finske šole, 2010–2015

<http://www.liikkuvakoulu.fi/>

Projekt usklajuje obstoječe in nove modele dejavnosti, oblikovane za bolj gibalno dejaven šolski dan. Namenjen je povečanju gibalne dejavnosti v dnevih pouka, bodisi na poti v šolo, med odmori ali z izvajanjem gibalnih dejavnosti pri pouku različnih šolskih predmetov.

Združeno kraljestvo (Anglija)

Nacionalna strategija

Strategija športa za mlade: Razvijanje navad za šport v življenju, 2012–2017

http://www.culture.gov.uk/images/publications/creating_a_sporting_habit_for_life.pdf

Strategija je pomemben del petletne strategije za šport mladih in šport v skupnosti, s katero naj bi izpolnili zavezo in nadaljevali zapuščino londonskih olimpijskih in paraolimpijskih iger iz leta 2012. Glavni cilji so vzpostaviti tradicijo tekmovalnih športov v šolah, izboljšanje povezave med šolami in lokalnimi športnimi klubi, sodelovanje s športnimi upravnimi telesi, da bi bile njihove dejavnosti usmerjene na mlade kot tudi v skupnosti, ter da bi prostovoljni sektor razširil svojo dejavnost na mlade, kolikor se le da.

Pobuda

Šolske igre, 2010–2015

<http://www.yourschoolgames.com/>

Vse šole lahko pripravijo celoletni športni koledar z okoli 30 športi, ki so oblikovani posebej za organizacijo šolskih in medšolskih tekmovanj, ki se nato stopnjujejo na lokalni, regionalni in državni ravni. Tekmovanja v vseh športih, ki so del šolskih iger, omogočajo sodelovanje mladih s primanjkljaji oziroma oviranostmi, kar pomeni, da lahko skoraj polovica šol sedaj prvič ponudi tovrstni tekmovalni šport. Močan kulturni sestavni del šolskih iger se kaže z otvoritvenimi in zaključnimi prireditvami pa tudi z možnostmi sodelovanja učencev pri organizaciji ali sojenju ali prostovoljnih dejavnostih. Šolske igre se izvajajo na nacionalni in lokalni ravni (v sodelovanju), na nacionalni ravni sodelujejo angleško ministrstvo za kulturo, medije in šport, britanska paraolimpijska zveza in sklad za šport mladih.

Združeno kraljestvo (Wales)

Nacionalna strategija

Dvajsetletna strategija športa in gibalnih dejavnosti v Walesu, 2005–2025

<http://wales.gov.uk/depc/publications/cultureandsport/sport/climbinghigher/strategy/climbinghighere.pdf?lang=en>

Strategija je usmerjena na zdrave ljudi in gibalno pismenost učencev. Poudarja vlogo športne vzgoje za zdravje in psihološko dobro počutje in pomen notranjih objektov in igrišč. Dodatni cilji so povezani z izboljšanjem usposobljenosti strokovnjakov in prostovoljcev in iskanjem novih načinov zagotavljanja udeleževanja v športu.

Ustvarimo gibalno dejaven Wales, 2009–2020

<http://www.sportwales.org.uk/media/144469/creating%20an%20active%20wales.pdf>

Poglavje o „dejavnih otrocih in mladih“ želi spodbuditi otroke in mlade h gibalni dejavnosti, ki bi zadoščala za zagotavljanje zdravja in

dobrega počutja tekom življenja.

Pobuda

„Zmajski šport“

<http://www.sportwales.org.uk/community-sport/education/dragon-multi-skills--sport.aspx>

Program ponuja otrokom, starim 7–11 let, športne priložnosti, ki jim nudijo zadovoljstvo in veselje. S prilagojenimi igrami za odrasle, ki so spremenjene tako, da ustrezajo potrebam in spretnostim otrok, predstavljajo otrokom treniranje, razvijanje spretnosti in znanja ter primerno tekmovanje. V programu se uporablja listovnik osmih prilagojenih športov (ragbi, atletika, kriket, hokej, *netball*, tenis in golf). Izvajanje programa podpira široka paleta učnih pripomočkov in opreme, hkrati z dodatnimi viri za pridobivanje in treniranje staršev prostovoljcev, učiteljev in trenerjev. Usmerja se na uporabo teh virov, s katerimi razvijajo priložnosti za interesne dejavnosti na šoli in v skupnosti. Vsi viri so usklajeni s kurikulumom, tako jih lahko mnoge šole uporabijo tudi pri urah pouka športne vzgoje.

„5 x 60“, 2009–2020

<http://www.sportwales.org.uk/community-sport/education/5x60.aspx>

S programom želijo povečati število otrok na sekundarni ravni izobraževanja, ki sodelujejo v športnih ali gibalnih dejavnostih 60 minut vsaj petkrat na teden. Veča možnost otrok na primarni ravni izobraževanja za interesne športne in gibalne dejavnosti in dopolnjuje trenutno izvajanje športne in gibalne vzgoje na šolah. Otrokom ponuja vrsto dejavnosti, ne glede na njihove zmožnosti. Glavno načelo je, da otroci sami izberejo dejavnost, ki zajema tekmovalni šport, neformalne dejavnosti, na primer ples, aerobika, vodene dejavnosti in dejavnosti na prostem.

„ŠV in šolski šport“ (PE & School Sport – PESS), od leta 2000 dalje

<http://www.sportwales.org.uk/community-sport/education/pe--school-sport/about-pest.aspx>

Program so začeli izvajati leta 2000 in ga prenovili 2011. S programom želijo vsakega mladega izzvati in podpreti pri športni vzgoji in šolskem športu. Medpredmetno, interesno izvajanje ter tudi izvajanje v skupnosti naj bi zajelo vse mlade, jim omogočalo pridobivanje spretnosti in znanja, zaupanje in navdušenje za šport, ki bo trajalo celo življenje.

Združeno kraljestvo (Severna Irska)

Nacionalna strategija

Strategija Severne Irske za šport in gibalno rekreacijo: Šport šteje, 2009–2019

http://www.dcalni.gov.uk/sport_matters.pdf

Cilj strategije je, da bi imeli vsi otroci, starejši od 8 let, na Severnem Irskem priložnost sodelovati vsaj dve uri na teden pri izvenšolskem športu in rekreaciji. Strategija še predlaga vzpostavitev baze podatkov o številu šoloobveznih otrok, ki so udeleženi v dveh urah gibalnih dejavnosti na teden, ki jih je predlagalo ministrstvo za izobraževanje.

Pobuda

„Dejavni8“ (*Activ8*), od leta 2009 dalje

<http://www.activ8ni.net/>

Trenutna družbena marketinška kampanja promovira osem korakov „Dejavni8“ za povečanje zavedanja učencev na primarni ravni izobraževanja o velikem pomenu vsaj 60-minutne gibalne dejavnosti vsak dan in zdrave in uravnotežene prehrane. Osem korakov programa je: „gibaj se“, „bodi del ekipe“, „ustvari lastno igro“, „vključi svojo družino“, „jej dobro“, „bodi vodja“ in „izmeri svoj uspeh“. Razvili so množico programov Dejavni8. Dejavni8 je športni program Severne Irske.

Združeno kraljestvo (Škotska)

Pobuda

„Dejavne šole“, 2005–2015

http://www.sportscotland.org.uk/schools/Active_Schools/Active_Schools1

Cilj programa je dopolniti športno vzgojo v šolah z okrepljenimi interesnimi dejavnostmi in povečanjem priložnosti otrok, da sodelujejo v gibalnih dejavnostih in športu, kot tudi razvijanje povezav med šolami, športnimi klubi in športom lokalnih skupnosti.

Islandija

Nacionalna strategija

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in kulturo (*Stefnumótun mennta- og menningarmálaráðuneytisins í íþróttamálum*), 2011

<http://www.menntamalaraduneyti.is/utgefing-efni/vefrit/20111710/nr/6256>

Da bi ublažili učinke sedečega načina življenja, je treba poudariti pomen vadbe za otroke, ki se izobražujejo. V šolah na primarni in sekundarni ravni naj bi bilo več dejavnosti, povezanih z zdravjem ali športom. Pri oblikovanju šolskega prostora naj bi bila v ospredju gibalna dejavnost. Vse šole naj bi spodbujale gibalne dejavnosti na prostem. Sodelovanje med šolami in športnimi klubi naj bi se povečalo in na ta način naj bi se povečala povezava med časom, ki ga otroci preživijo v šoli, in prostim časom. Večji naj bi bil poudarek na poučevanju otrok in mladih o pomenu zdravega življenjskega sloga.

Pobuda

Zdrave šole

http://www.landlaeknir.is/heilsa-og-lidan/verkefni/item12345/Heilsueflandi_framhaldsskoli

Zdrave šole imajo jasen celostni pogled na zdravje in njegovo promocijo.

Lihtenštajn

Nacionalna strategija

Nacionalni koncept športa, 2005

Koncept osvetljuje pomen gibalnih dejavnosti v družbi kot tudi vlogo države, združenj in drugih deležnikov ter ukrepe in cilje športne politike. V zvezi s športno vzgojo se koncept usmerja na spodbujanje in izboljšanje izvajanja izbirnih in prostovoljnih športnih dejavnosti in na sodelovanje šol na mednarodnih šolskih tekmovanjih.

Pobuda

Šolski šport in tekmovanja, od leta 1982 dalje na ravni ISCED 2 in od leta 2006 na ravni 1

<http://www.schulsport.li/>

Glavni cilj je ponudba dodatnih dejavnosti v vsakodnevno življenje šole in dostop do interesnih dejavnosti. V sodelovanju z učitelji športne vzgoje lihtenštajski športni klubi organizirajo vsakoletna športna prvenstva.

Hrvaška

Nacionalna strategija

Strategija razvoja šolskega športa na Hrvaškem, 2009–2014

<http://public.mzos.hr/lgs.axd?t=16&id=15673>

Strategija skuša vzpostaviti optimalne pogoje za sistematičen razvoj šolskega športa na Hrvaškem in obravnava teme, kot so infrastrukturne zahteve za takšen razvoj, izobraževanje profesionalnih trenerjev, organizacija šolskih športnih tekmovanj na vseh ravneh, od šolske prek lokalne in regionalne pa do nacionalne ravni. Prav tako razpravlja o modelih administrativne organizacije in financiranja. Drugi cilji so povezani še s tekmovalnimi športnimi dejavnostmi v šolah, z lajšanjem socialne kohezije med šolskimi otroki, izboljšanjem družbenega vključevanja otrok s primanjkljaji in otrok s posebnimi potrebami ter izboljšanjem njihove samozavesti s športnimi dosežki.

Dodatek 2: Priporočeni čas pouka

Priporočeno minimalno število ur pouka športne vzgoje kot obveznega predmeta v rednem obveznem splošnem izobraževanju, 2011/2012

● Fleksibilni predmetnik

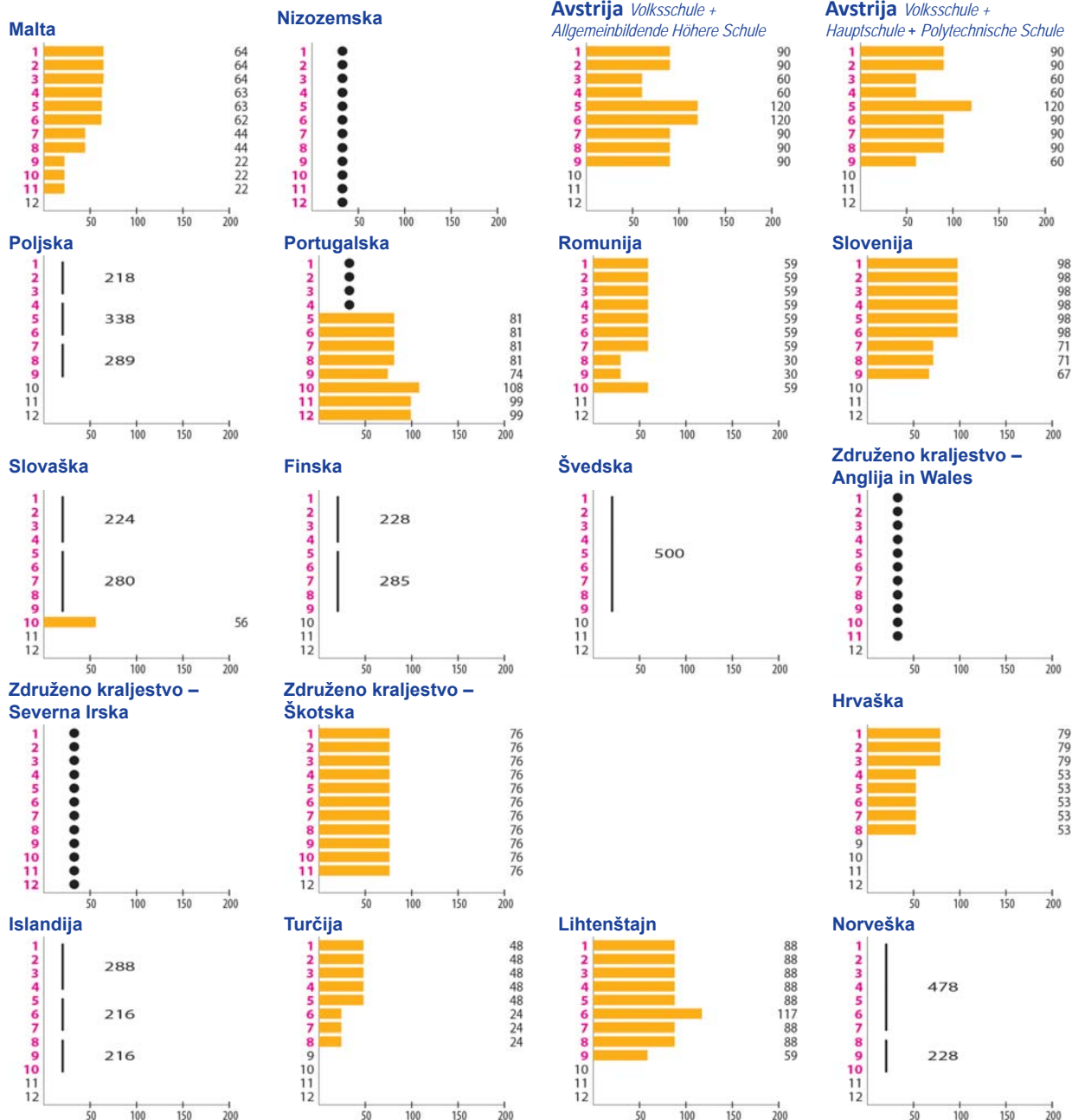
| x Priporočeno število ur pouka za razporeditev v označenih letih

n : Redno obvezno splošno izobraževanje

Horizontalna os: število ur v šolskem letu Vertikalna os: razredi

Vir: Eurydice.

(nadaljevanje) Priporočeno minimalno število ur pouka športne vzgoje kot obveznega predmeta v rednem obveznem splošnem izobraževanju, 2011/2012

● Fleksibilni predmetnik x Priporočeno število ur pouka za razporeditev v označenih letih n : Redno obvezno splošno izobraževanje

Horizontalna os: število ur v šolskem letu Vertikalna os: razredi

Vir: Eurydice.

Metodološko pojasnilo

Slika kaže minimalno število polnih ur (60 minut), namenjenih obveznemu pouku športne vzgoje v rednem obveznem splošnem izobraževanju, ki temelji na nacionalnih minimalnih priporočilih v kurikulumih za posamezno referenčno leto. Za dodatno pojasnilo o metodah izračuna glejte „*Recommended annual taught time in full-time compulsory education in Europe 2011/2012*” (EACEA/Eurydice, 2012a).

Redno obvezno splošno izobraževanje se običajno konča ob zaključku nižjega sekundarnega izobraževanja (ISCED 2) oziroma enovitega izobraževanja (ISCED 1 in 2), razen v Belgiji, Bolgariji, Franciji, Italiji, na Madžarskem in Nizozemskem (VWO in HAVO), Slovaškem ter v Združenem kraljestvu, v katerih je del ali cela raven ISCED 3 sestavni del rednega obveznega splošnega izobraževanja. Za več informacij glejte publikacijo „*The structure of European education systems 2011/2012: schematic diagrams*” (EACEA/Eurydice, 2011).

Razredi v rednem obveznem splošnem izobraževanju ustrezajo različnim starostim, kar je odvisno od države. Za več informacij glede ujemanja med teoretično starostjo otrok in razredi glejte „*The structure of European education systems 2011/2012: schematic diagrams*” (EACEA/Eurydice, 2011).

Za definicijo pojma „**fleksibilni predmetnik**” glejte pojmovnik, statistične oznake in vire.

**IZVRŠNA AGENCIJA ZA IZOBRAŽEVANJE, AVDIOVIZUALNE
VSEBINE IN KULTURO**

EURYDICE IN PODPORA POLITIKAM

Avenue du Bourget 1 (BOU2)
B-1140 Bruselj
(<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>)

Glavna urednica

Arlette Delhaxhe

Avtorici

Viera Kerpanova (usklajevanje)

Olga Borodankova

Zunanja sodelavka

Renata Morneau Kosinska

Urejanje in grafika

Patrice Brel

Koordinatorica izdaje

Gisèle De Lel

NACIONALNE ENOTE EURYDICE

BELGIQUE / BELGIË

Unité Eurydice de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Direction des relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/012
1080 Bruxelles
Prispevek enote: skupna odgovornost

Eurydice Vlaanderen
Departement Onderwijs en Vorming/
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel
Prispevek enote: skupna odgovornost

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen
Gemeinschaft
Autonome Hochschule in der DG
Monschauer Strasse 57
4700 Eupen
Prispevek enote: Stéphanie Nix

BULGARIA

Enota Eurydice
Center za razvoj človeških virov
Enota za raziskave in načrtovanje izobraževanja
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Prispevek enote: Lachezar Afrikanov (strokovnjak)

ČESKÁ REPUBLIKA

Enota Eurydice
Center za mednarodne storitve
Nacionalne agencije za evropske izobraževalne
programe
Na Poříčí 1035/4
110 00 Praha 1
Prispevek enote: Jana Halamová, Helena Pavlíková;
strokovnjaki: Petr Drábek, Jan Tupý, Pavel Šimáček

DANMARK

Enota Eurydice
Danska agencija za univerze in internacionalizacijo
Bredgade 43
1260 København K
Prispevek enote: skupna odgovornost

DEUTSCHLAND

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
Agencija za upravljanje projektov
del Nemškega zračno-vesoljskega centra
Evropski urad nemškega ministrstva za izobraževanje
in
Raziskovanje
Heinrich-Konen-Str. 1
53227 Bonn

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
Agencija za upravljanje projektov
del Nemškega zračno-vesoljskega centra
Evropski urad nemškega ministrstva za izobraževanje
in
Raziskovanje
Rosa-Luxemburg-Straße 2
10178 Berlin

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat
der Kultusministerkonferenz
Graurheindorfer Straße 157
53117 Bonn
Prispevek enote: Brigitte Lohmar

EESTI

Enota Eurydice
SA Archimedes
Koidula 13A
10125 Tallinn
Prispevek enote: Inge Raudsepp (strokovni vodja –
Športna vzgoja, umetnost, glasba – SA Innove)

ÉIRE / IRELAND

Eurydice Unit
Department of Education and Skills
International Section
Marlborough Street
Dublin 1
Prispevek enote: Tony Weir (višji inšpektor,), Seán Mc
Grath (po-primarno , inšpektor, športna vzgoja)

ELLÁDA

Enota Eurydice
Ministrstvo za izobraževanje in verske zadeve, kulturo
in šport
Direktorat za evropske zadeve
37 Andrea Papandreou Str. (Office 2172)
15180 Maroussi (Attiki)
Prispevek enote: skupna odgovornost

ESPAÑA

Eurydice España-REDIE
Centro Nacional de Innovación e Investigación
Educativa (CNIIE)
Ministerio de Educación, Cultura y Deporte
c/General Oraa 55
28006 Madrid
Prispevek enote: Flora Gil Traver;
Montserrat Grañeras Pastrana; Mario Andrés
Candelas; Amparo de la Loma Moragón Sahuquillo

FRANCE

Unité française d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enseignement
supérieur et de la Recherche
Direction de l'évaluation, de la prospective et de la
performance
Mission aux relations européennes et internationales
61-65, rue Dutot
75732 Paris Cedex 15
Prispevek enote: Thierry Damour;
strokovnjak: Jean-Pierre Barrué (inspecteur général de
l'Éducation nationale)

HRVATSKA

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
Donje Svetice 38
10000 Zagreb
Prispevek enote: strokovnjaka: Duje Bonacci, Fadila
Gracin

ÍSLAND

Enota Eurydice
Education Testing Institute
Borgartúni 7a
105 Reykjavík
Prispevek enote: Margrét Harðardóttir in
Védís Grönvold

ITALIA

Unità italiana di Eurydice
Istituto Nazionale di Documentazione, Innovazione e
Ricerca Educativa (INDIRE)
Agenzia LLP
Via Buonarroti 10
50122 Firenze
Prispevek enote: Alessandra Mochi; experts: Giuseppe
Pierro (Dirigente Ufficio I „Affari generali” – Ufficio
V „Sport” – Direzione Generale per lo studente,
l'integrazione, la partecipazione e la comunicazione –
MIUR); Mario Bellucci (Docente – Esperto in Politiche
giovanili e Educazione fisica e sportiva del MIUR)

KYPROS

Enota Eurydice
Ministrstvo za izobraževanje in kulturo
Kimonos and Thoukydidou
1434 Nicosia
Prispevek enote: Christiana Haperi;
strokovnjaka: Anna Poirazi, Giorgios Giallourides
(Ministrstvo za izobraževanje in kulturo)

LATVIJA

Enota Eurydice
Valsts izglītības attīstības aģentūra
State Education Development Agency
Valņu street 3
1050 Riga
Prispevek enote: skupna odgovornost in strokovnjaki:
Imants Vasmanis, Inese Bautre (Nacionalni center za
izobraževanje) and Maija Priedīte (Državna gimnazija
Valmiera)

LIECHTENSTEIN

Informationsstelle Eurydice
Schulamts des Fürstentums Liechtenstein
Austrasse 79
9490 Vaduz
Prispevek enote: skupna odgovornost

LIETUVA

Enota Eurydice
Nacionalna agencija za evalvacijo šol
Didlaukio 82
08303 Vilnius
Prispevek enote: Egidija Nausėdienė and
Jurgita Nemanienė

LUXEMBOURG

Unité d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale et de la Formation
professionnelle (MENFP)
29, rue Aldringen
2926 Luxembourg

MAGYARORSZÁG

Nacionalna enota Eurydice
Madžarski inštitut za raziskave in razvoj izobraževanja
Szalay u. 10-14
1055 Budapest
Prispevek enote: skupna odgovornost

MALTA

Enota Eurydice
Urad za raziskave in razvoj
Direktorat za kakovost in standarde v izobraževanju
Great Siege Rd.
Floriana VLT 2000
Prispevek enote: skupna odgovornost

NEDERLAND

Eurydice Nederland
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Internationaal Beleid
Etage 4
Rijnstraat 50
2500 BJ Den Haag

NORGE

Enota Eurydice
Ministrstvo za izobraževanje in raziskave
AIK-avd., Kunnskapsdepartementet
Kirkegata 18
0032 Oslo
Prispevek enote: skupna odgovornost

ÖSTERREICH

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur
Abt. IA/1b
Minoritenplatz 5
1014 Wien
Prispevek enote: strokovnjak: Günther Apflauer

POLSKA

Enota Eurydice
Fundacija za razvoj izobraževalnega sistema
Mokotowska 43
00-551 Warsaw
Prispevek enote: Beata Piatos v sodelovanju s
strokovnjaki Ministrstva za nacionalno izobraževanje in
Ministrstva za šport

PORTUGAL

Unidade Portuguesa da Rede Eurydice (UPRE)
Ministério da Educação e Ciência
Direcção-Geral de Estatísticas da Educação e Ciência
(DGEEC)
Av. 24 de Julho, 134
1399-54 Lisboa
Prispevek enote: Isabel Almeida;
strokovnjaka: Anália Gomes, Jorge Moreira

ROMÂNIA

Enota Eurydice
Nacionalna agencija za programe skupnosti na
področju
izobraževanja in poklicnega usposabljanja
Calea Serban Voda, št. 133, 3. nadstropje
Sector 4
040205 Bucharest
Prispevek enote: Veronica – Gabriela Chirea,
v sodelovanju s strokovnjakinjama: Elena Nely
Avram (Nacionalni center za preverjanje in izpite)
in Alin Cătălin Păunescu (Ministrstvo za nacionalno
izobraževanje)

SCHWEIZ/SUISSE/SVIZZERA

Fundacija za konfederalno sodelovanje
Dornacherstrasse 28A
Postfach 246
4501 Solothurn

SLOVENIJA

Enota Eurydice
Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport
Urad za razvoj izobraževanja
Maistrova 10
1000 Ljubljana
Prispevek enote: Barbara Kresal Sterniša in
strokovnjakinji: Marjeta Kovač (Univerza v Ljubljani,
fakulteta za šport) in Nives Markun Puhan (Zavod
Republike Slovenije za šolstvo)

SLOVENSKO

Enota Eurydice
Slovaško akademsko združenje za mednarodno
sodelovanje
Svoradova 1
811 03 Bratislava
Prispevek enote: Marta Ivanova, Martina Račkova

SUOMI / FINLAND

Eurydice Finland
Finski nacionalni urad za izobraževanje
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Prispevek enote: Hanna Laakso and Matti Pietilä

SVERIGE

Enota Eurydice
Urad za spodbujanje internacionalizacije
Mednarodni programski urad za izobraževanje in
usposabljanje
Kungsbrogatan 3A
Box 22007
104 22 Stockholm
Prispevek enote: skupna odgovornost

TÜRKIYE

Enota Eurydice Türkiye
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara
Prispevek enote: Osman Yıldırım Ugur; Dilek
Güleçyüz

UNITED KINGDOM

Enota Eurydice za Anglijo, Wales in Severno Irsko
Centre for Information and Reviews
National Foundation for Educational Research (NFER)
The Mere, Upton Park
Slough, Berkshire, SL1 2DQ
Prispevek enote: skupna odgovornost

Enota Eurydice Škotska
c/o Intelligence Unit
Education Analytical Services
Scottish Government
Area 2D South, Mail point 28
Victoria Quay
Edinburgh EH6 6QQ
Prispevek enote: skupna odgovornost

Evropska komisija; EACEA; Eurydice

Športna vzgoja in šport v šolah v Evropi

Luxembourg: Publications Office of the European Union

2013 – 76 str.

Poročilo Eurydice

ISBN 978-92-9201-465-0

doi:10.2797/31031

Ključni pojmi: športna vzgoja, kurikulum, učni izidi, zdravstvena vzgoja, čas pouka, evalvacija učencev, učitelj, razredni učitelj, predmetni učitelj, interesne dejavnosti, reforma izobraževanja, primarno izobraževanje, sekundarno izobraževanje, nižje sekundarno, splošno izobraževanje, primerjalna analiza, Hrvaška, Turčija, EFTA, Evropska unija

Poročilo *Športna vzgoja in šport v šolah v Evropi* prikazuje stanje športne vzgoje in športa po šolah v tridesetih evropskih državah in zajema primarno in nižjo sekundarno raven izobraževanja. Omogoča vpogled v naslednje teme: nacionalne strategije in pomembne pobude, kjer obstajajo, položaj športne vzgoje v nacionalnih kurikulumih in usmerjevalnih dokumentih, priporočeni letni čas pouka, preverjanje in ocenjevanje učencev, izobraževanje učiteljev, interesne dejavnosti in načrtovane reforme. Poročilo je nastalo kot poglobljena analiza podatkov, ki so jih posredovale nacionalne enote Eurydice in predstavlja prvi poizkus Evropske komisije, da prepozna težave in prednosti športne vzgoje v šolah po evropskih državah.

Omrežje Eurydice sestavlja 40 nacionalnih enot iz 36 držav (države članice EU, Islandija, Lihtenštajn, Norveška, Švica, Hrvaška, nekdanja jugoslovanska republika Makedonija, Črna gora, Srbija in Turčija), koordinira in upravlja pa ga Izvršna agencija EU za izobraževanje, avdiovizualne vsebine in kulturo.

Omrežje Eurydice je namenjeno nacionalnim, regionalnim in lokalnim snovalcem izobraževalnih politik, pa tudi vsem, ki delajo v institucijah Evropske unije. Omrežje proučuje, kako je v Evropi strukturirano in organizirano izobraževanje vseh ravni. Publikacije Eurydice je mogoče v grobem razdeliti na opise nacionalnih izobraževalnih sistemov, tematske primerjalne študije ter kazalnike in statistiko. Brezplačno so dostopne na spletnih naslovih Eurydice, po naročilu pa tudi v natisnjeni obliki.

EURYDICE na spletu –

<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>

Urad za publikacije

ISBN 978-92-9201-465-0

9 789292 014650